

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İÇ HİZMET YÖNETMELİĞİ

A) ESASLAR

1 - Disiplin

Madde 1 - Yurt ve Milletin saadet ve selâmetini ve istiklâlini temin etmek ve Cumhuriyeti korumak, ancak disiplini mükemmel olan Silâhlı Kuvvetlerle kabildir.

Silâhlı Kuvvetlerde disiplinin yerleşmesi için, Silâhlı Kuvvetlerin bütün mensuplarını mutlak bir itaate ve vicdan mesuliyeti duyarak doğrulukla vazife görmeğe, her hizmeti en küçük teferruatına kadar, büyük bir dikkatle ve istekle yapmağa alıştırmak; kalplerine yurt, Cumhuriyet, Milliyet meslek ve vazife sevgisini sokmak lâzımdır. Bunlar her âmirin baş vazifelerindedir.

Madde 2 - Tam ve sağlam bir disiplin için, âmir ile maiyetin karşılıklı sevgi ve saygı ile birbirlerine itimat beslemeleri şarttır. Böyle olmıyan disiplin tehlikeli olur ve sıkışık zamanlarda çabuk gevşer, bu da muvaffakiyetsizliği ve felaketi doğurur.

Madde 3 - Disiplinin azıcık dahi bozulduğunu veya gevşediğini sezen her âmir bunun maddi ve manevi sebeplerini araştırarak gidermeğe ve disiplinin korunması için icabında kanun ve nizamlar dairesinde her türlü tedbirleri almağa ve yetkilerini tamamiyle kullanarak disiplini sağlamağa mecburdur.

2 - Ast'ın vazifeleri

Madde 4 - Mesleğin istediği mutlak itaati her ast'ın gönül isteği ile yapması şarttır.

İtaatin; âmir veya üstün kanuni selâhiyetinden korkmaktan ziyade onun bilgisine, rütbe ve makamına ve şahsına karşı duyulan ve beslenen saygı ve sevgiden ileri geldiği, astın bütün hal ve hareketlerinde, her yer ve zamanda göze çarpmalı ve bakışlarında parlamalıdır. Bu saygı ve sevgi hislerini telkin eylemek de âmirin ve üstün esas vazifelerindedir.

Madde 5 - Her ast'ın âmirlerinin daha bilgili ve tecrübeli olduğuna, Silâhlı Kuvvetlere ve memlekete daha fazla hizmeti bulunduğuna ve kendi hakkında daima iyi düşünür olduğuna itimat etmesi ve korunduğuna emin olması lâzımdır.

Bunlar itaat ruhunun temelidir.

Madde 6 - Resmî veya hususi bir iş sebebiyle bir âmir veya üst ile münasebette bulunacak her ast, her zaman askerî usullere ve askerî terbiyeye tamamiyle uymağa ve onlara karşı yüksek bir saygı göstermeğe mecburdur.

Madde 7 - Amirlerin, üstlerin asker ve şahsi şeref ve haysiyetlerine dokunacak sözler söylemek, nerede olursa olsun çekiştirmek, şahsiyetlerini hor ve hakir görmek gibi teşebbüslerin; Silâhlı Kuvvetlerin disiplin ruhuna asla uygun olmayan çok fena haller olduğunu ve bunların hiç bir zaman cezasız kalmıyacağını her askerin bilmesi lâzımdır.

Madde 8 - Ast; âmirin her emrini bütün tahammül kuvvetini, sarf ederek istekle ve tam zamanında yapmağa mecburdur. Bundan başka gerek vazife sırasında ve gerekse vazife dışında âmirlerine yardım etmek de her ast'ın borcudur.

Madde 9 - Astlar âmirlerinin yanında her vakit dikkatli bulunurlar ve bir hizmet sırasında verilecek emirleri yapmağa hazır olduklarını göstermek için âmirlerinin gözüne istekle bakmalıdırlar.

Madde 10- Astın, aldığı bir emirden dolayı âmirine mütalâada bulunması kat'îyen yasaktır. Alınan emir hiç bir kayıt ve şarta bağlanmaksızın ve hiç bir düşünceye kapılmaksızın yapılacaktır. Bir emri alırken veya aldıktan sonra mırıldanmak, doğru bulmadığını sezdirecek hal ve harekette bulunmak cezayı müstelzimdir.

Madde 11 - Ast, icabında âmirin yerini tutabilmek için onun vazifesini iyice öğrenmeye çalışmalıdır.

Esasen bir yukarı rütbeye terfi için o rütbeye ait vasıf ve şartları haiz bulunmak esas olduğundan ast, buna ne derece erken muvaffak olursa âmirin kendi hakkındaki emniyet ve itimatını o derece erken kazanır ve yukarı rütbe ve makamlara aksamaksızın yükselir.

Madde 12 - Astların üstlere isimle hitap etmeleri caiz değildir. icap ettikçe (Mareşalım, Kumandanım, Generalim, Amiralim, Başkanım, Binbaşım, Yüzbaşım, Astsubayım) ve rütbesi olmayanlara bayım veya bayan tâbirleri kullanılmalıdır.

Askerî memurlara muadili subaylığın rütbesi ile hitap edilir.

3 - Amirin vazifeleri

Madde 13 - Amir maiyetinden mutlak bir itaat beklemeğe ve istemeğe haklıdır. Amir de maiyetinin şeref ve haysiyetlerini, sağlığını ve özlük haklarını gözetmeğe mecburdur.

Madde 14 - Amir, maiyetine eşit muamele yapmağa ve haklarında âdil hareket etmeğe mecburdur. Fakat iyilik ve koruma düşüncesi âmirin kanun ve nizamlardan ayrılmasına sebep olamaz. Amir, göreve bağlılık ve gayret, kanun ve nizamlara uyarlık, çalışkanlık, hal ve tavır ile maiyetine örnek olacaktır.

Madde 15 - Amirlerin emirlerini, maiyetinde bulunan rütbe ve kıdemce kendisinden büyük personel de yapmağa mecburdur. Amirler de bu zevata rütbeleri itibarı ile lâıyk oldukları saygıyı göstermeğe mecburdurlar.

Madde 16 - Vazife esnasında âmirlerin maiyetleri ile münasebetleri daima ciddi olmalı, vazife dışındaki münasebet ve görüşmeleri de samimi ve candan olmalı, bununla beraber itaat ve itimat hislerini bozacak derecede senli benli olmamalıdır.

Madde 17 - Amirler; maiyetine vazife verirken onların hususi hallerini, kabiliyetlerini ve işe dayanırlıklarını düşünmelidirler.

Madde 18 - Amirler maiyetini rütbeleri veya unvanlar ile çağırabilecekleri gibi sevgi ve samimiyet uyandırması itibarı ile soyadları ile de çağırabilirler. (Teğmen KALMAZ, Binbaşı EMEKSİZ gibi)

Madde 19 - Amirler maiyetlerinin yapmağa selâhiyetli oldukları işlere mücbir sebepler olmadıkça karışmamalıdırlar. Lüzumsuz karışmak âmire karşı duyduğu sevgi ve emniyeti sarsar, teşebbüs kudretini azaltır, yetişme istidadını söndürür. Yalnız maiye-tin selâhiyetini kullanması yüzünden işler çığırından çıkarsa veya çıkacağına hükmolunursa o zaman âmirin işe karışıp düzeltmesi ve yoluna koyması bir hak ve vazife olur.

Madde 20 - Amirler, maiyetlerinin ruhlarına hâkim olmalıdır. Onların resmî veya hususi işlerinde muvaffak olmalarını temin için mümkün olan yardımları yapmalı, onların haklarını korumalı, onlara candan bir baba ve büyük kardeş duygusu ile her türlü yardımda bulunmalıdır. Bölük, eşidi birlik, uçuş filosu bölüm, bakım, ikmal ve daha küçük birlik kumandanları maiyetlerindeki subay, astsubay, erbaş ve erleri isimleri ve şahısları ile bunların hususi hallerini bilmelidir.

Madde 21 - Resmî işlerden dolayı sırası düştükçe verilen öğütlerin, yapılan tenbih ve ihtarların hükümsüz ve tesirsiz kaldığını gören ve hususiyle vazifede ihmal ve kayıtsızlık sezen her âmir derhal kanuni selâhiyetini kullanarak maiyetini yola getirmeğe mecburdur.

Madde 22 - Oy vermek ve kanaat söylemek icap eden herhangi bir işte mesuliyet; oy ve kanaat sahiplerine ait olduğu hallerde (Satın alma komisyonları, muayene komisyonları vesaire) âmirler, oyun şu veya bu suretle ve kanaatın de şu veya bu merkezde olması hakkında emir veremezler.

Madde 23 - Amirler icabında hükmedecekleri cezanın cins ve miktarını yalnız yapılan yolsuzluğun ve kabahatin derecesi ile ölçmemeli, astın itaate nizam ve intizama itiyadını gözönüne koyarak onun istidat, ruhi haletini de hesaba katarak tâyin etmelidir. Bu iş âmirlerden maharet ve cesaret ister.

Madde 24 - Gerek cezanın ve gerekse mükâfatın tesirli olabilmesi için daima haklı olarak ve tam zamanında verilmesi şarttır.

Madde 25 - Gerek boru vesair işaretlerle, gerekse ağızdan veya yazı ile veya her türlü muhabere araçları ile verilen emirlerin behemahal tam vaktinde yapılmasına çok dikkat etmek ve gecikilirse katiyyen af edilmeyip maiyetini vazifelerini sevmeğe ve tam vaktinde yapmağa alıştırmak her âmirinin birinci vazifesidir.

Madde 26 - Amirler, maiyetinin katlandığı her türlü zahmet ve mahrumiyetlere fiziki imkân nispetinde beraber katlanmalı, bir kolaylık çıkınca bunlardan istifade için nefsinin sona bırakmalı ve bir zorluk çıkınca bilâkis öne atılmayı şerefli bir vazife telakki etmelidir.

Madde 27 - Amirler; bayramlarda, buldukları garnizonlardaki kışlalara giderek askerlerle bayramlaşmalı ve hem bayramlarda, hem de her münasip fırsatta bizzat hastaneye giderek veya yerlerine rütbeli ve yetkili birini göndererek hasta yatan subay, astsubay, erbaş ve erlerin hal ve hatırlarını sormalıdır. Bilhassa bölük kumandanları bu ziyaretleri bizzat yapmalıdır.

Bu ziyaretler askerin kalbinde derin sevgi izleri bırakır ve âmirlerine karşı besledikleri itimadı çoğaltır.

4 - Emir

Madde 28 - Emir; her türlü askerî vazifelerin ve hizmetlerin nâzımıdır. Emrin üniforma ile verilmesi lâzımdır. Üniformasız olan bir âmirin verdiği emirleri onu tanıyanlar yapmağa mecburdur. Üniformasız iken emir vermek lüzumunu gören âmirler (Kanuna göre emir vermek mevkiinde bulunan üstler) ast tarafından tanınmıyorlarsa kimlik kartları ile kendilerini tanıtır. Bu ahvalde de astlar tarafından emirleri yapılır.

Madde 29 - Emir vermekte makamlar silsilesine tabi olmak usulünden ayrılarak hal ve vaziyet icabı ikinci ve daha alt derecedeki makama emir vermek mecburiyetinde kalan âmir, atlanmış olan kademelere mümkünse derhal, değilse imkân hâsıl olunca keyfiyetten haber verir. Emir alan ise ilk fırsatta kendi âmirini aldığı emirden haberdar eder.

Madde 30 - Emirler açık, kısa ve kesin olmalı ve astın verilen emri tamamen anlayacağına ve anladığına dair emir veren âmire kanaat gelmelidir. Bir vazife veya hizmetin yapılması için yalnız emir vermek yetmez; verilen emri zamanında takip etmek ve istenilen işin başarılmasını emniyete almak her âmirin vazifesidir.

İcabında verilen emrin ne vakte kadar yapılması lâzım geldiği ve emrin yapılma tarzı da açıkça bildirilmelidir. Bu vakti tâyin ve tahditte âmir çok hesaplı ve toleranslı davranmalı, olmayacak veya vazifeyi eksik bırakacak vakit darlığına meydan verilmemelidir.

Madde 31 - Verilen emirler, katî bir mecburiyet olmadıkça veren tarafından değiştirilmemelidir. Buna mecbur olmamak için de emri verirken onun tatbik ve icra kabiliyetini iyi düşünüp hesap etmek lâzımdır. Emri verenin kendisini daima emri yapacak olanın yerine koyması gerekir. Emirlerin değiştirilmesi kararsızlığı gösterir; bu da itimadı bozar ve astı gevşekliğe ve itimatsızlığa sürükler. Fakat emir değiştirecek mühim sebepler çıkınca değiştirmemekte de ısrar etmemelidir.

Madde 32 - Emirler, hizmetin mahiyetine göre verildiği esnadaki şartlara ve hizmetin taallük ettiği talimatnamelerin icaplarına tâbi olarak sözlü veya yazılı olarak verilir. Anlaşılmada yanlışlıkları bertaraf etmek için uzun ve karışık emirler mümkün olan hallerde yazılı olarak verilmesi veya ast tarafından not edilmeli ve esasları tekrar edilmelidir. Emrin ağızdan veya yazılı olarak verilmesi hususunu takdir âmire aittir. Ast'ın muhtemel sorumluluğunu bertaraf etmek için bu bakımdan mühim olan emirler mümkün olan hallerde yazılı olarak verilmelidir. Emir, tekrarından maksat ast tarafından anlaşıldığına kanaat getirmek ve tamamı tamamına, zamanında yapılmasını temin etmektir. Bu sebeple sözlü emir alan her astın kendiliğinden emri tekrar etmesi kaidedir. Lüzum ve imkân oldukça emir ast tarafından not edilmelidir. Hitap mahiyetindeki kısa emirlerin tekrarına lüzum yoktur.

Madde 33 - Emirlerin, hizmete mütaallik olması (Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanunu madde 8 ve 16) ve kanun ve nizamları ihlâl etmemesi şarttır. Ancak, Askerî Ceza Kanununun 41 inci maddesinin b fıkrası şümulüne giren haller haricinde ast, aldığı emri kanun ve nizama uygun bulmasa bile emri yapar ve ondan sonra şikâyet eder.

Amirin verdiği emir Askerî Ceza Kanununun 41 inci maddesinin b fıkrası şümulüne giren hallere mütaallik ise emir ifa olunmaz ve fakat gecikmeksizin en kısa yoldan bir derece yukarı âmire malûmat verilir. Bu takdirde emrin yapılmasından doğacak bütün mesuliyet ast'a aittir.

Madde 34 - (Değişik:RG - 06/12/1996 - 22839) Herhangi bir komutanın merkezden veya gemisinden uzaklaşması veyahut hizmet edemeyecek derecede mazeretinin vukuu halinde, kuruluşuna göre rütbe ve kıdemce kendi rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup (Gemilerde 2 nci komutan, havada uçuş birliklerinde uçucu subay) astını vekil bırakır. Muharip olmayan sınıflarda sınıf ve hizmetin özelliğini dikkate alarak rütbe ve kıdemce en yakın astını vekil bırakır ve yetkililere bildirir.

Vekâlet verme imkanı olmayan müstesna hallerde, rütbe ve kıdemce en yakın muharip sınıfa mensup veya muharip olmayan sınıflarda rütbe, kıdem ve hizmetin özelliği itibarıyla en yakın şahıs, hiçbir emir beklemezsizin derhal komutayı ele alır. Böyle haller, sebebiyle birlikte daha büyük amire bildirilir. Vekalet uzun müddet sürecek olursa yetkili makamın tensip ve emredeceği şahıs, emir ve komuta makamına gelir. Karargah ve kurumlarda vekalet işleri, karargah ve kurumların bağlı buldukları komutan ve makamlar tarafından tanzim ve emredilir.

5 - Günlük emir

Madde 35 - İ hizmetlerin ve bütün vazifelerin intizam ve disiplin içinde yürümesini ve her türlü işlerde görülen yolsuzlukların ve noksanların giderilmesini temin için kıt'a ve garnizon kumandanları, karargâh ve kurum âmirleri icabettike günlük emir çıkarırlar.

Günlük emre gerektiğinde yapılması lâzımgelen sürekli ilere ait umumi maddelerde yazılabilir.

Madde 36 - Alaydan (Deniz ve havada benzeri) yukarı makamların çıkaracakları günlük emir, emrin yapılması gerekli görülen en küçük birliklerin sayısı kadar hazırlanır ve gönderilir.

Madde 37 - Alaylarda (Deniz ve havada benzeri) müstakil ve müfrez birlikler yukarı makamlardan alınan günlük emirleri kendilerine maledinerek, bunun için de daha aşağı makamlara aynen tebliği lâzım gelenler varsa bunları, aynen tebliğ ederler, diğerklerini kendilerinin çıkaracakları (günlük emre) esas tutarlar ve kendilerince düşünülen ve yaptırılmak istenen başka hizmetler varsa bunları da ilâve ederek günlük emirlerini, emirlerindeki daha küçük birliklerin adedine göre yazılı olarak hazırlarlar ve yollarlar.

Madde 38 - Blklerde (birlik ve bataryaların, gemilerde bölüm âmirleri) günlük emirleri (birlik, batarya) kumandanı tarafından görevlendirilen personel tarafından bölük (Birlik, batarya, bölüm) subay ve astsubaylarının her birine tebliğ ettirir. Emri okuyan her subay ve astsubay emrin altına imza koyar ve müsaade edilen emirler için icabeden notu alır. Bu günlük emir bilâhare dosyasına konur.

Havada uçuş filoları ve benzeri birliklerde alınan günlük emirler birlik kumandanı tarafından ilgili personele topluca okutturulup imza ettirilerek dosyaya konur.

Madde 39 - Bölük kumandanı; günlük emirden bölük erbaş ve erlerine aynen tebliğ edilmesi lâzım gelenleri bölüğün tutacağı günlük emir defterine geçirir. Ve bölüğün i hizmetine ait ayrıca bir diyeceğ varsa bunu da ilâve eder. Bu emir akşam yoklamasından sonra bölük nöbetçi subayı, nöbetçi astsubayı veya nöbetçi erbaı tarafından bütün erbaş ve erlere okunur ve anlatılır.

Madde 40 - Devamlı talimat :

a. Tarifi : Kıt'a ve kurumlarda taktik ve idari hizmetlerden genel olarak her zaman aynı şekilde cereyan eden ve talimname ve yönetmeliklerde bulunmayan hususlar için ne gibi usul ve esaslar takibedileceğini tesbit ve emretmek üzere kumandanlık tarafından evvelden hazırlanan yönetmeliklere denir.

b. Her kıt'a veya kurum, mevcut şartlara ve bir kademe üst birliğn devamlı yönetimine uyarak gerekli ve verimli usulleri kendisi tesbit ederek bir devamlı yönetmelik hazırlar.

Bu yönetmelik değşen şart ve usullere uydurulur.

B) PERSONEL İŞLERİ

1 - Müracaatlar

Madde 41 - Her asker, resmi ve şahsi ilerinden dolayı müracaatını söz veya yazı ile en yakın âmirinden balıyarak silsile yolu ile yapabilir.

Yazılı müracaatlar dilekçe ile yapılır. Dilekçeler iyi düşünülerek ve açık dille, maksadı en iyi ifade edecek surette kanun ve nizamlara uygun olarak yazılmalıdır.

Ağızdan yapılan müracaatlarda da aynı kaidelere uyulur.

Silâhlı Kuvvetlerde görevli sivil personelin de müracaatları aynı usul ve kaidelere uyularak yapılır.

Madde 42 - Amirler; astların sözlü veya yazı ile olan her türlü müracaatlarını sükûnet ve iyi kalplilikle dinlerler ve incelerler. Bunlardan uygun olanları kendi salâhiyetleri içinde ise kendileri neticelendirirler. Salâhiyetleri dışındakileri icabediyorsa kendi fikirlerini de yazarak en geç üç gün zarfında daha büyük makama gönderirler.

Yetkili makam da en geç bir ay içinde neticeyi müracaat sahibine bildirmeye mecburdur.

Madde 43 - Askerler ve Silâhlı Kuvvetlerde çalışan sivil personel geçici veya hususi bir memuriyet ile doğrudan doğruya bağlı olmadıkları diğer bir âmir emrinde buldukları esnada, muvakkat âmir, mezkûr personelin sözlü veya yazı ile olan her türlü müracaatlarını kabul ederek işlem yapar, yetkileri dışındakileri müracaat edenin esas âmirine bildirir.

2 - Şikâyetler

Madde 44 - Şikâyetler ilk âmir vasıtasıyla silsile yolu ile yapılır. Toplu olarak şikâyet yasaktır.

Madde 45 - Şikâyetleri incelemeye yetkili olan âmirler bizzat şikâyeti neticelendirirler. Daha yukarıdaki âmirlerin karar ve hükümlerine lüzüm gösteren şikâyetleri onlara bildirirler ve alacakları hüküm ve kararlarını şikâyetçiye tebliğ ederler.

Madde 46 - Erbaş ve erlerin, sivil memurlara ve sivil şahıslara ait şikâyetlerinin işlemi de askerî makamlar vasıtasıyla yürütüldükten sonra ait olduğu makama verilir. Ve o makamın icraatı alınıp şikâyetçiye bildirilir.

Subay, askerî memur, astsubay ve sivil personelin şikâyetleri de bu tarzda yürütülebilir.

Madde 47 - Amirin yüzüne karşı kendisinden şikâyet yasaktır. Ötede beride âmirinden şikâyet edeceğini söylemek, işi dedikoduya çevirtmek de cezai muciptir.

Madde 48 - Yapılan şikâyet üzerine âmirlerin verdikleri hükme ve yaptıkları icraata razı olmayan şikâyetçi ve şikâyet edilen mertebeler silsilesi yolu ile yüksek âmirlere itirazda bulunabilir.

Madde 49 - Nöbetçi bulunanların nöbet hizmetinden olan şikâyetleri nöbetindeki silsileye uyularak ilk âmirine yapılır, bunda da yukarıdaki kaidelere riayet olunur.

3 - Mükâfat

Madde 50 - Türk Silâhlı Kuvvetleri mensuplarının görecekları en büyük mükâfat, vazifelerinde ahlâk ve ilim itibarıyla parlayıp âmir ve üstlerin sevgilerini ve itimatlarını kazanmak suretiyle iyi not veya sicil almak; terfi ve terakki yolunda durmadan ilerlemek ve daha yükselmek şeklindeki muvaffakiyettir.

Madde 51 - Her âmir maiyetindekilerin gayret ve muvaffakiyetlerini bitaraf ve müşvik bir bakışla daima tetkik ve takip ederek maddi mükâfatlar için elde bulunan kanun ve nizamlara göre bir hak ve menfaat kazanmalarına delâlet etmeli ve manevi mükâfatlar için tamimlerle takdir, üstlere arz ve tavsiye suretiyle hakları olan tergi ve mükâfat fırsatını kaçırmamalıdır. Ancak, herkes kendisine verilen vazifeyi çok iyi ve tam olarak vaktinde yapmakla mükelleftir. Bu sebeple, (Vazifesini yapmıştır, vazifesini vaktinde yapmıştır.) diye mükâfatlar dağıtmak, taltifte ifraata varmaktır. Ve bu hal vazifenin mükâfat karşılığı olarak

yapılacağı hissini ve düşüncesinin Silâhlı Kuvvetlere aşılması gibi mahsurlu neticeler verir.

Madde 52 - Vazife sahiplerinin taltife hak kazanabilmesi için çok iyi ve tam vaktinde yapılması lâzım gelen vazifeleri büyük zorluklar karşısında, takatın üstünde kuvvet ve kudret sarfederek yılmazlık ve cesurluk göstererek herkesi imrendirecek ve umumun takdirini celbedecek parlak bir şekilde yapmış ve tamamlamış olmaları şarttır. Umumi bir ölçü olarak yalnız bu esas dahilinde yapılacak mükâfat daima müessir ve teşvik edici olur.

Madde 53 - Kanun ve nizamlara göre mükâfata hak kazanan personelin işbu mükâfatlarını tertip edilecek özel törenlerle herkesin önünde vermek, madalya alanların madalyalarını kıta toplantıları yaptırarak umumun önünde en büyük üst eliyle takmak; erbaş ve erlerden nişancı işareti kazananlara ve sair ihtisas er ve erbaşlara verilecek diploma atış, eğitim ve okuma yazma birinciliklerine verilecek para veya eşyayı kıta toplantıları yaptırarak umumun önünde özel bir törenle ve en büyük üst'ün eliyle vermek ve her defasında diğerlerinin de bu gibi muvaffakiyetler kazanmalarını teşvik ederek ve bunları kazananların yükselen itibarlarını canlandıracak sözler söylemek, resimlerini askerî neşriyatla yayınlamak uygun olur.

Personelin mükâfat belgeleri sicil esas kayıt defterine işlenir ve şahsi dosyalarında muhafaza edilir.

4 - Ceza

Madde 54 - Silâhlı Kuvvetlerde ve her şeyin üstünde tutulması iktiza eden disiplinin muhafazası için kanun, nizam ve emirlere aykırı hareket edenler suçları nispetinde cezalandırılır.

Cezanın Silâhlı Kuvvetler disiplini bakımından fayda ve tesiri, suçluyu uyarmak ve maddeten mutazarrır etmekle beraber daha ziyade diğerlerine ibret olmasındadır. Binaenaleyh, ceza tam bir adaletle ve tam zamanında verilmelidir. Disiplin cezalarının verilmesi ve tatbiki özel kanunda yazılı olduğu gibidir.

Madde 55 - Disiplin âmirleri tarafından subaylara, askerî memurlara, ast subaylara ve sivil personele verilen cezalar, cezanın kısaca sebep ve mahiyeti, ceza görenin kimliği ve cezanın tatbik tarihi ile nihayet 2 gün içinde bir derece üst âmire yazı ile bildirilir, sicil Esas Kayıt defterine geçirilir ve dosyasına konulur.

Gemilerde disiplin yolu ile cezalandırılan subay, astsubay, erbaş ve erlerin cezaları ikinci kumandan tarafından infaz edilir.

Erbaş ve erlerin disiplin cezaları bölük kumandanına en kısa zamanda bildirilir.

Askerî mahkemelerle disiplin âmirleri tarafından hükmolunan ve tatbik edilen cezaların ikmalinde cezanın kimliği, cezanın mahiyeti ve bittiği gün hakkındaki malûmatla birlikte her ay zarfındaki vukuat ay nihayetinde alay ve muadil makamlardan üst makamlara bir cetvel ile muntazaman bildirilir.

Madde 56 - Disiplin yolu ile cezalandırılan subay, askeri memur, astsubay ve sivil personel cezasını bitirdikten sonra nihayet 48 saat zarfında cezayı veren âmir aynı garnizonda ise bunun bir derece astı ile beraber o âmirin ve eğer cezayı veren âmir aynı garnizon haricinde ve uzakta ise en büyük âmire gidip cezasını çektiğini saygı ile bildirir. Eğer cezayı veren kendisinin ilk âmiri ise yalnızca gider. Amirler de bir daha bu gibi bir cezaya uğramaması temennisiyle münasip güzel sözler söyler.

5 - İzin

Madde 57 - Silâhlı Kuvvetler mensuplarının izin işleri askeri izin kanununa ve bu kanunun tatbik usullerini gösteren izin nizamnamesine göre tanzim olunur.

İzinli bulunurken vaktinde kıt'asına veya memuriyetine dönemeyecek kadar sıhhi mazereti çıkanlar :

a. Merkez Kumandanlığı bulunan yerlerde bu kumandanlığa müracaat edilerek askerî tabiplerce, Merkez Kumandanlığı olmayan yerlerde ise askerlik şubeleri başkanlığına müracaat edilerek askerî tabibe askerî tabip yok ise Hükümet tabibine muayene olup mazereti tevsik edilir.

b. Ailesi fertlerinden birinin ağır hastalığı veya ölümü, kaza, doğum, yangın gibi beklenmeyen felâket karşısında kalanlar izninin uzatılması için keyfiyeti yazılı olarak en çabuk muhabere aracı ile ve ivedi olarak ilk âmirine (Gemilerde gemi kumandanı) bildirmeye ve yeniden izin almaya mecburdur. Amir tarafından izni uzatılmadığı takdirde izinli bu müracaatla alacağı cevap arasında geçen müddet için sorumlu tutulmaz. Bu müddet hiç bir suretle 6 günü geçemez. Bu süre içinde cevap alamayan şahıs derhal görevi başına döner. Şu kadar ki, izinli, mahallin garnizon veya merkez kumandanının, Deniz Üs Kumandanlığına, Askerlik Şubesi Başkanlığına veya yoksa Jandarma Kumandanlığına müracaatla mazeretini belgelemeye ve alacağı rapor ve belgeyi mezkûr makamlara tasdik ettirerek dönüşte izin belgesi ile birlikte âmirine vermeye mecburdur. Bu suretle hareket etmeyerek izin müddetini geçirenler hakkında Askerî Ceza Kanununa göre işlem yapılır. Bu şekilde mazereti olanlar eğer senelik izinlerinin tamamını kullanmış bulunurlarsa ve izini de uzatılacak ise İzin Kanununun 3 üncü maddesi mucibince gelecek seneki istihkakına mahsuben izin verilir.

Madde 58 - Hava ve yol halleri nakil vasıtalarının vaziyeti sebepleri ile vukua gelecek gecikmeler, alâkadar nakil vasıtaları idarelerinin veya mahalli kumandanın (Garnizon, merkez, deniz üs, jandarma) onanmış belgeleri ile tevsik edilmek lâzımdır.

Madde 59 - Bir mahalle izinli giden her askerî şahıs ayrılmadan evvel kendi kıt'a veya kurum âmirine gideceği yerdeki adresini vermeye veya değiştirirse bildirmeye mecburdur.

Madde 60 - Yabancı memleketlere izinli gidenler sivil elbise giyerler. Bunlar izinli giderken ayrıca usulüne göre pasaport muamelesine de tabidirler ve gittikleri yerlerdeki Türkiye Cumhuriyeti Elçiliğinde yoksa konsoloshanesine giderek ziyaret yapmaya, gittiği yerde bunlar yoksa en yakın elçilik veya konsolosluğa yazı ile yerini ve adresini bildirmeye mecburdurlar.

Madde 61 - İzin yılı her senenin ilk ayından itibaren başlar ve izin hakları ve izin sıraları ona göre tanzim olunur.

Madde 62 - Kıt'alarda umumi mesai ve hizmet zamanı kalk borusunda başlar, gece yoklamasından sonra biter. Karargâh, daire ve kurumlarda günlük vazife müddeti en az 6 saattir. Bunun mevsim, iklim ve ahvale göre tanzimini garnizon kumandanları, daire ve kurum âmirleri yapar.

Askerî okullarla sınıf okullarında görevli sınıf subayı öğretmenlerle askerî ve sivil öğretmenlerin okutmakla mükellef buldukları ders saatleri dışında olmak üzere hangi hallerde mesai saatleri dahilinde okulda bulunmaları mecburiyetinden varestede tutulacakları ile ilgili hususlar okullar talimatında gösterilir.

Madde 63 - Sıhhi mazereti olmadığı halde âmirlerinden müsaade almaksızın vazifeleri başına gelmeyenler veya geç gelenler, bu hareketleri kanunda muayyen bir suç teşkil etmediği ve muayyen bir ceza ile karşılanmadığı hallerde, disiplin cezası ile cezalandırılırlar. Bu hal tekerrür ederse her defasında ceza şiddetlendirilmekle beraber siciline de geçirilir.

Madde 64 - Nöbetçi olmayan kışlada gece vazifesi olmayan veya kendisine ayrıca hususi vazife verilmeyen subaylar, askerî memurlar, astsubaylar ve sivil personel bakım, yerleşme ve ertesi günkü vazife ve hizmetlerini tanzim ettikten sonra kışladan ayrılabilirler.

Madde 65 – (Değişik:RG - 05/02/2000 - 23955)

Erbaşlar ve erlerin memleketlerine verilecek yıllık izin süreleri ve izin verilme şekilleri, 21 Haziran 1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 77 nci maddesine göre yürütülür.

Erbaş ve erlere önemli mazeretleri nedeniyle yetkililer tarafından izin kâğıdı ile bir gün izin verilebilir.

Erbaş ve erlere; buldukları garnizonda geçici ikamet eden annesi, babası ve eşi ile geçici veya daimi ikamet eden evli erkek ve kız kardeşlerinin yanına evci belgelerini Merkez Komutanlığına onaylatmak suretiyle gece yataışı izni verilebilir.

Kendisinin veya ailesinin ikamet ettikleri garnizonlara dağıtım olup, evci çıkanların evcilik işlemleri iptal edilir ve dağıtımları başka garnizonlara yapılır.

Gece yataışı izni, görevi aksatmayacak şekilde, gerekirse dönüşümlü olarak Cuma akşamı başlar ve Pazar günü akşamına kadar devam eder. Ulusal ve dini bayramlarda ise, bayram tatili ile başlar ve bayramın son günü akşamı sona erer. Evciler, belgede belirtilen yerlerden başka yerlerde yatamazlar.

Evli olan erbaş ve erlere bu izinler dışında hafta ortasında, gece dersinden sonra başlamak ve sabah talimi başlangıcında sona ermek üzere yalnız bir gece daha izin verilebilir.

(Ek fıkra:RG - 06/06/2003 - 25130) Noksan hizmetlerini ikamet ettikleri il/ilçe askerlik şubeleri veya jandarma komutanlıklarında tamamlamakta olan erbaş ve erlere, il/ilçe mülki sınırları içinde ikamet ettiklerini yazılı olarak bildirdikleri üçüncü fıkrada yazılı kanuni yakınları yanına beşinci fıkradaki gün sınırlamasına bağlı kalınsızın noksan hizmet sürelerinin her günü için ulaşım imkanları dikkate alınarak askerlik şubesi başkanları veya il/ilçe jandarma komutanları tarafından mesai bitiminden ertesi günün mesai başlangıcına kadar gece yataışı izni verilebilir.

Gerek mazereti ve gerekse gece yataışı izni nedeniyle kıt'a, karargâh ve askerî kurumlarından izinli olarak ayrılan erbaş ve erlere, izin veren amir tarafından her defasında birer belge verilecektir.

Gece yataışı izinleri, yetkili amirler tarafından düzenlenir.

Madde 66 - Hafta tatili ile dinî ve ulusal bayramlarda izinli çıkacak erbaş ve erler her bölükten bir astsubay veya erbaşın emri altında topluca kışladan çıkarılır. Kışla, kasaba veya şehirden uzaksa izinli erbaş ve erleri getirip götürmek için birlikçe araç tahsil edilebilir.

Madde 67 - Acemi erlerin gece yataışına izinli bırakılması ancak bir ay eğitim gördükten sonra caizdir. Bunlara yukarıdaki maddelerdeki ahval ve şerait içinde izin

verilmesi ancak askerce giyinip kuşanmayı, askerin şerefini koruma usullerini ve selâmlamayı iyice öğrenmiş ve izin verene güven gelmiş olmasına bağlıdır.

Madde 68 - Gemilerde fiilen mevcut personel her branş için üç izin vardiyasına ayrılır, iki vardiya izine gönderilir. İzinli olmayan vardiya ve nöbetçi gemilerdeki personel geçici görevler dışında hiç bir surette gemiden ayrılamazlar. Gemi kumandanları manevra ve tatbikatlar hariç geminin bulunduğu liman şartları, geminin emniyeti ve görevleri gözönünde tutularak subay ve astsubaylardan üçte birini mesai saatinden sonra evlerine gönderebilirler. Üç izin vardiyası yapılamayan gemilerde personel gemi kumandanının tertibine göre 2 izin vardiyasına ayrılır. Bir vardiya izinli gider diğer vardiya gemide kalır.

a. Memleket dâhili limanlarda bulunulduğu zamanlarda personelin yatı veya günlük izinleri mevcut en büyük kumandan tarafından tanzim olunur.

b. Gemi yabancı sularda ve limanlarda bulunduğu takdirde personelin izinleri elçilik ve konsoloshanelerimizce mahallî Hükümet arasındaki anlaşma gereğince mevcut en büyük kumandan tarafından tanzim ve idare olunur.

Madde 69 - İzinli çıkacak er ve erbaşların da kıyafetleri nöbetçi çavuş ve nöbetçi subayı tarafından sıra ile gözden geçirilerek kıyafetinde kusur görülenlere, kusur giderildikten sonra izin verilebilir.

İzinlilere, sıhhatlerine ve ahlâklarına fena tesir yapacak âdi yerlerde gezmeleri, fena ve tanımadıkları şüpheli adamlarla görüşmemeleri, rastlayacakları bütün Silâhlı Kuvvetler mensuplarına selâm vermekte ve saygı göstermekte asla kusur etmemeleri, edep ve terbiyeden ayrılmamaları, askerliğe ve vazifeye dair dışarıda hiç bir kimseye hiç bir söz söylememeleri, hasılı, askerliğin istediği ciddiyeti, sır saklamasını ve askerî elbisenin şerefini korumaları her defa izinli giderken hatırlatılmalıdır.

Madde 70 - (Değişik: RG - 11/01/1991-20752)

(Değişik birinci fıkra: RG - 31/05/1991-20887) Memlekete İzin : Askerlik Kanununun erbaş ve erlere askerlik hiz-meti müddeti zarfında verilmesine müsaade ettiği izin asgari tabur, müstakil ve müfrez bölük komutanları (Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında eşidi) makamlar tarafından verilir.

İzinli gidenin eline izin yerini ve gününü gösteren tasdikli ve fotoğraflı matbu bir izin belgesi verilir.

İzinliler iskele ve demiryollarının, durak yerlerindeki yollama memurlarının buyruklarına ve nakil vasıtalarının talimatlarına uygun hareket etmeye mecburdurlar.

Madde 71 - (Değişik fıkra:RG-16/5/2012-28294) Er ve erbaşlar; Genelkurmay Başkanlığınca müsaade edilen haller ile yıllık izinlerini kullandıkları veya hava değişiminde buldukları müddet içerisinde sivil elbise giyebilirler. Ancak, bunlar tarlalarında ve iş yerlerinde çalıştıkları zaman sivil elbise giymeye mecburdurlar.

6 - Kıyafet

Madde 72 - Silâhlı Kuvvetler mensupları vazife başında giyecekleri üniformanın şekilleri ve elbisenin kumaş, rengi ve biçimi Silâhlı Kuvvetler Kıyafet Kararnamesine ve kullanacakları eşya ve teçhizat da resmî surette kabul edilen teçhizat talimatları ile tesbit edilen örneklerine uygun olacaktır. Özel kanun mucibince subay ve astsubaylara verilen

eğitim, vardiya ve iş elbiseleri, barışta eğitim ve tatbikat yerleri ile kışla sahasından gayri yerlerde giyilemez.

Her asker, Silâhlı Kuvvetlerden ilişiği kesildiği tarihten itibaren bir ay içinde üniformasını çıkarmaya mecburdur.

Emekli subay, askerî memur ve astsubaylar davet edildikleri ulusal bayramlarda resmî elbiselerini giyebilirler.

Her asker, kıyafet kararnamesine göre giyinmeye ve her âmir ve üst de bu kararnamenin muhteviyatını itina ile yerine getirmeye mecburdur. Aksine hareket cezai muciptir.

Madde 73 - Elbise, eşya ve teğizatta sökük, yırtık bulunması hiç bir vechile caiz değildir. Bütün düğme ve kopçalar tam ve ilikli bulunacaktır.

Soğuk mevsimlerde ve yağışlı havalarda yapılacak karşılama ve uğurlamalarda; kıt'a dışında bulunan subay ve askerî memurların ve astsubayların kaput giymeleri, karşılama ve uğurlamayı yapacak kumandanca verilecek emirlerle düzenlenir.

Madde 74 – (Değişik fıkrâ:RG-16/5/2012-28294) Erbaş ve erlerin sivil elbise giyebilecekleri durumlar Genelkurmay Başkanlığınca düzenlenir. Hususi vazifeler sebebi ile vazife esnasında sivil elbise giymek, amirin müsaadesine bağlıdır. Ancak, erbaş ve erler, bu Yönetmeliğin 71 inci maddesi ile 78 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılan hallerde sivil elbise giyerler.

Yabancı memleketlerdeki hususi geziler, sivil elbise ile yapılır. Ancak, askerî ataşeler, müşavirler, murahhaslar ve askerî manevralara davet gibi resmî mahiyette iştirak edenler gerektiğinde askerî kıyafette bulunurlar.

Görev, tatbikat, ziyaret dolayısıyla yurtdışında bulunan birliklerde görevli uzman erbaş, uzman jandarma, erbaş ve erlerin toplu gezi, resmî ziyaret, kültürel etkinlikler ve diğer ölkelere mensup askerî personel ile resmî münasebetleri dışında, özel izne çıkışlarında birlik veya gemi komutanının alacağı tertibe göre sivil elbise giyebilirler.

Madde 75 - Her garnizonda üniforma ile girilebilecek eğlence yerlerinin ve bunlardan dans edilebilecek olanlarının da tâyini ve icap edenlere bildirilmesi garnizon kumandanına aittir.

Madde 76 - Müsaade ile umumi yerlerde müzik aleti çalan askerî bando mensupları üniformaları ile bulunamazlar.

Madde 77 - a. Subayların, askerî memurların ve astsubayların vazife sırasında üniformalı bulunmaları mecburidir. Hangi hizmetlerde sivil elbiseli bulunabileceği vazifenin mahiyetine göre Kuvvet Komutanlıkları veya Genelkurmay Başkanlığınca tesbit edilir.⁽²⁾

Hizmete sivil kıyafetle gelmek veya ayrılmak bulunulan vazifenin mahiyetine göre Genel Kuvvet Komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığınca düzenlenir.

Ancak :

- (1) Üniformayı teşkil eden kısım ve teferruat sivil giyimde kullanılamaz.
- (2) Sivil elbise mevsime uygun, temiz ve ütülü olmalıdır.
- (3) İzinli bulunurken ziyaret maksadiyle sivil elbiseli olarak görev yerine gelen personel, nöbetçilerine kendisini tanıtmaya mecburdur.

b. Donanmanın harp ve yardımcı gemilerinde görevli subay ve astsubaylar, göreve geliş ve ayrılışlarında sivil elbise giyebilirler.

Madde 78 -(Değişik :RG-09/08/2005-25901) Subay ve astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar aşağıdaki durumlarda sivil elbise giymek zorundadırlar.

a. Adli yargı makam ve mercileri ile tutuklu veya hükümlü olarak askerî yargı makam ve mercilerine çağrıldıklarında,

b. Tutuklu veya hükümlü olarak hastanelere sevk edildiklerinde,

c. Açıkta buldukları süre içerisinde.

Madde 79 - Subay ve astsubaylar, hizmet dışında da resmî veya sivil elbise ile zatî tabancalarını göze görünmeyecek şekilde taşıyabilirler.

Madde 80 - Kimlik kartları :

a. Subay, askerî memur ve astsubaylarla askerî öğrenciler, erbaş ve erler her zaman vazife başında veya vazife dışında üniformalı bulunurken veyahut sivil elbise giymiş iken fotoğraflı ve tasdikli kimlik kartı taşımaya, talep vukuunda göstermeye mecburdurlar.

Sivil elbise ile seyahatte askerî şahıslar, üniforma ile seyahatlerdeki bütün kolaylıklardan faydalanırlar.

b. Kimlik kartlarının şekilleri, dağıtma usulleri ve hangi makamlarca verileceği Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanacak bir talimatla tesbit edilir.

c. Kimlik kartları Millî Savunma Bakanlığınca Silâhlı Kuvvetlerin ihtiyacına göre lüzum gördükçe askerî matbaalarda bastırılarak dağıtılır.

Madde 81 - Askerî şahıslarla ilgili kimlik kartları, siciller ve diğer resmi kağıtlarda siyah beyaz veya renkli fotoğraf kullanılır. Bu amaçla çektirilecek fotoğraflar için kıyafet günlük elbisedir. Baş açık ve traşlı olmalıdır. Pasaport ve özel vazife belgesi alanların fotoğrafı yerine göre sivil veya resmi kıyafetli olabilir. Bu fotoğrafların ebadı, göğüsde görünecek şekilde, kimlik kartları için 2x3 santim, diğerleri için ise, 4,5x6 santim olmalı ve fotoğraf cepheden çekilmiş bulunmalıdır.

Madde 82 - Bütün subay, askerî memur ve astsubay, askerî öğrenci er ve erbaşların her nevi süs ve moda cereyanlarından sakınmaları kıyafet ve tuvaletlerinde sadeliği esas tutmaları şarttır. Sivil personel de aynı kaidelere uymak mecburiyetindedir.

Madde 83 - a) Erkekler :

Erbaş ve erlerin (uzman erbaş ve uzman jandarma dahil) saçları; üstte 6 cm. yanlarda ise 2 cm. olacak ve kulak üstüne düşmeyecek şekilde traş edilir.

Subay, askerî memur, astsubay ve askerî öğrenciler; şapka, bere veya kep giydikleri zaman saçları dışarı taşmayacak şekilde traş olurlar.

Subay, askerî memur, astsubay ve askerî öğrenciler ile erbaş ve erler (uzman erbaş ve uzman jandarma dahil) hergün sakal traş olacaklar ve şapka, bere veya kep içinde kalan saçlar; göze çirkin gözükmeyecek şekilde taranmış olacaktır.

b) (Değişik:RG – 25/06/2002 - 24796) Bayanlar:

Subay, askerî memur, askerî okul öğrencileri ile Devlet memuru bayan personelin makyajı, aksesuar ve saç tuvaletine ilişkin esaslar aşağıda belirtilmiştir:

1) Anılan personel, dikkat çekici ve aşırı olmamak koşulu ile makyaj yapabilir. Yüze, kahverengi tonlarda hafif fondöten veya pudra sürebilir. Göz için, hafif olmak koşulu ile

pastel renklerde göz farı ve eye liner; dudak boyası olarak da, hafif ve uygun tonlu ruj ve lipe liner kullanabilir. Tırnaklarına, açık renk oje sürebilir ve manikür yaptırabilir. Evlilik yüzüğü, bir veya iki adet olmak üzere bilezik veya yüzük ile birlikte şekil ve ebatları Türk Silâhlı Kuvvetleri Kıyafet Yönetmeliğinde belirtilen tek tip küpe takabilir.

2) Saç Tuvaleti :

a) Bayan subayların saçları, isteğe bağlı olarak kısa veya uzun olabilir. Kısa saçlar, düz veya dömiğarson olarak kesilebilir; ancak, saç boyu, ensede ceket yakası hizasını geçemez. Saçını uzatmak isteyen bayan subaylar ise, yan topuz yaparak aksesuarsız toka ile veya topuz filesi ile saç boyu ceket yakası altına düşmeyecek şekilde, ayrıca, saç renginde aksesuarsız toka ile saç uzunluğu ceket yakasından itibaren 15 santimetreyi geçmeyecek şekilde saçlar, isteğe bağlı olarak örülerek veya örülmeden toplanabilir. Saçlar doğal renginde veya koyu sarı, kestane ve siyah renklerde boyatılabilir. Ancak, perma ve röfle yaptırılmaz. Alında, şakak ve yanaklarda bukle veya benzeri süs yapılamaz; saç düşürülmez; gereken hâllerde saçlar, saç renginde aksesuarsız toka ile toplanabilir.

b) Bayan askerî okul öğrencileri, saçlarını isteğe bağlı olarak bayan subaylarda olduğu gibi uzatabilirler. Ancak; boya, perma ve röfle yaptırılmazlar.

c) Devlet memuru bayanlar, arzuya bağlı olarak saçlarını uzun veya kısa kestirebilirler. Bayan subayların saç modellerine, ilâveten perma ve röfle yaptırabilirler, saçlarını omuz üzerine serbest olarak bırakabilirler.

Madde 84 - (Değişik:RG – 29/12/1996 - 22862)

Erkek subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, erbaş ve erlerin kaşlarını aldirmaları, manikür yaptirmaları, pomat ve fazla koku kullanmaları, favori, biş, sakal ve bıyık bırakmaları yasaktır. Ancak, bıyığın hangi hallerde, görevlerde, zamanlarda ve kimler tarafından bırakılacağı Genelkurmay Başkanınca belirlenir.

C - UMUMİ VAZİFELER

1 - Mesleğe karşı vazifeler ve Vasıfları

Madde 85 - Vazifesi, Türk Yurdu ve Cumhuriyetini içe ve dışa karşı lüzumunda silâhla korumak olan, Silâhlı Kuvvetlerde her asker kendine düşeni öğrenmeğe ve öğrendiğini öğretmeğe ve icabında son kuvvetini sarf ederek yapmağa mecburdur.

And içme, askerî merasim ve protokol yönetmeliğine göre yapılır.

Madde 86 - Asker, kendisinden beklenen vazifeleri hakkıyla yapabilmek için yüksek ahlâk ve kuvvetli maneviyata sahip olmalıdır.

Her askerde bulunması lâzımgelen ahlakî ve mânevi vasıflar şunlardır :

a. Cumhuriyete, Yurda ve Millete karşı sevgi ve bağlılık,

Cumhuriyet, Yurt, Millet; askerin mukaddesatındandır. Bunlara içerden ve dışardan vaki olacak her türlü tecavüzü karşılamak, def etmek ve lüzumunda bu uğurda hayatını fedadan çekinmemek her askerin borcudur.

b. İtaat : Askerliğin temeli mutlak bir itaattir. İtaat, her astın üstünden aldığı emri hiç bir kayıt ve şart düşünmeden ve en ufak bir tereddüt göstermeden canla, başla yapması, kanunlar ve nizamların dediğinden dışarı çıkmaması ve yasak edilen şeyleri yapmaması demektir. Tam ve kalbi bir itaat, üstün telkin edeceği itimat ve muhabbetle elde edilir.

c. (Değişik:RG - 07/09/1999 - 23809) Sebat ve mukavemet :

Vazife yapılırken karşılaşılabilecek her türlü zorluk ve yokluklara katlanarak ve asla usanç ve yılgınlık göstermeyerek sessizce ve düzenli olarak vazifeye devam ve hizmeti istenildiği gibi tamamlamaktır.

d. Cesaret ve şecaat : Tehlikeden asla korkmayarak ve icabında ölmekten çekinmiyerek iş görmek ve pek yürekli olmaktır. Korkaklık; bir asker için en büyük ve affedilmeyecek bir kusurdur. Bu ayrıca namus ve onuruna leke getirir, nefsinin zarardan ve tehlikeden korumak için vazifeyi bırakarak savuşmak veya ihmâl etmek bir asker için en şiddetli cezaları mucip olur.

e. Canını esirgememek : Kendinin ve ailesinin rahat ve selâmetinin; Yurdun kurtuluşuna bağlı olduğunu ve bunun için de icabında ölmekten çekinmemek lâzım geldiğini ve vazifenin büyüğünün de küçüğünün de bir ve her ikisinin de nefsinin üstün olduğunu düşünerek zamanında fedakârlıkla hareket etmektir.

f. Harbe hazırlık : Harb, silâh ve vasıtalarının ne suretle kullanılacaklarını iyice öğrenmek, harbin zor ve sıkı devirlerinde hattâ zayıftan dolayı kumandansız kaldığı zamanlarda bile kati ve doğru bir karar vermeye ve iş görmeğe yetecek kadar nazari, ameli bilgi ve tecrübe sahibi olmak, yorgunluk, uykusuzluk ve icabında açlık gibi harbin tab'i olan yoksuluklarına uzun müddet dayanmak ve katlanmak için vücudu alıştırmak ve bunların hepsinde kendine güvenmeyi temin edecek yüksek kabiliyeti kazanmak ve her an arttırmağa savaştırmaktır.

g. İyi geçinmek : Bütün silâh arkadaşlarının kardeşten ileri olduğunu ve icabında aynı ülkü için bir arada kanlarını dökeceklerini düşünerek birbirlerini yürekten sevmek, birbirlerinin onurlarına saygı göstermek, edep ve terbiyeye uymayan işlerden, şakalardan kaçınmak ve daima mertçe hareket etmektir. Her asker, arkadaşının keder ve sevincine ortak olmalı ve icabında onu öğüt vererek ahlâksızlıktan ve türlü tehlikeden korumalıdır. Kezâlik arkadaşını fena yola sürüklemenin, kabahatini örtbas etmeğe çalışmanın silâh kuvvetlere sonra insanlığa fenalık etmek demek olduğunu her asker bilmelidir. İyi geçinmek için çok lâzım olan şartlardan biri de daha ziyade çalışanları ve bu yüzden sevilenleri kıskanmamaktır.

h. İyi ahlâk sahibi olmak : Askerin ahlâkı ve yaşayışı kusursuz ve lekesiz olmalıdır. Asker, esrarkeşlikten, sarhoşluktan, yalancılıktan borçtan ve kumardan, dolandırıcılıktan, ahlâksız kimselerle düşüp kalkmaktan, hırsızlıktan, yağmadan, yakıp yıkmaktan ve sair bütün fenalıklardan sakınmalıdır. Bunlar vazifenin yapılmasına mâni olurlar, yaşayışı, sıhhati, azim ve cesareti bozar; namusu, lekeler, manevi şahsiyeti öldürür ve her biri ayrı ayrı cezaları üstüne çeker. Asker bunlar gibi yalnız kabahat ve cinayetlerden değil, aynı zamanda dine hürmetsizlikten, iki yüzlülüğten, göz boyamaktan, şahsi arzu ve isteklerin temini peşinde koştırmaktan, dalkavukluktan, aklını herkesin yükseğinde görerek kendini beğenmekten, şöhret için iyi sayılmıyacak derecede hırs göstermekten, nefsinin koruyup çekinmelidir.

Her ne kadar beğenilmek, sözle okşanmak, maddi mükâfat görmek onur ve şân kazanmak arzusu her askerin kalbinde yer tutmalı ise de bunları doğruluktan şaşmayan haklı bir çalışma ile elde etmek mertlik ve namus iktizasıdır.

i. Sır saklamak : Asker, her yerde düşmanın casusları bulunacağını ve kendisini dinlemekte olduklarını kabul edip vazife ve hizmete ait hususlarda hiç bir kimseye sır

vermemelidir. Ötede beride askerliğe ve kışla ve müessese hayatına ait sözler sarfetmemelidir. Hiç bir husus için hiç bir yerde atıp tutmamalı, her hangi şeyi büyüterek ve ekliyerek yayıp dağıtmaktan sakınmalı hiç bir zaman doğruluktan ayrılmamalıdır.

j. Emel ve fikir birliği : Cumhuriyetin, Milletin korunması uğrunda bir vücut gibi çalışmak Silâhlı Kuvvetlerin en değerli hassasıdır. Ve başlı başına bir kuvvettir. Bu birlik, bir vücut gibi çalışmak lüzumunu umumun fikrinde ve yüreğinde yer etmesinden ve umumin menfaatinin şahsi menfaatten daha üstün, aziz olduğunu takdir etmekten doğar. Kıtanın onurlu hatıraları ve şanlı vakaları sebebiyle nam almış olan fedakâr personelin isimleri öğrenilip münasip zamanlarda (Millî ve dinî bayramlarda) onları saygı ile hatırlamak Silâhlı Kuvvetlerde birliği ve kardeşliği kökleştirir. Bunların isimleri ve mümkünse resimleri kumandan tarafından kışlanın münasip mahallerine asılmalı ve her birlik veya kıtanın geçmiş savaşlardaki hizmetini gösterir birer tarihi yazılmalı ve bunu birliğe mensup her asker okuyup öğrenmelidir. Alay (Deniz ve havada benzeri) tarihi içinde birliğin en parlak muharebesi o günün senei devriyesinde bütün mensuplarına anlatılır. Her alayın (Deniz ve Havada benzeri) bir kuruluş günü olur ve o gün kutlanır.

k. Birbirine yardım Silâhlı Kuvvetlerin bir emel (Ülkü) ve aynı vazifede birleşmiş olan fertlerinin birbirlerine yardımları müşterek vazifenin en iyi surette yapılmasını temin edeceği gibi arkadaşlığı ve bağlılığı da kuvvetlendirir.

Asker arasında yardım, vazife içinde ve dışında olacağı gibi asker, halk arasında da elinden gelen yardımı yapmalı, daima iyiliği sevmeli ve yapmalıdır.

1. Tavrı ve hareket : Bir askerin değerini arttıracak, kendisini tanıttıracak ve sevdirecek en yüksek vasıfları terbiyeli, vekarlı, ciddi ve itaatlı olmasıdır.

Askerin duruşu mertçe, hareketleri akla uygun ve dürüst, dili ve sözü özüne uygun ve serbest olmalıdır.

m. İntizam severlik : İntizam vazifesinin noksatsız yapılmasını temin eden ilk vasıttır. Asker, vazifesini, muntazam işler bir saat gibi dakikası dakikasına yapmağı aded etmiş bulunmalı, hususi işlerinde de daima muntazam ve tertipli olmalıdır.

n. Başka milletten askerle bir arada bulunduğu zaman onlarla iyi geçinmek ve yüksek değerini onlara da tanıttacak bir silâh arkadaşlığı yapmak her Türk askerinin vazifesidir.

2 - Bayrak ve Sancak

Madde 87 - Bayrak, Türk Devletini temsil eder. Bunun onurunu korumak her Türk'ün vazifesidir. Bayrağın şekil ve biçimi ve nerelerde, ne zamanlarda ve ne veçhile çekileceği Türk Bayrağı Kanunu ve Nizamnamesiyle tâyin olunmuştur.

Madde 88 - Sancak, Silâhlı Kuvvetlerin onur timsalidir. (Değişik cümle:RG - 05/02/1997 - 22899) Kuruluşunda alay teşkilatı (hudut alayları hariç) bulunmayan her tugay ile her alaya (deniz ve havada eşidi birliklere) bir sancak verilir. Sancak Cumhurbaşkanından başka kimseye tazim yapmaz, sancağı; kılıfından çıkarılmış ve açılmış iken herkes selâmlar, sancağın nasıl kullanılacağı aşağıda yazılıdır.

a. Sancak, barışta alay (Deniz ve Havada eşidi birliklerde) kumandanın odasında münasip bir yerde kılıfı içinde ve dik vaziyette bulundurulur.

b. Sancağın icabında buradan alınması ve tekrar buraya konulması merasimle yapılır.

c. Sancak, barışta yalnız alaya (Deniz ve Havada eşidi birliklerde) ilk verilişlerinde, alay ve birlikle yapılacak geçit törenlerinde, sancağa madalya takılması töreninde ve alay ve

birliğin sancakla bulunacağı askerî merasim ve protokol yönetmeliğinde belirtilmiş olan diğer törenlerde açılır.

d. Yürüyüşlerde sancak bulunursa: Alayın (Deniz ve Havada eşidi birliklerde) kol başında (Önünde), içtimalarda sağ başında ve merasim geçişlerinde; kıtanın ortası ilerisinde bulunur.

e. Alayların (Deniz ve Havada eşidi birliklerin) iştirak edeceği manevralarda sancak savaşta olduğu gibi kullanılır.

f. Sancak, savaşta kılıfı içinde kapalı olarak sancaktar ile beraber daima alay (Deniz ve Havada eşidi birlik) kumandanı muharebe idare yerinde bulunur. Sancaktar, alayın (Deniz ve Havada eşidi birliklerin) muharebe idare yerinde sancağa bakmakla beraber yazı işlerinde de kullanılır.

j. Savaşta alay (Deniz ve Havada eşidi birlik) kumandanı askerlerin manevi kuvvetlerini arttırmak lüzumunu hissettiği yerlerde ve birlik mensuplarını altında toplamağa lüzum gördüğü vaziyetlerde sancağı açtırır.

h. Muharebede sancağın alacağı yaralar, alay (Deniz ve Havada eşidi birlik) için daimî bir onur nişanesidir. Sancaktar sancağın bir sicil defterini tutarak mühim vakaları kaydeder. Sancaktarın vurulması halinde yerine derhal bir münasibi geçirilmeli ve sancak hiç bir suretle sancaktarsız bırakılmamalıdır.

1. Muharebede her türlü korunmak ümidi kesilerek sancağın düşman eline geçmesi muhakkak görüldüğü zaman kumandan sancağı imha eder. Bunun icap ettireceği tedbir evvelden alınmış olmalıdır.

3 - Sağlığın korunması için vazifeler

Madde 89 - Her insanın memleketine, aile ve şahsına karşı vazifelerini iyi ve tam olarak yapabilmesi sağlam ve sıhhatte olmasına bağlıdır. Bilhassa askerlik herkesten tam bir sağlık ve dinçlik ister. Sağlık: Temizliğe, spora ve her hususta itidale riayetle korunur. Temizliğe bakmayan, sağlığını korumayan ve bu yüzden renksiz, kansız, cılız ve gevşek kalan askerler vazifelerini yapamazlar ve bunun cezasını hem kendisine, hem mesleğine ve hem de memleketine çektirirler. Hiç bir asker bu hataya sapamaz ve her asker kendine iyi bakmaya mecburdur.

Her kademedeki âmirler askerlerin sağlığı ile ilgili yukarıda sayılan hususları yakinen takip ve gerekli tedbirleri almakla da mükelleftirler.

Madde 90 - Temizliğin temini şunlarla olur :

a. Sabah vazifeleri :

Kalkar kalkmaz yatağı düzeltmek, koğuş dışında veya açık pencere önünde bir kaç sefer temiz hava almak ve birkaç beden hareketiyle vücudun gevşekliğini gidermek, bol su ve sabunla ellerini, kollarını, ağzını, burnunu ve ayaklarını yıkamak, dişlerini dikkatle temizlemek ve bu temizlikten sonra tekrar birkaç beden hareketiyle sabah idmanını tamamlamak ve kıyafetindeki eksiklikleri tamamlamak ve sabah yemeğine hazırlanmaktır.

b. Eğitim ve hizmetten dönüşte, üst ve başı temizlemek, el, yüz ve ayakları yıkamak.

c. Her yemekten evvel ve sonra el, ağız ve dişleri yıkamak.

d. Sabahki gibi akşam dersinden sonra da yıkanıp temizlenmek.

Madde 91 - Temizliğin tam olması için yukarıdaki maddede yazılı olanlardan başka şunların da yapılması lâzımdır:

- a. Haftada bir defa tırnakları kesmek,
- b. (Mülga:RG – 15/03/1984 –18342)
- c. (Mülga:RG – 15/03/1984 – 18342)
- d. En az haftada bir defa sıcak veya ılık su ile sabunla yıkanmak.
- e. Haftada bir çamaşır değiştirmek ve çamaşır yıkamak.
- f. Mümkün oldukça iki hamam arasındaki günlerde bilhassa yazın her gün soğuk su dökünmek ve diğer mevsimlerde vücudu ıslak bezle silmek.

Madde 92 - Her erbaş ve er yemekte ayrı yemek tabağı, çatal, kaşık ve su bardağı kullanılmalı. Bu kaplar yemekten sonra sabunlu su ile yıkanmalı ve icap ederse kalaysız kısımları kül ile oğularak temizlenmelidir.

Yemek takımları (Karavana, kap, kaşık... gibi) yemekhanede temiz bir dolap içinde saklanmalıdır.

Madde 93 - Sıhhat için şunlara da çok dikkat edilmelidir.

- a. Mideyi ve barsakları temiz tutmak (Bunun için yenecek ve içilecek şeylerin temizliğine dikkat etmek, midenin zor öğüteceği iyi pişmemiş yemekleri, olmamış ve yıkanmamış meyvaları yememek, ağır ve iyi çiğnemek, yemekten sonra bir saat kadar midenin öğütme işini aksatacak beden faaliyetlerinde bulunmamak, su ve saire içmemek.)
- b. Başı açık güneşte fazla durmamak, çok sıcaklarda vücudu birden bire serinletmekten ve çok soğuklarda birden bire ısıtmaktan kaçınmak terli iken su içmemek, şayet içmeye mecbur kalırsa az miktarda yudum yudum ve ağızda alıştıranak içmek ve içtikten sonra da zarar görmemek için hızlıca yürümek ve hareket yapmak, terli iken hava cereyanları olan yerlerde bulunmamak, toz yutmamağa çalışmak.
- c. Alkollü içki kullanmamak, iştahı kesen, dimağa, kalbe ve ciğerlere zararı dokunan tütünü de mümkün olduğu kadar kullanmamak.
- d. Yaş yerlerde ve daima nemli olduğu için çimenlere ve taş üzerine oturmamak, oturmağa mecbur kalırsa ayak ve baldırı kaba et altına almak, su kenarlarını pisletmemek.
- e. Korkunç ve bulaşık hastalıkların sebebi bit olduğundan her askerin bundan temizlenmesi ve hiç bit bulundurmaması esastır.

Madde 94 - Yukarıdaki maddelerde yazılı hususlardan başka :

Temizlik için suya alışkın olmak ve suyu sevmek, sıhhat için sıcaktan kaçıp vücudu soğuğa alıştırmak, temiz hava almak, güneşten yolu ile istifade etmek, lüzumundan fazla iç çamaşır giymemek ve bu suretle hafif kalmak, sıhhati bozacak ve hastalığı getirecek her türlü ahvalden kaçınmak, sağlığın büyük değerini bilenler için en çok dikkat edilecek noktalardır.

Madde 95 - Silâhlı Kuvvetler mensuplarının meslek ve vazife itibarı ile her zaman faal bulunmaları ve yüksek bir tahammül kudretine malik olmaları lâzımdır. Şişmanlık bu faaliyet ve kudreti tahdit ve hattâ yok eden zararlı bir haldir. Bu hususta her askerin rejim ve spor hareketleriyle şişmanlığa mâni tedbirler alması ve âmirin de astlarını bu cihetten ve devamlı bir surette kontrol etmeleri lâzımdır.

Madde 96 - Temizlik ve sağlığı korumak için (Silâhlı Kuvvetler personeli sıhhati koruma talimatı) tamamen tatbik edilmeli ve askere verilecek ders mevzularına bu talimat esas tutulmalıdır.

4 - Silâh, malzeme, teçhizat, elbise ve eşyanın korunması ve bakımı için vazifeler

Madde 97 - Silâhlı Kuvvetlere ait her çeşit Devlet malının bakım ve korunması ve muhafazası elde mevcut talimat, tarifname ve talimnelere ve hususi surette verilen emirlere göre yerine getirilir.

Silahlı Kuvvetlerin muharebe kudretini felce uğratan her çeşit Devlet malının bakım, korunma ve muhafazası konusunda mazeret serdi ve kabulü caiz değildir. Her rütbedeki kumandanlar bu hizmetlerle yakinen ve bizzat alâkadar olmağa ve bu mevzuda gereken her türlü tertip ve tedbirleri almağa mecbur ve mükelleftirler.

Madde 98 - Asker, Devlet tarafından bedelsiz ve emanet olarak kendisine verilen her çeşit Devlet malını hiç bir surette kimseye satmayacağı gibi böyle bir iş yapmağa kalkışanları duyar veya bilirse âmirine derhal haber vermeye mecburdur.

Madde 99 - Asker, kendisine verilen eşyanın Őekillerinde kendiliğinden ilâveler ve değişiklikler yapmağa, üzerine ismini yazmağa asla izinli değildir.

Madde 100 - Asker, elbise, eşya ve teçhizatındaki ufak tefek sökük yırtık gibi işleri kendisi yapmalıdır. Daha büyük tamirleri ise derhal en yakın âmirine haber vermelidir. Skkler dikilirken ve yama yapılırken kullanılacak ipliğin ve yamalığın rengi elbise kumaşının rengine uygun olmalıdır.

Madde 101 - Devlet mallarının temizliği, bakım ve korunması özel talimatındaki hükümlere göre yapılır. Gerekli bakım malzemesi de bu talimatlara göre temin edilir.

5 - Erbaş ve erlere ait vazifeler

Madde 102 - Erbaş ve erler mesleğine ait bilgileri öğrenmeye mecbur olduğu gibi, bir yurttaş olmak sıfatı ile de milletini, memleketini ve dünyasını tanımak ve yurttaşlık hak ve vazifelerini bilmek yolunda umumi bilgilere de sahip olmalıdır.

Okuyup yazmak, hesap öğrenmek, tarih ve coğrafyadan basit ve kâfi bilgi edinmek, yeni ziraat usl ve kaidelerini bilmek, vergi kanunlarını, seçim ve adliye usllerini, idare teşkillerini öğrenmek, umumi bilgilerin kısımlarıdır.

Madde 103 - Erbaş ve erler, askerlik hizmetine gelinceye kadar okuma ve yazmayı öğrenmemiş ise Silâhlı Kuvvetlerde bulunurken bunları öğrenmeğe mecburdur. Silâhlı Kuvvetlerdeki vazife ve hizmetlerden hakkı ile istifade ederek memlekete daha yükselmiş bir yurttaş olarak dönmek, erbaş ve erlerin başlıca emeli olmalıdır.

Madde 104 - Yukarıda yazılı bilgiler, erbaş ve erlerin kendisi ve memleketi için faydalı olduğu gibi terfi ve terakkide de mühim âmillerdir. Bilgili, emniyetli ve ciddi erbaş ve erler her işte yardımcı ve ğretmen olarak kullanılacaklarını bilmeli ve bunu kendileri için mükâfat sayarak bilmiyen arkadaşlarına bildiklerini sabırla ve usanmaksızın öğretmeğe çalışmalıdır. Erbaş ve erler aldığı tâyin ile veya bedeli muayyen zamana kadar kendini idare etmelidir. Savaşta her er kendine verilen demirbaş erzak ve istihkakı ancak büyük zaruret halinde ve yiyeceğe dair hiç bir Şey bulunmadığı zamanlarda ve birlik kumandanının emri ile sarfedebilir. Erbaş ve erlerin kendi keyif ve arzularıyla demirbaşlara dokunmaları yasaktır. Bazı mntıkada suyun idaresi de demirbaş erzakın idaresi kadar mühimdir. Er

kendisine verilen muayyen miktardaki suyu emredilen zaman içinde idareye mecbur olup buna alışmalıdır.

Madde 105 - Erbaş ve erler kendisine verilen şahsi kâğıtları (Kimlik kartı, izin, terhis teskeresi, atış ve mesafe tahmin cüzdanı ve saire) diğer eşya gibi güzelce saklamalıdır.

Madde 106 - Erbaş ve erler, âmirlerin rütbe ve isimlerini bilmeli ve kıt'aya yakın semtte oturan âmirlerinin oturdukları yerleri öğrenmelidir.

Uzak semtlerde oturan âmirlerin oturdukları yerleri muayyen ve lüzumu kadar erlere öğretilir.

Madde 107 - Erbaş ve erler, Silâhlı Kuvvetlerde öğrendiği askerî vazifeleri terhisten sonra da unutmamağa ve silâh altında kazanılan çeviklik, dayanıklılık ve sporculuk hassalarını muhafazayı gayret etmeli, askerliğin meziyetini ve yüksek ruhunu sivil arkadaşlarına, çocuklarına ve akrabalarına aşılamağa çalışmalıdır.

Madde 108 - Muvazzaf hizmetini yaptıktan sonra terhis edilerek ihtiyat sınıfına geçirilen erbaş ve erler silâh altına çağrıldığı takdirde hemen kayıtlı olduğu askerlik şubesine koşmalıdır.

Madde 109 - Erbaş ve erler âmirinden izin almadan kışladan veya oturması, yatıp kalkması için gösterilmiş olan yerden ayrılamaz.

Madde 110 - Erbaş ve erler izinli bulunduğu zamanlarda bütün dost ve düşman gözlerinin kendi üzerinde olduğunu düşünerek ve yalnız kendisinin değil bütün millete ve silâhlı kuvvetlere ait onur ve haysiyeti kıracak hallerden ve yasak edilen şeyleri yapmaktan çekinmelidir.

Madde 111 - Erbaş ve erler terhis zamanında şayet üzerinde eşya götürüyorsa bu eşyayı nihayet on beş gün zarfında mensup olduğu askerlik şubesine teslim mecburdur.

6 - Düşman karşısında hareket

Madde 112 - Milletin ve yurdun mukaddes haklarını korumak için icabında düşmanları ile muharebe edecek olan Silâhlı Kuvvetler içinde ve düşman karşısında her askerin vazifesi, düşmanı yenmek için bütün maddi ve manevi kuvvetlerini kullanmak ve hiç bir fedakârlıktan çekinmemektir.

Madde 113 - Muvaffakiyet ancak âmirlere ve âmirlerin verdikleri emirlere tamamen uymakla ve herkesin el birliği ile yılmıyarak çalışması ve savaşması ile elde edilir.

Madde 114 - Savaşın her hangi bir devrinde memleketin ve silâhlı kuvvetlerin kuvveti hakkında emniyet ve itimadı sarsacak ve kalbi yılgınlığa ve bezginliğe düşürecek söz söyleyenler, silâh ve cephanesini atanlar ileri gitmekten çekinenler, kaçmağa yeltenenler, yağmaya kalkışanlar askerî Ceza Kanununa göre ve kumandanların haiz oldukları selâhiyetle hemen şiddetle cezalandırılır.

Madde 115 - Her hangi fevkalâde bir hal sebebi ile intizamı bozulan bir kıt'aya toplanmak için verilecek ilk emir veya işaret üzerine çabuk toplanarak tekrar düşmana karşı koyacak ve saldıracak derecede disiplin ruhu aşılmalıdır. İyi eğitim görmüş cesur ve namuslu askerin değeri bu gibi tehlikeli zamanlarda belli olur.

Madde 116 - Toplanma yerinde kumandan yoksa orada en büyük rütbeli ve kıdemli zat kumandayı ve toplanma tertibatıyla kıtayı kullanmak mesuliyetini üzerine alır. Toplanma yerinde başka başka birliklerden olan erbaş ve erlerin dahi aynı kaideye uyararak emir ve kumandayı alan subayın ve subay bulunmadığı halde kıdemli astsubayın veya cesur

erbaş ve erin emrine itaat etmek mecburiyetindedirler. İster aynı kıt'adan olsun ister başka kıt'alardan olsun muharebe esnasında tesadüfen bir araya gelmiş bulunan bir kaç erin en bilgili ve en atılganı olanı diğerlerinin âmiri sayılır ve onun emrine itaat edilir.

Muharebede hiç bir kimse kendiliğinden muharebe yerinden uzaklaşamaz. Yaralıları sargı yerine götürmek, geriden cephane getirmek... ve saire gibi hizmetler, bu hizmet için vaktiyle ayrılmış kimselere veyahut âmirin bu vazife için lüzumunda sonradan emirle tâyin ettiği kimselere aittir.

Madde 117 - Fevkalâde haller yüzünden dağılan ve bu sebeple kıt'asından uzak düşen her asker; en yakın kıt'aya katılarak o kıt'anın kumandanına kendini haber verir ve o kıt'ada bulunduğu müddetçe kendi kıt'asındaki gibi verilen ve emredilen vazifeleri görür. Kıt'asiyle birleşmeğe fırsat düştüğü anda geçici olarak içinde çalıştığı kıt'anın kumandanından müsaade istiyerek ve oradaki hizmetini gösterir bir yazılı kâğıt alarak kendi kıt'asına gider.

Madde 118 - Düşmanın silâhlı kuvvetlerinde ve memleketinde bulunan hastaneleri ve bunların sağlık personeli ile hademeleri o hizmette buldukça ve tarafsızlıklarını muhafaza ettikleri müddetçe kendilerine dokunulmaz. Bunları ayırt eden işaret beyaz renk üzerine kırmızı haç işaretidir. Bu işaretler sol kolda pazı üzerinde taşınır. Aynı işaret hastanelerin çatıları, hasta ulaştırma araçları, çadırların üzerlerine, hastane gemilerinin bacalarına ve bordolarına özel talimatlarına göre yapılarak konur ve sancak direğine de bayrak olarak çekilir. Türkiye Cumhuriyeti Devletinde bu işaretler beyaz renk üzerinde kırmızı aydır, (Kızılay).

7 - Esirlere karşı ve esirlikte hareket tarzı

Madde 119 - Savaş düşmanın maddi ve manevi bütün kuvvetleri ile yapılır. Düşman memleketi ahalisinin silâhsızlarına, bilhassa kadın, çocuk ve ihtiyarlarının canlarına, mallarına ırz ve namuslarına sarkıntılığın dinen ve kanunen yasak olduğunu her asker daima hatırında bulundurmalı ve bu yolda namus ve insaniyeti rehber edinmelidir. Düşman arazisi içindeki sivillerin (Kadın, erkek) silâhlı kuvvetlere karşı hainane teşebbüsleri veya silâh kullanmağa yeltenmeleri görülürse veya hissedilirse bunlara tıpkı muharip muamelesi yapılır.

Esirlere Türklüğe yakışır bir surette iyi muamele edilmelidir. Hususiyle yaralıları hastalık ve bakımsızlık yüzünden zayıflıyarak dermandan düşmüş ve silâh kullanamayacak bir hale gelmiş olanlara insaniyet göstermek her namuslu askerinin vazifesidir. Düşman ölümlerine karşı da hürmetkâr olmalıdır.

Madde 120 - Düşman eline esir düşmek çok acı ve büyük bir felâkettir. Yurt uğrunda ölmek ise büyük bir şereftir. Bundan dolayı esir olmamağa son dereceye kadar çabalmalıdır. Bir asker, ancak yaralanıp da tamamen dermandan kesilerek veya bütün kuvvetini sarfettiği ve vazifesini tamamen yaptığı halde kurtulmak çaresini bulamıyarak esir olursa mazur sayılır.

Son kuvvetini ve kurşununu sarfetmeden evvel ve hele korkaklık yüzünden esir olan asker cumhuriyete ve yurda hıyanet etmiş sayılarak ağır surette cezalandırılır. Esareten dönüşte her asker esir düşmekte kendisinin bir kusuru olmadığını ispata mecburdur.

Madde 121 - Savaşta esir düşen asker silâhlı kuvvetlere girerken içtiği and'ı asla hatırından çıkarmamalı ve kendi silâhlı kuvvetlerine ve yurduna zarar getirecek hiç bir

haberi düşmana vermemelidir. Esir kendi memleketinin menfaati uğuruna icabında yalan söyleyebilir.

Esir olan her askerin kendi silâhlı kuvvetlerine ve yurduna yardım etmeyeceğine ve memleketine bırakıldığı halde düşmana karşı hareket etmeyeceğine dair söz vermesi yasaktır.

Madde 122 - Esaret halinde askerler rütbe ve mevki itibariyle daha büyük olan esir düşmüş âmir ve üstlerine eskisi gibi itaat etmeye ve saygı göstermeye, arkadaşları ile güzel geçinerek askerî terbiyeye aykırı hallerden sakınmağa ve hususiyile millî ve askerî onuru muhafazaya mecburdurlar.

Her esir yurda dönüşte esaret zamanındaki hususi ve umumi hayatına dair hesap vermeğe mecbur olduğunu düşünerek hükümetin, milletin, yurdun onur ve menfaatlerini haiz olduğu rütbesinin haysiyetini her şeyden yüksek tutmağa her vakitten ziyade mecburdur.

Madde 123 - Herhangi bir garnizonda muhtelif parçalara ayrılmış esir subaylardan her parçadaki en rütbeli veya kıdemli subay esir garnizonları kumandanlığı tarafından grup kıdemlisi tâyin edilmiş olmasa dahi esaretten dönüşte Millî Savunma Bakanlığına takdim edilmek üzere kendi grubundaki subaylar hakkında not tutmağa mecburdur. Bu notlar üzerine kabahat ve suçları anlaşılanlar hakkında kanuni muamele yapılır.

8 - Derneklerle münasebet

Madde 124 - Askerlik kendi ülküsünden doğan hususiyile manevi değerleriyle başlı başına bir meslektir. Türk Silâhlı Kuvvetleri her türlü siyasi mülhaza ve tesirlerin üstündedir. Bundan ötürü Silâhlı Kuvvetler mensuplarının hükümet tarafından tasdikli veya tasdiksiz siyasi parti ve derneklere girmeleri ve bunların siyasi faaliyetleriyle münasebette bulunmaları ve her türlü siyasi gösteri, toplantı ve seçim işlerine karışmaları ve bu maksatla nutuk beyanat vermeleri ve makale yazmaları yasaktır.

Madde 125 - Silâhlı Kuvvetler mensupları Millî Savunma Bakanlığınca tesbit olunarak Silâhlı Kuvvetlere yayımlanan listede adları yazılı siyasi olmıyan dernekler ile spor kulüplerinin faal olmıyan üyeliklerine girebilirler. Girenler ve çıkanlar Millî Savunma Bakanlığına bildirilmek üzere yedi gün içinde en yakın âmirine yazılı ile bildirmeye mecburdur.

Millî Savunma Bakanlığınca yayımlanan listede olmayan dernek ve kulüplere girmek yasaktır.

Silâhlı Kuvvetler mensuplarının kendi kıta ve kurumları içinde amatör spor kulüpleri kurmaları ve kulüplerde faaliyette bulunmaları caizdir. Bu kulüplerin kurulmaları, faaliyet ve denetlenmesi, Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanacak özel talimat hükümlerine göre olur.

İç Hizmet Kanununun askeri hizmetlere değinen hükümleri saklı kalmak kaydı ile profesyonel sporcular, hafta ve resmi tatil günleriyle izinli buldukları günler sivil kulüplerde her çeşit müsabaka ve antrenmanlara katılabilirler.⁽¹⁾

9 - Basınla münasebet ve askerî neşriyat

Madde 126 - Silâhlı Kuvvetler mensupları, siyasi olan veya olmayan hiç bir gazetenin veya risalenin mes'ul müdürü ve baş yazarı ve haber vericisi olamazlar. (Resmî askeri neşriyat için özel talimat uygulanır.)

Madde 127 - Silâhlı Kuvvetler mensupları gazete ve risalelere iç ve dış siyaseti hakkında yazı yazamazlar. Hükümet ve askerlik aleyhinde tenkitte bulunamazlar gizli olan askerlik iş ve tertipleri hakkında neşriyat yapamazlar.

Madde 128 - Silâhlı Kuvvetler mensupları siyaset hariç olmak üzere, münhasıran fenni, tarihi, iktisadi, içtimai, edebi bir zemin üzerinde gazete ve risalelere makaleler göndermekte ve aynı mevzularda kitap yazmak ve kendi hesabına bastırmakta serbesttir.

Fakat bu neşriyatta :

a. Askerî muamelâtı ifşa ve tenkit ve şahsiyatla uğraşmak yasaktır.

b. Yalnız askerî makam ve mevki itibariyle kendisince malûm olan resmî menba ve vesikalardan istifade suretiyle eser neşrini arzu edenler eserini yazmadan evvel Genelkurmay Başkanlığının müsaadesini almağa mecburdurlar. Bu gibi eserlerin (Resmî menba ve vesikalara nazaran yazılmıştır) kaydını havi olup olmayacağını da Genelkurmay Başkanlığı tâyin ve emreder.

c. Neşredilecek kitap veya makaleler gizli ve hizmete mahsus kitaplardan istifade suretiyle yazılmış veyahut askerî esrardan sayılacak hususları ihtiva etmiş bulunuyorsa, bunun basılması ve neşrinden evvel sahibinin silsileler yolu ile Genelkurmay Başkanlığına müracaatla eser veya makalesini tetkik ettirmesi ve neşrine müsaade alması lâzımdır.

d. Askerî şahıslar müsaadesiz olarak basın, yayın organ ve mensuplarına hiç bir surette beyanat veremezler.

Madde 129 - Her yazar eserinde ismi bulunsun bulunmasın, yazısından tamamen mesuldür.

Madde 130 - Türk Silâhlı Kuvvetleri için yapılan kanunlar ve nizamnameler ile harb tarihi encümeni tarafından yazılan harb tarihleri ve gizli hizmete mahsus olan bütün askerî kitaplar (Resmî askeri neşriyat) adını alır. Bunların hazırlanması ve meydana getirilmesi askerî neşriyat talimatında yazılıdır.

Madde 131 - Millî Savunma Bakanlığı tarafından Silâhlı Kuvvetler hesabına satın alınarak veya yazdırılarak veyahut yabancı dillerden çevirilerek bastırılıp neşredilen eserlere (Resmî olmayan askerî neşriyat) adı verilir. Resmî olmayan askerî neşriyat muayyen zamanlarda çıkarılan askerî mecmua, risalelerle hizmete mahsus olmayan muhtelif askeri ve fenni kitaplardır.

Madde 132 - Bütün muvazzaf, yedek subayların, askerî memurların ve astsubayların kendi hesaplarına doğrudan doğruya bastırılarak neşrettirecekleri askerî eser ve makalelere (Özel askerî neşriyat) adı verilir. Özel askerî neşriyat, matbuat ve matbualar kanunu ile telif hakkı ve askerî kanunlara tabidir.

10 - Selâmlama

Madde 133 - Bir askerî veya bir kıt'ayı selâmlamak, o askerin veya o kıt'anın şahsiyetinde münderiç yüksek Türk Silâhlı Kuvvetlerini selâmlamak ve ona bağlılığı, sevgi ve saygıyı göstermek demektir. Buna karşılık her asker de askerî tavır, vaziyet ve kıyafetini her yerde ve kusursuz olarak muhafaza etmelidir.

Madde 134 - Astlar, üstlerden evvel selâm vermeye mecburdurlar. Aynı rütbede olanlar veya birbirinin rütbesini tefrik edemiyenler birbirini beklemeden selâmlarlar. Üstüne selâm vermemek cezai muciptir.

Madde 135 - Selâmlama, rütbe ve makam farkı olmayarak her asker tarafından bütün bir ciddiyet ve hürmetle tam olarak yapılır. Selâmlamada hareketleri usulden aykırı yapmak, laubalilik göstermek, eli yarım ve ağır kaldırmak, sol eli cepte bulundurmak, sağ elde bir şey bulundurarak sol el ile selâmlamak, selâmlarken baş ve gözle başka tarafa bakmak yasaktır.

Madde 136 - Selâmlama her yerde ve her zaman yapılır, görmemek mazaret teşkil etmez.

Madde 137 - Selâmlama el ve baş ile (Gözler başla beraber), yalnız baş ile, kılıç, boru... ilâh. ile olur.

a. El ve baş ile selâmlama, baş açık değil iken ve sağ el boş iken yapılır. Yapılış tarzı şudur :

Üstü selâmlıyacak ast, dururken hazırol vaziyeti aldıktan sonra (Yürürken uygun adıma geçerek ve sol kolu sallamıyarak) başını selâmlıyacağı zata çevirmekle beraber sağ elini (Dört parmak bitişik, baş parmak bitişik, baş parmak ucu şahadet parmağın ikinci boğumu üzerine ve el hafifçe bükük avuç içi yere dönük ve cepheden görünmiyecek şekilde sağ kaşın hizasında şapkanın güneşliği kenarına gelecek surette sertçe kaldırır, göz selâmlanan zatın gözüne bakar, bakışta canlı ve tatlı olur. Ve omuz dirsek tabii vaziyette bulunur. El selâmlanan zatı geçince aynı sertlikle indirilir.

Üstler de astlarını ciddi bir vaziyette ve tam olarak selâmlarlar.

b) (Değişik:RG – 24/04/1997 - 22969) Yalnız baş ile selamlamak:

Umumiyetle baş açık iken veya tüfekli yeyahut her iki el meşgul iken yapılır. Yapılış tarzı şöyledir: Subaylar, askeri memurlar, astsubaylar, askeri öğrenciler, erbaş ve erler durur veya yürürken üst veya astlarını, başlarını hafifçe ileri doğru eğerek selamlarlar. Vücut bükülmez.

Diğer tür selamlamalar Yanışık Düzen ve Merasim Talimnamesine göre olur. Baş açık olarak veya elinde tüfek olduğu halde üst'ün huzuruna giren her subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenciler, erbaş ve erler üst'üne münasip bir mesafe ile (Ortalama üç adım) karşısında muntazam bir duruş yaparak esas vaziyetini aldıktan sonra başını hafifçe ileriye eğmek suretiyle selamlarlar, vücut eğilmez.

c. Kılıç, boru ve saire ile selâm : Her sınıfa mahsus merasim talimatnamesindeki esaslara göre yapılır. Kep giyildiği zaman sağ elin şahadet parmağının ucu sağ kaşın sağ ucu üzerine gelecek surette selâm verilir.

d. Yürürken selâmlama:⁽¹⁾

1. Tam karşılıklı gelişlerde selâmlama; selâmlanacak olana altı adım kala başlar, selâmlanan bir adım geçilince biter.

2. Aynı istikamette yürüyen bir ast, üstünün yanından geçerken selâmlamaya üste bir adım kala başlar, selâmlanan bir adım geçilince biter.

Madde 138 - Muhtelif vaziyetlerin her birinde selâmlamanın nasıl yapılacağı aşağıda yazılıdır:

a. Yürürken durup cephe alarak : Cumhurbaşkanı, sancağa ve memleketimizi ziyaret eden Devlet Başkanlarına ve sancaklarına ve cenazeye karşı yapılır.

Yapılış tarzı : Ast yürürken üstün gelmekte olduğu istikamete doğru yapacağı sert bir dönüşü mütaakıp esas duruşta ve silâhlı veya silâhsız bulunduğuna göre 137 nci madde gereğince üstü selâmlar.

b. Sokaktan geçen ast bir gazinoda camekân önünde bir üstün oturduğunu görürse el ile selâmlı olarak geçer.

c. Devriye ve nöbetçi iken :

Şehir ve kasabalarda dolaştırılan devriyeler ile kışla ve askerî binaların kapılarına ve diğer noktalara dikilmiş olan nöbetçiler umumiyetle selâm verirler.

d. Araba, otomobil, tren, tramvay, sandal, vapur gibi nakil vasıtaları içinde bulunurken veya at üzerinde iken bu vasitalardan biri içinde bulunanla yerde duran veya yürüyen askerler arasında selâmlama yukarıdaki kaidelere göre yapılır. Ancak, hareket halinde veya dururken ayağa kalkmak imkânı olmayan araba, otomobil ve sandal gibi araçlarda kalkmadan selâmlaşırlar.

Erbaş ve erler tüfekli ise tüfeğini iki bacağı arasına kor ve namluyu sağ omuzuna dayar ve sağ eli ile tüfeğini tabii bir surette tutarak başı âmire çevirerek selâm verir.

Araba veya otomobilde erbaş ve erlere şifahi emir verildiği zaman bunlar dururken araba veya motörlü araçtan inerek emri telâkki ederler.

e. Hayvan üzerinde süratli veya yayada koşarak giderken atlı erbaş ve erler hayvan üzerinde (Tüfekli veya tüfeksiz olsun) el ve baş ile selâm verir. Yürüyüş süratini azaltmasında mahsur olmayan hallerde üste tesadüfte bu sürat âdi yürüyüşe indirilir. Ve üst geçildikten sonra eski yürüyüşe geçilir. Üst refakatinde giden ast, üstünün yürüyüş süratine tabi bulunur. Şehir ve kasabalar içinde mecburiyet olmadıkça süratli veya dörtlül yürümek yasaktır.

Mızraklı veya kılıç çekmiş olan erbaş veya erler yalnız başla selâm verirler.

f. Ulaştırma araçları kullananlar : Bu gibi araçların doğru ve tehlikesiz sevk edilmeleri için kendi talimatnamelerinin tesbit ettiği vaziyette bulunur. Yalnız askerî vaziyet alırlar, el ile selâm vermez ve baş çevirmezler. Bu araçları sevk edenlere usulü veçhile selâm verilir. Hayvanın dizginini elle tutarak sevk eden mekkâreciler ve yedek hayvan sevk eden atlılar yalnız başla selâmlarlar. Serbest giden hayvanları geriden takip eden mekkâreciler tüfekli veya tüfeksiz olduklarına göre selâm verirler. (Yedekçiler dipçik solda bulunacak veçhile tüfeklerini arkalarına asarlar ve bu halde el ile selâmlarlar.)

g. Gezinti mahallerinde bulunurken :

Umumi salonlarda, küçük bahçelerde kısa fasıllarla birçok kere tesadüflerde bir defa selâmlaşırlar. Mütaakıp tesadüflerde astlar saygılı vaziyet takınmağa itina ederler.

h. Gayri resmî vaziyette bulunurken :

Ceketsiz, ayağı çıplak, çamaşır yıkarken ve buna benzer vaziyetlerde iken üst gelirse veya geçerse, şapka ve kundurayı giymekle ve diğer buna benzer noksanları ikmale çalışmakla vakit kaybedilmiyerek çabuk ayağa kalkılır ve üst o vaziyette hazırol vaziyeti alınarak selâmlanır.

Talim arasındaki istirahatlerde ve molalarda üst geçerken selâm verilmez, yalnız kıt'anın kumandanı üstü karşılayarak selâmlar ve kıt'ası hakkında malûmat verir.

İstirahatte bulunan kimseye üst bir sözde bulunursa söze maruz olan ast derhal ayağa kalkarak selâmlar ve cevap verir.

i. Bir kumanda altında olmayarak grup halinde yürürken veya dururken her asker ayrı ayrı selâm verirler.

j. Kıt'a halinde iken :

(1) Silâhlı veya silâhsız bir kıt'ayı sevk eden astsubay, erbaş veya er ise tesadüf edecekleri bilûmum subaylara, subay ise bir derece ve daha yukarı rütbedeki subaylara kıt'aca selâm verirler. Pek çok üstlere tesadüf edilen büyük garnizonlarda yalnız kıt'ayı sevk edenlerin selâm vermeleri kâfidir.

(2) Kıt'ayı sevkeden subay el ile kılıç çekmiş ise kılıç ile selâmlar. Kıt'ayı sevkeden veya kıt'a içinde bulunan erbaşlar tüfekli iseler erler gibi selâm verirler. Kıt'ayı sevkeden erbaş veya erler tüfeksiz ise el ile selâmlarlar.

(3) Geçit resimlerinde selâmın iadesi yalnız kendisine karşı merasim yapılan zata aittir. Ancak, sancak geçerken geçit resmi mevkiinde bulunan herkes selâmlar.

(4) Tatbikat ve manevralara giderken ve gelirken veya harb yürüyüşlerinde, üstler yürüyüş kabiliyet ve intizamını teftiş maksadı ile yol kenarında durarak kıt'aları gözden geçirirler. Böyle bir halde kıt'a uygun adıma geçirilmez. Müsaade ile açılmış olan yakalar kapanmaz ve tüfekler nasıl tutuluyorsa öylece kalır. Erler şarkı söylüyorlarsa devam olunur. Bu halde üstün önünden geçen her erbaş üste usulü veçhile bakar, sigara içenler sigaralarını avuç içinde saklarlar.

(5) Şehir haricinde yürüyüş halinde bulunan kıt'aların kumandanı tesadüf edeceği üstü kendisi selâmlıyarak icabeden malûmatı verir.

(6) Kıt'a subay komutasında olmayan karakol kıt'asının ve nöbetçilerinin önünden geçerken yalnız kıt'anın kumandanı karakol kıtasını ve nöbetçi subayı selâmlar.

Subay Kumandasında bir karakol kıt'asının önünden geçilirken karakol kıt'ası kıt'aca selâmlanır.

k. İstiklâl marşı dinlenirken :

Marş her yerde ve daima durularak selâm vaziyetinde dinlenir.

(1) Kıt'alar İstiklâl Marşını, St. 22 - 5 Talimatnamesindeki selâm vaziyetinde dinlerler.

(2) Kıt'a haricindeki Silâhlı Kuvvetler mensupları Marş bitinceye kadar el ile selâmlarlar.

(3) Başaşik olarak bulunulan yerlerde Marş esas duruşta dinlenir ve marş bitinceye kadar bu vaziyet muhafaza edilir.

(4) Yabancı devletlerin millî marşları hakkında da aynı suretle hareket edilir.

l. Bayrak çekilir ve indirilirken :

Gemilere veya resmi binalara merasimle bayrak çekilir ve indirilir. Bayrağın çekilmesi ve indirilmesi esnasında veya tören geçişlerinde bunu gören her şahıs, olduğu yerde durarak ve cephe alarak durumuna göre bayrağı tüfekte, kılıçla, elle veya esas duruşta selamlar.

Madde 139 - Konferans salonu, gazino, kütüphane, dersane ve yemekhane gibi mahallere başaşik olarak girilir ve mukabele edilmesi beklenilmiyerek heyeti umumiye selâmlanır. Dışarıya çıkarken de aynı veçhile selâmlanır. Bir üstün yanına veya yukarıda yazılı umumi yerlerden birine şapka dışarıda bırakılmayarak girilecek olursa, şapka, iç tarafı

vücuda dönük ve güneşliği aşağıda olarak sol el ile güneşlikten tutulmuş olduğu halde elde bulunarak üst veya mevcut subaylar başla selâmlanır.

Madde 140 - Gazinolarda camekân önünde oturan ast dışarda bir üst'ün geçtiğini görürse toparlanarak başla selâm verir. Sokaktan geçen ast bir gazine de camekân önünde bir üst'ün oturduğunu görürse el ile selâmlıyarak geçer.

Madde 141 - Umumi mahallere, vapur, tren, tramvay gibi ulaştırma vasıtalarına girildiği zaman oradaki askerler giren tarafından selâmlanır.

Madde 142 - Bir subay grubu diğer bir subay grubuna veya bir subay grubu tek bir subaya tesadüfünde bütün subaylar ayrı ayrı selâm verirler. Astsubaylar da subaylar gibi hareket ederler. Erbaş ve erlerin selâmını subay veya astsubaylardan en kıdemlisi iade eder.

Madde 143 - Ast, üst'e her yerde yol vermeğe ve umumi ulaştırma vasıtaları içinde yer vermeğe ve kolaylık göstermeğe çalışır. Bunun için mümkün oldukça yerin ve yolun müsait kısmı üste terk edilmelidir. Merdivenler ve dar geçitler gibi yerlerde astlar durarak üstlerini selâmlar ve yol verirler.

Madde 144 - Selâm gecikmiş bile olsa yapılır ve asla sarfınazar edilmez.

Madde 145 - Sivil giyinmiş subaylar, askerî memur ve astsubaylar tanıdıkları üstlerine şapkalarını tamamen kaldırmak suretiyle, başı açık olanlar da başla selâm vermeye mecburdurlar.

Madde 146 - Üniformalı astlar sivil giyinmiş üstlerinde tesadüf ettiklerinde onları selâmlarlar.

Madde 147 - Bir elinde eşya bulunanlar, eşyayı sol eline alarak sağ elleriyle ve iki elinde de eşya bulunanlar başları ile selâm verirler.

Madde 148 - Bir koridorda veya salonda baş açık dururken subay, askerî memur ve astsubaylarla öğrenciler arasında selâmlaşma yalnız başın göğse doğru eğilmesiyle olur. Kışla, ordugâh koridoru, pavyon içerisi gibi kısa mesafelerde tüfek elde olarak yürüdüğü sırada üste tesadüf olunduğu takdirde yanaşık düzen ve merasim talimatnamesindeki esaslar dahilinde selâm verilir.

Madde 149 - Merasim elbisesiyle iştirak edilecek kutlama ve resmî kabullerde subaylar şapka, kılıçla beraber sol ellerinde (Şapka içi vücuda dönük, viziye ri aşağıya gelmek ve viziye rden tutulmak suretiyle) eldivenli (Sol el eldivenli ve sağ eldiven sol elde) olmak üzere kapalı merasim yerine girerler.

Merasim elbisesi giymeyi icap ettiren ziyafetlerde subaylar şapka ve kılıçlarını mahalli mahsusa bırakırlar. Bu takdirde kılıç kulaklıkları da kemerden çıkarılarak kılıç ile beraber bırakılır.

Madde 150 - Amirin huzurunda bir emir veya talimat telâkki eden bir ast derhal esas duruşa geçer. Amirin müsaadesine kadar esas duruşunu muhafaza eder.

Madde 151 - Selâm vermeyecek olanlar :

- a. Mahsup, esir ve tutuk muhafızları.
- b. Muharebe vazifesi alan nöbetçi, devriye ve gözcüler.
- c. Selâm veremeyecek kadar hasta ve yaralı olanlar.
- d. Cenaze merasiminde bulunanlar.

e. Silâh ve cephane nakli ile meşgul kıt'alar (Bunların yalnız kumandanları selâm verirler.)

Madde 152 - Muharebe meydanlarında düşmanın ateş ve nazarı altında vazife ve vaziyetin müsaade ettiği derecede selâmlaşılır.

Madde 153 - Emniyet için cephanelik, yol, mahzen, ambar, kiler, ceza evi ve bunlara benzer mahallere konulan emniyet nöbetçileri üstlerini görünce esas duruşa geçerler.

Madde 154 - Hükümet dairelerinde mülkiye memurlarının önüne giden erbaş ve erler üstlerine karşı yaptıkları gibi selâm verirler.

Madde 155 - Kahve, gazino, sinema ve sair buna benzer umumi yerlerde bulunurken subay, askerî memur ve astsubaylar içeriye girince kahve küçük ise erbaş ve erlerin hepsi birden, büyük ise üst önlerinden geçerken kalkarak, her biri esas duruşta başları ile üstü selâmlarlar.

Madde 156 - Üniformalı, yabancı silâhli kuvvetler mensupları kendi subaylarımız gibi selâmlanır.

D- GARNİZON KUMANDANLIĞI

1 - Garnizon kumandanlığının hududu

Madde 157 - Garnizon kumandanlıklarının hudutları aşağıdaki şekilde tâyin ve tesbit olunur:

a) (**Değişik: RG – 29/09/2004-25598**) Garnizon komutanlıklarının hudutları, büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediyesi içindeki ilçe belediyeleri veya diğer statüdeki belediye sınırları ve bu mahaller içinde bulunan askerî kıt'a ve kurumların görev ve konuş durumu ile özellikleri dikkate alınarak, Genelkurmay Başkanlığı tarafından garnizon komutanı olarak belirlenen komutanın önerilerine istinaden kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından tespit edilerek Genelkurmay Başkanlığının onayına sunulur. Değişiklik gerektiğinde aynı şekilde hareket edilir. Tespit edilen garnizon hudutları haritada gösterilir.

b. Aynı garnizonda muhtelif kuvvetlere mensup tümen ve daha üst (Deniz ve Havada eşidi) birlikler mevcut olduğu takdirde bu birlik kumandanları kendi kuvvetlerine ait aynı bölgede bulunan ast birlik ve kurumlar üzerinde (Kuvvet bölge kumandanı) sıfatı ile garnizon kumandanlarının haiz oldukları yetkilere sahip olup garnizon hizmetlerinin ifasından garnizon kumandanına karşı sorumludur.

2 - Garnizon kumandanının vazifeleri

Madde 158 - Garnizon kumandanının vazifelerinin esasları şunlardır:

1 - Garnizondaki askerî kıta ve kurumların disiplin ve maneviyatını mükemmel bir halde bulunduracak tedbirler almak.

2 - Garnizon hudutları dâhilinde daimî veya geçici olarak bulunan birlik, kurum ve personelin idari ve lojistik desteğini sağlamakla sorumludur. Bu maksatla, garnizondaki birlik ve kurumların desteklenmesinde vazifeli mevcut idari ve lojistik birlik ve kurumlar, geçici olarak garnizon kumandanlığı emrine verilebilirler.

3 - Talim, eğitim ve toplanma yerlerini, deniz ve nehirlerde yıkanacak mahalleri kıtalar arasında taksim etmek, atış ve tahrip işlerinin yerlerini ve zamanlarını münasip vasıtalarla halka ilân için Hükümet makamlarına ve belediyeye haber vermek.

4 - Mühimmat, silâh, cephane ve malzeme depolarının emniyetine itina etmek.

5 - Yangına karşı müşterek tedbirlerin alınmasını temin etmek ve garnizonun muhtelif mevkilerindeki yangın alât ve edavatının ve tertibatının yolunda olup olmadığını kontrol etmek.

6 - Kışlaların ve askerî mezarlıkların, âbidelerin ve askerî tesislerin iyi bir halde bulundurulmasına bakmak.

7 - Uçak ve harb gemileri taarruzlarına karşı korunma tedbirleri almak.

8 - Garnizonda askerliğe dokunur propaganda mahiyetinde görülen kötü sözlerin çıktığı yerleri araştırmak ve kanuni takibatta bulunmak.

9 - Bayramlarda ve şenliklerde icabeden askerî kuvvetleri tertip etmek.

10 - Yangın, deprem, su basması ve bulaşıcı hastalıklar gibi hallerde halka, mümkün olan yardımlarda bulunmak.

11 - İsyân, ihtilâl gibi hallerde hususi kanuna göre icabeden kuvvetlerle Hükümete yardım etmek.

12 - Örfi idare ilânında özel kanuna göre tertipler almak.

Madde 159 - Garnizon kumandanları ihtilâl, isyan ve bu gibi mühim ve acele olayları kendi âmirleri ile beraber doğruca Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığına da en seri vasıta ile bildirirler.

Madde 160 - Garnizon kumandanlıklarında, o garnizon dâhilindeki bütün kıtaların teşkilâtı içinde oturdukları kışla, karakol... ve sairinin yerleri, isimleri şehirde oturan silâhlı kuvvetlere mensup bütün subay, askerî memur ve astsubayların kendisi o şehirde bulunmayan muvazzaf subaylarla askerî memurlar ve astsubay ailelerinin adreslerini bulundurur.

Madde 161 - İzinle, memuriyetle veya diğer sebeplerle harice gidenler veya hariçten gelenler ve şehirden göç edenler hakkında garnizon kumandanları mükemmel bilgiye sahip olurlar.

(Uçuş vazifesiyle garnizondan ayrılan ve gelenler bunların haricindedir.)

Her garnizonda, orada bulunan Silâhlı Kuvvetler mensuplarının hareketlerini gösteren ve yeni geleceklere lâzım olacak bilgiyi veren bir garnizon talimatı bulunur ve gelen askerlere bildirilir.

Madde 162 - Yukarıdaki iki maddede, yazılı işlerin iyi görülebilmesi için şehir ve kısımlarının haritası ve bu harita üzerinde muhabere vasıtalarının neveleri, umumi kurumların ve her nevi sivil teşkilâtın ve özel kurumların yerleri tesbit edilir.

Madde 163 - Şehirde velisi bulunmayan muvazzaf ve emekli subay, askerî memur ve astsubayların ailelerine ve bunların dul ve yetimlerine müracaat vukuunda mümkün olabilecek yardım ve kolaylık gösterilir.

Madde 164 - Garnizon kumandanları Silâhlı Kuvvetler mensuplarının çarşı ve pazarda erzak, eşya satmalarını, erbaş ve erlerin şehirde vesikasız dolaşmalarını, atlıların lüzumsuz yere süratle yürümelerini mekkârelerin semerler üzerine binmelerini, geliş ve geçişi zorlaştıracak surette caddelere yığılmalarını, binek ve yük otomobilleriyle motosiklet ve sair askerî ulaştırma vasıtalarının belediye ve trafik talimatı haricinde hareket ve süratte bulunmalarını meneder.

Madde 165 - Garnizon kumandanları askerî disiplin bakımından şehrin bütün yolları ile toplantı, gezinti ve eğlenti yerlerini, otelleri ve hanları tetkik ettirirler.

Madde 166 - Kıta ve kurumların her cins askeri ulaştırma vasıtalarının nizami kullanma şekline başka surette kullanılmasına mâni olurlar.

Madde 167 - Garnizon kumandanları Silâhlı Kuvvetler mensuplarının dışarda kıyafet karnamesine uygun olarak giyinmiş bulunmalarını kontrol ve karname ahkâmını tatbik ederler.

Ulusal bayramlarda askerî elbise giymelerine müsaade edilen emekli subay, askerî memur, astsubaylardan başka Silâhlı Kuvvetler mensubu olmadıkları halde askerî elbise giyenleri derhal giymekten meneder ve bunların suçlarının derecesine göre haklarında lâzım gelen kanuni işlemleri yaparlar.

Madde 168 - Şehir ve civarında girilmesi yasak edilmiş ve gizli bulunması lâzım gelen askerî bina ve ikametgâhların ve herhangi bir askerî kıtanın ve askeri hareketlerin ve silâhların sivillerce filimlerinin ve fotoğraflarının alınmasını men ederler ve bu gibileri derhal zabıta kuvvetlerine haber vererek hüviyetlerini tahkik ettirirler ve haklarında takibatta bulunurlar.

Casusluğundan şüphelenenler bulunursa şüpheli hal ve hareketleri zabıta kuvvetlerine haber verilerek müştereken gözetlenir ve takip edilir. Bu gibilerin hüviyetleri askerî makamlara da bildirilir. Suçüstü halinde casusluğu görülenler tevkif ve vak'a raporu ile mahallî hükümete teslim olunur.

Madde 169 - Garnizon kumandanları bütün Silâhlı Kuvvetler mensuplarının silâhla veya silâhsız meydana getirecekleri suçlara karşı mâni tedbir alırlar. Silâhlı kuvvetlerin onuru, haysiyeti ve mevcudiyeti aleyhine vâkı olacak bozguncu hareketlerin teşvik ve tertipçilerini bir taraftan men, takip ve tevkif eder, diğer taraftan bunların kendi âmirlerine keyfiyeti haber verirler.

Madde 170 - Dıştan bozguncu harekette bulunanlar hakkında garnizon kumandanları hükümet makamlarının dikkat nazarlarını celbeder ve şehirde bu gibi fesatların umumi bir şekil alacağı anlaşılırsa gerekli tedbirler alarak üstlerine bildirirler.

Madde 171 - Garnizon kumandanları, garnizona özel müsaade ile gelen üniformalı ecnebi subaylardan mensup oldukları silâhlı kuvvetlerdeki hüviyetleri, ne maksat veya memuriyetle seyahat ettikleri hakkında şifahi malûmat alırlar ve bunlara müracaatlarında icabeden yardımları yaparlar.

Madde 172- (Değişik: RG – 29/09/2004-25598)

Sabit jandarma ve sahil güvenlik birlik komutanları, garnizon komutanı sıfatıyla, sivil makamlarla vâki münasebetlerinde tamamen askerî hükümlere tâbidirler ve bu sıfatla mülkiye âmirleri tarafından kendilerinin inzibatî vazifelerine müdahalede bulunulmaz ve bu şekilde vazifelerini yapmaktan men edilemez.

3 - Merkez kumandanlıkları

Madde 173 - Garnizon kumandanları, garnizondaki disiplinin temini için Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanununun 91 inci maddesine göre doğrudan doğruya kendisine bağlı olmak üzere garnizondaki kıt'a subaylarından birini merkez kumandanı olarak tâyin ve disipline ait işlerin takibini bu subaya tevdi edebilirler.

Küçük garnizonlarda bu maksat için yalnız bir inzibat subayı kâfi gelebilir.

Garnizon tarifinin haricinde kalan mevkilerdeki garnizon kumandanlığı vazifesini yapmakla mükellef olan askerî kurumlar âmiri mevkideki disiplin işleri için bir inzibat subayı tâyinine kurumun kadrosu müsait değilse mevkiin disiplin işlerini doğrudan doğruya takip etmekle vazifelidir.

Madde 174 - Merkez kumandanı, tâyin edilen subayın emrine gene o garnizondaki kıt'alardan lüzumu kadar subay, astsubay, erbaş ve er verilir. Bunların bu hizmete elverişli olanlardan seçilmesine dikkat edilir.

Merkez kumandanları garnizon kumandanlığı ile o mevkie göre hazırlanacak talimata göre vazife görürler.

Ankara ve İstanbul gibi büyük garnizonlardaki merkez kumandanlıkları müstakil kadrolarına göre teşekkül ederler. Ve buldukları yerdeki garnizon kumandanlığına bağlı olurlar.

E- KIŞLALARDA, KONAK VE ORDUGAHLARDA KUMANDANLIK

1 - Kışla, konak ve ordugâh kumandanlarının vazifeleri

Madde 175 - Kışla, konak ve ordugâhın birlikler arasında taksimi bu husus daha yukarı makam tarafından yapılmamışsa her birliğin ihtiyacı ve birbirleriyle olan münasebetleri gözönünde bulundurularak (gözetilerek) kumandan tarafından yapılır.

Madde 176 - Her birlik kumandanı kışlanın, konak veya ordugâhın kendi birliğine ait kısmında, kanun ve nizamlarla tâyin edilen hususların tamamı ile yapılmasından mesuldür. Kumandan da bu hususlara nezaret ve takip eder. Hiçbir birliğe verilmeyen, taksimden dışarı kalmış kısımların iyi muhafazası için kumandanlıkça ayrıca tedbirler alınır.

Madde 177 - Kumandan, birliklerin toplanma yerlerini ve bunların hudutlarını ayırır ve birliklere bildirir. Kışla, konak ve ordugâhlarda bulunması iktiza eden tertip ve tesislerin kanun ve nizamla uygun bulunmasını temin ve takip eder. Emniyet, intizam ve disiplin bakımından icabeden tedbirleri alır. Kışla, konak ve ordugâhlar civarında asayiş ve sükûneti bozacak vakalar zuhurunda karşılayıcı tedbirler almakla beraber bunları garnizon kumandanlığına ve mahallî hükümete derhal bildirir.

Madde 178 - Yasak edilmiş evrak ve risalelerin ve propaganda vasıtalarının veya askerlik için zararlı görülen şeylerin kışla, konak ve ordugâhlara sokulmamasını ve şüpheli şahısların askerlerle temas ettirilmemesini temin ve kontrol eder.

Madde 179 - Her kışlada, konak ve ordugâhlarda bunların büyüklüğü ile münasebeti ve ihtiyaca yetecek yangın söndürme alet ve vasıtaları bulunur. Kumandan ve kurum âmirleri soba borularıyla ocak ve bacaların temiz olup olmadığını ve varsa elektrik tesisatını vakit vakit kontrol ettirir. Yangın söndürme vasıtalarının lüzumunda çarçabuk ele geçecek ve işleyecek veçhile hazır ve kullanılabilir bir halde olmasını temin eder. Bunların kullanma usullerine dair alâkalı personele dersler verir ve lüzum gördükçe kendisi veyahut nöbetçi heyeti vasıtasıyla yangın işareti verdirerek söndürme vasıtalarının işleyip işlemediğini, yolunda kullanılıp kullanılmadığını muayene eder ve bir yangının parlamasından evvel ve yangın esnasında revirlerde bulunacak hasta erbaş ve erleri silâh, eşya, teçhizat ve hayvanların kurtarılması tarzları ve umumiyetle yapılacak işleri mufassal bir talimatla tesbit ve bu talimatı çerçevesi levhalar içine nizam karakoluna ve kışlanın göze görünür başka başka yerlerine astırır. Bu talimatta bir yangın vukuunda kışla dahilindeki muhtelif birliklerden her birinin yapacakları işler sarîh olarak belli edilir.

Madde 180 - Kışla, konak ve ordugâhlarda askerler arasında emniyeti bozacak veya disiplini gevşetecek hareketlerin vaktinde ve derhal haber almakla ve genişlemesine meydan vermeden emniyet ve disiplini iade ve muhafaza etmekle vazifelidir.

Madde 181 - Hangarlarda, garajlarda, tamirhanelerde, akaryakıt tevzi yerlerinde, çatı aralarında, yem, ot ve saman ambarlarında, ahırlarda, hülâsa kolaylıkla ateş alabilecek maddelerin bulunduğu yerlerde sigara içmek, çakmak çakmak, muhafazasız mum veya lâmba ile dolaşmak ve kışlanın içinde kolaylıkla ateş alabilecek maddeler bulundurmamak yasaktır.

Madde 182 - Yangın halinde önce, kurtarılacak değerli eşyaların ve kâğıtların muhafazaları üzerine muhafazanın büyüklüğü ile mütenasip ve göze çarpacak büyüklükte kırmızı renk üzerinde beyaz boya ile (Yangından ilk önce kurtarılacaktır) yazılı etiketler yapıştırılmalıdır.

Madde 183 - Yangın çıkarsa, yangını ilk gören tarafından münasip yerlerde konmuş alarm düdüğü ile çanla veya çok ses verici madenlerden levhalara hemen yanibaşında bulunacak tokmakla sık sık vurularak derhal ilân olunur. Bunun üzerine nizam karakolu da hemen yangın borusu çaldırır ve mahallî itfaiyesine en çabuk vasıta ile haber verir, itfaiye gelinceye kadar yangının büyümesine mâni olmak için en büyük rütbeli nöbetçi subayının emri altında olarak mevcut bütün vasıtalar kullanılır. Nöbetçi subayı aynı zamanda yangını; kışla, merkez ve garnizon kumandanlıklarına en çabuk vasıta ile bildirir. İtfaiye gelir gelmez yangının söndürülmesi tamamen bunlara bırakılır, fakat alacakları tertiplerin yapılmasını kolaylaştırmak için isteyecekleri bütün yardım derhal yapılır.

Madde 184 - Kışla ve konak kapıları, koridorlar, helâlar karanlık bastığından itibaren bütün gece aydınlatılır.

Madde 185 - Kışlanın ve konakların koğuş, oda ve koridorlarında yapıyı sarsacak eğitimler yapılmamalıdır. Odun kırma ve saire gibi işler ancak avluda yapılabilir.

Pencereler açıldığı zaman çengellerinden iştirilmeli ve sertçe rüzgâr estiği müddetçe kapalı tutulmalıdır.

Kışlanın; konak ve ordugâhların gerek içerisinde ve gerek dışında ve eğitim alanında temizliğe çok ehemmiyet verilir.

Süprüntü, kül ve fişkinin ve kullanılmıyacak ot, saman gibi şeylerin yalnız gösterilen yere atılması caiz olup oradan da muayyen bir vakitte kaldırılması veya yakılması lâzımdır.

Yazı işlerine ait olup dosyalarda saklanmasına lüzum olmayan muameleli kâğıtlar okunmıyacak derecede yırtıldıktan sonra sepetlere atılır ve bu kâğıtlar günün muayyen bir saatinde nöbetçi subaylarının nezareti altında yakılır.

Madde 186 - İçilecek suyun iyiliğine, saflığına mütemadiyen dikkat olunmalı, terkinde sıhate zarar verecek maddelerin bulunup bulunmadığı sık sık muayene ettirilmeli ve hangilerinin içileceği ve hangilerinin içilmiyeceği levhalarla işaret edilmelidir.

Madde 187 - Bulaşıcı hastalıklar baş gösterince hastalığın önünü almak ve hastalığı kırmak için derhal tabib ve veterinerler tarafından lüzum gösterilecek tedbirler alınır. Verilecek rapor üzerine bulaşık eşya yakılır ve icap eden yer ve eşya dahil dezenfekte edilir.

Madde 188 - ABC silâhlarının tesirlerine karşı gerekli tedbirler alır, bunlara ait talimatlar yapılarak muhtelif yerlere asılır. Ve bu konuda personele sık sık dersler verilerek tedbirleri öğretilir.

Madde 189 - Mevcut aydınlatma ve ısıtma vasıtalarının ve bunlara ait teferruatın, paratonerlerin, telli ve telsiz muhabere vasıtalarının daima iyi ve işe yarıyacak bir halde bulunmasına dikkat edilir.

Madde 190 - Kışla, konak ve ordugâhlarda birden ziyade kapu varsa nizam karakolunun bulunduğu kapudan başkası yat borusunda kapanır ve kalk borusunda açılır. Pavyon usulü kışlalarda personelin giriş çıkması için yalnız bir kapı lüzumunda açık bırakılır.

Silâh, araç, hayvanların ve sairenin girip çıkması için de varsa başka bir kapu gösterilir ve bu kapı ancak hizmet zamanlarında açtırılır ve kapatılır.

Madde 191 - Kapıda nizam karakol kumandanının emrinde olmak üzere bir onbaşı bulunur, bunun vazifeleri şunlardır:

a. Resmî evrak çantasını taşıyan erlerden başka kışladan dışarı çıkmak isteyen erbaş ve erlerin hizmet ve seyis erlerinin birlik kumandanlığınca tasdikli vesikaları olup olmadığını araştırmak, vesikaları olmayanları nizam karakol kumandanlığına getirmek;

b. Şahsen tanımadığı yani kışlaya mensup olmayan subay, askerî memur ve astsubaylardan kışlaya girmek isteyenleri ona refakat ederek nizam karakolu kumandanı yanına götürmek;

c. Askerî ikametgâhlara gelen sivil şahısların hüviyetleri ile ziyaret sebeplerini sormak ve nizam karakol kumandanına haber vermek,

d. Birliğe mensup ve kendisince tanınan subaylarla birlikte gelecek sivilleri nizam karakolu kumandanına bildirmek.

Madde 192 - Kışlalarda ziyaret kabul olunabilir. Ancak, ziyaret saati ve müddeti hizmete ve disipline zarar getirmemek şartı ile kumandan tarafından tesbit olunur. Ziyaretler nizam karakol kumandanına müracaatla ve onun bilgisi altında yapılır. Erbaş ve er ziyaretçileri, muayyen saatlerde nizamîye yakınında ziyaret için ayrılan kapalı bir yerde görüşebilir. Subaylar, askerî memur ve astsubaylar ziyaretçilerini nizam karakolu yanında hazırlanmış bulunan odada kabul ederler.

Madde 193 - Kışla, konak ve ordugâhlarda yatan subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar, geceleyin yanlarına sivil misafir kabul edemezler. Ve bunların sivil hademeleri varsa kışlada yatamazlar.

Erbaşlar ve erler ziyaret yerinden başka her hangi bir yerde asker olsun, sivil olsun misafir kabul edemezler ve misafir olarak yatıramazlar.

Madde 194 - Kışla subayının vazifeleri şunlardır :

a. Kışla tesisatının, demirbaş eşya ve malzemesinin daima iyi bir halde bulunmasını temin etmek;

Kışlaya ait arazi ve kışla tapularının mahalli tapu sicil muhafızlıklarınca tasdikli örneklerini kışlanın plân ve projelerini ve mütaakıp senelerde yapılmış tamirata ait kuyudatı tutmak ve yapılan sabit tesisatı demirbaş olarak kaydetmek;

b. Kışlada yapılması icap eden tamiratın kışla kumandanına bildirerek yapılmasını temin ve takip etmek.

c. Kışlada tahrip edilen şeyleri, müsebbiplerine tazmin ettirerek yerine koymak,

d. Kışlanın bir parçasının veyahut hepsinin alıp verilmesinde kışla subayı aldığı talimat dairesinde ve usulüne tevfikân kışlanın alıp verme işlemini yapar, bu iş için üç cetvel tutulur ve bu cetveller imza edildikten sonra birisi alanda diğeri verende ve üçüncüsü de kışla subayında kalır.

Kışla subayı, kışlanın bütün tahliyesinde alınacak emre göre alan tarafından teslim alınıncaya kadar yerinde kalır.

e. Diğeri müteferrik vazifeleri de özel talimatlarına göre yürütür.

2 - Koğuşlarda nizam ve tertipler

Madde 195 - Askerî inşaatlar Millî Savunma Bakanlığınca verilen plân ve talimatlara göre yapılır.

Kıt'a ve kurumlar bakım ve küçük onarımlardan başka inşaat yapamazlar.

Madde 196 - Mevcut eski sistem kışlalarda bölüğü bütün mevcudu ile yerleştirmeye yetecek büyük koğuşlar varsa bölükçe, yoksa takım takım veyahut manga manga yerleştirilir.

Madde 197 - Koğuş kapılarının yukarısı ortasında aşağıdaki örneğe uygun ve beyaz üzerine siyah yazı ile bir levha asılır.

	0.25 M.		0.25 M.
	9.Bl.		4.Bl.
0.20	Koğuş		Koğuş 0.20 M.
M.	u		u
	No:2		No:1

Madde 198 - Kışla dış kapılarına alay (Deniz ve havada benzeri) ve daha yukarı birliklerde levha asılmaz.

Madde 199 - Koğuş içinde kapıya yakın münasip bir yerde nelere ait olduğu aşağıda yazılı liste ve talimatlar asılır, bunların büyüklüğü ve koğuşlarda asılma yerleri alayda ve bağımsız taburlarda birbirinin aynı olmalıdır.

1 - Koğuşta mevcut eşya ve demirbaşın cins ve miktarını gösterir üste.

2 - Müsabalarda, yarışlarda, atışlarda ve eğitimde kazananların fotoğrafları ve aldıkları mükâfatın cinsleri,

3 - Yatma plânı : Ranzalı koğuşlarda her yatak birden başlamak üzere ranzanın üst ön kenarına ve yatağı ortalayacak şekilde yağlı boya ile numaralanır. Karyolaların keza aynı şekilde numarataji yapılır. Bu numaralar ve numaralara yatan personelin adı ve soyadları plân üzerinde işaretlenir.

4 - Birliğin yangın talimatı

5 - Günlük hizmet çizelgesi

Madde 200 - Bölük dershanelerinde Atatürk köşesi bulunur, burada Türk Bayrağı, Atatürk'ün askerî üniformalı resmi veya büstü ile Türk Gençliğine hitabı bulunur.

Madde 201 - Bölük koğuşlarında 45/50 büyüklüğünde saç veya tahtadan bir levha bulunur bu levha, koğuş kapısından içeri girer girmez göze çarpacak bir yere asılmalıdır. Bu

levhaya bölüğün veya koğuşun umum mevcudu ile o günkü mevcudu ve bulunmayanların miktarı kısaca sebepleriyle birlikte tebeşirle yazılır ve değişiklik oldukça düzeltilir. Bu levha bilhassa nöbetçi subay ve astsubayların ve lüzumunda çıkarılacak devriye subaylarının erbaş ve erlerin mevcudunu kontrol etmelerine yarar.

Madde 202 - Koğuşlarda lüzumsuz kâğıt ve resimler bulundurmamak, subay, astsubay çalışma odalarını her nev'i hususi resimlerle süslemek yasaktır.

Madde 203 - Erbaş ve erler koğuşlarda manga, posta veya kısım numarası sırası ile yerleştirilir. Yatak yerleri bölük kumandanının bilgisi olmadan değiştirilemez.

Madde 204 - Erbaş ve erler karyolada yatıyorsa karyolar baş uçları duvarlardan onbeş santim açık ve birbirine paralel olarak çift çift tertip edilir. Bir çifti teşkil eden iki karyola arasında 40 santim aralık bırakılır. Erbaş ve erler ranzada veya yerde yatıyorsa yatakların baş uçları duvarlardan gene 15 santim kadar açık bulundurulur ve yataklar karyolar gibi tertip olunur. Şu kadar ki, koğuşta yerden tasarruf icap eden halde çift yataklar arasındaki aralık 25 santime indirilir.

Madde 205 - Her askerin nizamden kendisine verilmiş olan eşya ve donatım, donatım talimatında tarif olduğu üzere kendi arka çantalarına veya eşya torbalarına yerleştirilir. Çanta veya torbalar personelin başucunda münasip yükseklikte yapılacak raflara konur. Tüfekler her zaman kolaylıkla ve çabucak alınıp kullanılabilir ve çehile koğuşların münasip bir yerinde ve en az 20 santimetre yükseklikte bulundurulacak olan silâhlıklara konur. Her tüfeğin yeri silâhlıklar üzerine numarası yazılmak üzere tesbit edilir. Her er ve erbaşın ekmek torbası ile matarasını da taşıyan palaskası yatağın başucunda bulunan rafın altına çakılacak çıtaların üzerindeki çivilere asılır.

Madde 206 - Koğuşlarda yapılacak temizlikler ve bu maksatla alınması lâzım gelen tertipler (Silâhlı Kuvvetler Sıhhatı Koruma) Talimatında yazılmıştır. Bu temizlik ve tedbirlere riayet olunur ve ihmal edenler mesul tutulur.

Madde 207 - Koğuşlar içinde manevra ve muharebe fişekleri ve tüfek doldurmak, boşaltmak ve hakikî el bombaları ve tahrip cephanesiyle eğitim yapmak ve koğuşlarda bunların ve parlayıcı, yanıcı maddelerin bulundurulması yasaktır.

Madde 208 - Gemilerde nizam ve tertipler :

Gemilerdeki nizam ve tertipler gemilerin özelliklerine ve tiplerine (Sınıflarına) göre ilgili kumandanlıklarca hazırlanacak olan görev talimatında gösterildiği şekilde alınır.

3 - Vazife odaları

Madde 209 - Kışlada yatmak arzu eden bekâr subay, askerî memur ve astsubaylar yatmalarına mahsus müsait odalar ayırmak kabil ve mümkün olmadığı takdirde bunlar odalarında yatabilirler. Ancak, yatak yerleri paravana ile ayrılmış bulunmalı ve göze hoş görünmeyen manzaralar gösterilmemelidir.

Madde 210 - Kıt'a karargâh ve kurumlarda kumandan ve âmirler kadro ve kuruluşlarına göre yerleşmeyi plânlar.

Madde 211 - Vazife odaları (içinde çalışıldığı müddetçe geceleri aydınlatılır ve kışın ısıtılır).

Madde 212 - Vazife odalarının yukarı ortasına 10X20 santim ebadındaki beyaz üzerine siyah yazı ile isimleri yazılarak asılır.

Madde 213 - Askerî Kütüphaneler Talimatında yazılı makamlarda birer kütüphane tesis olunur. Ve bu kütüphanelerde mezkûr talimat hükümleri tatbik edilir.

4 - Hamam ve çamaşır yıkama yerleri

Madde 214 - Her alay, müstakil birlik ve kurumlarda (deniz ve havada benzeri) bir hamam ve duş yerleri ve bir de çamaşır yıkama yeri bulunur. Bunlar ait olduğu kıt'a tarafından idare olunur. Hamam ve çamaşır yıkama zamanları alay, (deniz ve havada benzeri) veya müstakil birlik kumandanları ve kurum âmirleri tarafından mevsim ve ihtiyaca göre tesbit ve taksim edilerek birliklere tamim edilir, emirsiz olarak hamamdan hariç yerlerde yıkanmak ve çamaşırhaneden başka yerlerde çamaşır yıkamak yasaktır.

Madde 215 - Hamamda eşyaları ve demirbaş malzemeyi muhafaza etmek, temizlik ve bakımını yapmak, istenilen zamanda hizmete hazır bulundurulmak üzere lüzumu kadar müstahdem ve er tahsis edilir. Bu müstahdem ve er levazım heyetinin emrinde bulunup ve çamaşırhaneye de bakarlar.

Madde 216 - Her hamamda bir etüv bulunur.

5 - Erbaş ve er el yüz yıkama yerleri

Madde 217 - Her kışlada (münasip yerlerde) ihtiyaca yetecek el ve yüz yıkama yerleri bulunur.

6 - Kuyu ve çeşmeler

Madde 218 - Kuyu ve çeşmeler kumandan tarafından kıtalara taksim edilir ve mevcutları az olduğu takdirde kıtaların bunların hangilerinden hangi zamanlarda istifade edileceği emirle bildirilir.

7 - Helâlar

Madde 219 - Her kışlada ihtiyaca yetecek kadar helâ ve idrar yerleri bulunur, bir kışlanın temizliği helâlardan belli olur. Helâlar birlikler arasında taksim olunur ve bakımları bu birliklerce yapılır.

8 - Askerî konaklar ve tecrit odaları

Madde 220 - Konaklar: Celp, terhis ve sair suretlerle sevke intizar eden erbaş ve erlerin yatmalarını, yemelerini ve sevklerini temin eden ve ilk temizliklerini yapan yerlerdir.

Konaklar askerlik çağına giren her vatandaşın Silâhlı Kuvvetler ile ilk temas yeri de olduğundan bunlar üzerinde bırakacağı iyi intibanın bütün askerlik müddetince gerek çalışması ve gerekse maneviyatı üzerine tesir yapacağı daima gözönünde tutularak buradan geçenlere konağın bir şefkat yuvası olduğu gösterilmelidir.

Madde 221 - Konak kumandanı : Mintakasında buldukları kolordulara bağlı olup bunların direktifleri dairesinde konağın tertip, intizam ve temizliğinden, konağa uğrayanların muntazam sevkinden, konak içinde disiplinin tesisinden, iâşe ve idarenin pürüzsüz cereyanından mesuldür.

Madde 222 - Konak binaları ve malzemesi :

Konak binaları gelip geçenlerin her mevsime göre istirahatlerini temin edecek surette muntazam ve sihhî olmalıdır, lüzumu kadar temiz ve tecrit kısımları behemehal ayrı bulunmalıdır. Su tesisatı ve yer tertibatı ve su kablaları her türlü temizliğe ve kullanılmağa yetecek miktarda olmalıdır.

Hamam etüv mahalleriyle lüzumlu olan ilâçlar, aşular ve traş temizleme malzemesi kullanılmağa hazır bir şekilde noksansız bulunmalıdır.

Yatak malzemesi ile (karyola, kilim, battaniye, yastık, yatak kılıfları, ot veya yün ilâh... mutfak edevatı, yemek, su kablaları, tenvir ve teshin malzemesi ve saire ihtiyacı karşılayacak miktarda daima temiz ve mevcut olmalıdır.

Helâlâr kâfi miktarda ve çok temiz olmalıdır.

Madde 223 - Konaklar, kendi kadrosundan başka celp ve terhis gibi toplu ve kafiye halindeki erbaş ve erler, hava değişimi, memur veya sair suretlerle iaşeye müstehak perakende erbaş ve erler ve verilecek emir dairesinde lüzum görülecek kıta ve müesseseleri iaşe ederler.

Asker konaklarının bulunduğu garnizondaki kıtalardan hava değişimi, memur veya sair suretlerle gidecek erbaş ve erler konağa uğratılmadan kıtalarınca sevk edilir.

Konağa gelenlerin ellerinde mutlaka iaşe ilmühaberi sevk muhtırası veya sevk pusulası ve sair resmî vesikalar bulunmalıdır.

Ellerinde tâyin ilmühaberi olmadığı halde konaklara müracaat edecek perakende erbaş ve erler iaşe olunur ve aynı zamanda Ordu Mal Yönetmeliğinin tâyin ilmühaberi bahsindeki ilgili maddesi ile bu maddeyi takip eden maddeler hükümlerine göre işlem yapılır.

Madde 224 - Konaklardan geçen erbaş ve erlere sıcak yemek vermek esastır. Fakat zaman ve ahvalin icap ettirdiği vaziyetlerde Silâhlı Kuvvetlerin tabi olduğu muhtelif iaşe usullerinden en münasibi seçilerek tatbik olunabilir.

Kumanyalar ve sair soğuk ve kuru yemekler iklim ve mevsime erbaş ve erlerin sevk edilecekleri nakil vasıtalarına göre cins ve miktarları, mevzu ve usuller dahilinde ve maksada uygun bir şekilde hazırlanarak verilir.

Madde 225 - Celp ve terhis zamanlarındaki sevkியatta konaklarda faaliyet daha ziyade artar, bu zamanlar önceden belli olduğundan her türlü işler iyice düşünülerek hazırlanmış bir program dahilinde yapılmalıdır. İaşe ve temizlik yüzünden sevkiyatın gecikmesi caiz değildir. Konaklara uğrayacak kafiye miktarı ve gelme zamanları konakça icap edecek tertibatın alınmasına meydan verecek veçhile ilgili makamlar tarafından en az 24 saat evvel bildirilmeli, konağın istiabından fazla izdihama ve karışıklıklara yol açmamalıdır. Zaruri hallerde mevsimin müsaadesine göre çadır kurmak suretiyle veya garnizon kumandanlığına müracaat edilerek icap eden iskân tedbirleri alınır.

Madde 226 - Konaklara gelen erbaş ve erlere aşağıda yazılı muameleler yapılır :

a. Muvasalatları öğrenilen kafiyelelerin; konak subayı veya memurlarından biri lüzumu kadar muhafızla iskele veya istasyonda bulunur. Bunları muntazam bir halde konağa getirir.

Muvasalatları bilinmeyen kafiyeleler konakta karşılanır.

b. Kafile başlarındaki memurdan; sevk pusulaları ve muhtıraları, iaşe ilmühaberi ve diğer vesikalara göre künyeleriyle karşılaştırılarak teslim alınır. Noksan vesikalar derhal tesbit edilerek alâkalı makamlara bildirilir.

c. Gelen kafile, doktor tarafından muayene edilir. Konakta evvelce mevcut bulunan temiz erbaş ve erlerle hiç bir suretle temasa geçilmeden hamam; etüv ve diğer sıhhi tedbirler usulü dairesinde ve konak doktoru tarafından yapılır ve vesikalara kaydedilir.

d. Aşı yapılması icap ediyorsa hiç biri aşısız kalmamak üzere yapılır, vesikalarına kaydedilir.

e. Bu işler bittikten sonra koğuşların temiz kısımlarına sevk edilerek her türlü istirahatleri, iaşeleri temin edilir.

f. Konaktan geçecek bütün erbaş ve erlerin künyeleri konağa duhül tarihleri gönderen kıt'a veya askerlik şubesiyle mürettep olduğu mahaller ve daha lüzumu görülen meşruat konakça verilen sıra numarasına göre bir deftere kaydedilir.

Konakça verilen sıra numaraları aynı zamanda erbaş ve erlerin sevk pusulalarına veya diğer vesikalarına konmalıdır. Bu suretle ilerde vuku bulacak muhaberatta cevap verilmek için erbaş ve erlerin kayıtlarını kolayca bulmak mümkün olur.

Madde 227 - Konaklardan sevk edilen erbaş ve erler :

a. Erbaş ve erlerin sevk pusula ve muhturalarına göre aynı kıt'aya mürettep veya aynı istasyon veya iskeleye gidecek erlerden yeni kafileler teşkil edilir.

b. Ulaştırma vasıtalarının ihtiyaca göre önceden hazırlanması için emri özel hükmü mucibince yollama memurlarına veya askerî yollama memurlarına haber verilir.

c. Kafileler, sevke memur edilenlere eksiksiz olarak vesikaları ve tebdilen verilen tâyin ilmühaberiyile beraber teslim edilir ve muntazam bir surette bindirme mahallerine vaktinde sevk edilir.

Madde 228 - Konaklarda hiç bir bahane ile er alıkonmaz ve sevk erbaş ve erlere izin verilmez.

Madde 229 - Konaklardan perakende veya kafile halinde geçen erbaş ve erlerin hasta olanlarının ilk tedavileri doktor tarafından yapılır. Hastaneye yatmasına lüzum görülenler vesikaları diğerlerinden ayrılarak bir memurla hastaneye sevk edilir. Bu gibiler, sevkeden makamla mürettep olduğu makama bildirilir.

Madde 230 - Firar edenler, şubesiyle mürettep mahallerine bildirilir.

Madde 231 - Konaklarda toplu bir halde bulunan erbaş ve erler arasında sari hastalık zuhur ederse hastalar hastaneye gönderilir. Kalanlar derhal kordon altına alınarak konak tabibi tarafından icab eden müddet müşahede altında bulundurulur. Diğer taraftan konak binasında icab eden dezenfeksiyon yapılır. Ve Orduda Sıhhati Koruma Talimatı mucibince lâzım gelen makamlara keyfiyet bildirilir.

Madde 232 - Konaklarda kantin mevcut ise Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Talimatnamesinin kantinler hakkındaki ahkâmına göre hareket edilir. Şayet, kantin mevcut değilse seyyar satıcıların fiyatlarda ihtikâra sapmamalarına ve satılan şeylerin sıhhate zararlı olmamasına çok dikkat edilmelidir.

Madde 233 - Celp ve terhis sıralarında konaklarda fazla miktarda erbaş ve erler bulunacağından disiplinin temini için konak kumandanı ve inzibat subayı ile muvakkaten çalışmak üzere konak emrine verilen subaylar arasında devretmek üzere nöbet tutulur.

Madde 234 - Konak içinde disiplinin tesisi işlerin emniyetle, süratle ve intizamlı başarılmasında mühim rol oynar. Celp ve sevk zamanlarında konak muhafız erbaş ve erleriyle sevk işlerini süratle başarmak için konak subayı ve memur kadrosunun ihtiyaca yetecek kadar hariçten mukavemetten verilecek personelle artırılması hakkında konak kumandanlığından vâkı olacak teklifleri garnizon kumandanlığına ehemmiyetle dikkat nazarına alınmalıdır.

Madde 235 - Konaklarda izdihamı men için kafilenin sevk sıra ve zamanları kolordularca iyice temin edilmelidir. Askerlik şubelerinden konaklara gönderilecek sevk erleri kafiler halinde ve jandarma muhafazasında gönderilmelidir. Celp ve terhis gibi mühim sevkیات zamanlarında garnizon kumandanları konakları daha sık teftiş ederler.

Madde 236 - Muhtelif kıt'alara mürettep oldukları halde aynı ulaştırma aracı ile aynı istikamete gidecek erbaş ve erler büyük bir kafiye halinde sevk edilmelidir. Ve böyle kafilerin başına muhtelif kıt'aya mürettep küçük kafilerin yanında bulunacak muhafız erlerden maada tercihan bir subay bulunmazsa bir astsubay tâyin edilmelidir.

Kafiye memur subay ve astsubay erlerin ulaştırma vasıtalarında muntazaman sevkini, disiplinini temin etmeye mecburdur.

Madde 237 - Celp ve terhiste kolordularda memur edilmiş subay ve astsubaylar kafileri kolorduların verdiği direktif dahilinde teslim edeceği mahalle kadar götürmeğe mecburdur.

Madde 238 - Konaklarda bütçeye ait masrafların tahakkuk ve tediye muameleleri ve bilcümle ayniyatın idare ve muhasebesi mevcut kanunlara tayinat talimatnamesine müstakil kıt'a ve müessese için konulmuş olan hükümlere göre ifa edilir.

Madde 239 - Her alay (Deniz ve havada benzeri) ve müstakil birlikte doğrudan doğruya askerlik şubelerinden veya uzak askeri konaklardan gelen yeni erlere, izinden, hava tebdilinden ve saireden dönen erbaş ve erlerin temizlenmeleri ve icab ederse karantina müddetlerini geçirmeleri için bir kaç tecrit odası ve temizleme odası bulunur. Buralarda erbaş ve erlerin rahatının temini için yatak, örtü, ışık ve ısıtma tertibatı, su kapları, karavana ve sair gibi bütün askeri konaklarda bulunacak malzeme bulundurulur.

Madde 240 - Kıt'alara gelen yeni erbaş ve erlere yapılacak sıhhi muamelelere dair Ordu Sıhhati Koruma Talimatı riayet olunmalıdır.

9 - Revirler

Madde 241 - Tabibin hastaneye göndermeye lüzum görmediği hafif hastalarla hastalıkları kıt'a yanında ayakta tedavisi mümkün erbaş ve erlerin tedavi ve bakımı için her alay (Deniz ve havada benzeri) ve müstakil birlikte kışla içinde kabil olduğu kadar erbaş ve er koğuşlarından uzakça bir yer ayrılır. Buna (Revir) denir. Revir, en az iki bölmeli olmalıdır. Bu revirlerde sıhhi malzemenin korunması, hastaların bakılması ve hastane usullerinin tamamı ile tatbiki alay (Deniz ve havada benzeri) baş tabibi tarafından temin olunur.

Madde 242 - Birliğin sıhhiye astsubay, erbaş ve erlerin gerek revir gerekse birliğin bütün sıhhi işlerinde kullanılır. Lüzumunda muvakkat bir zaman için bunlardan başka revirlere yardımcı er de verilebilir.

Madde 243 - Revirde lâzım olan eşya ve malzemenin noksansız bulundurulmasına kıt'a kumandanları ile kurum âmirleri çok dikkat etmelidirler.

Madde 244 - Silâhlı Kuvvetlerin sağlık ve selâmetine mütaallik olup bu talimatta zikredilmeyen hususlar hakkında Silâhlı Kuvvetler Sıhhati Koruma Talimatı ahkâmı tamamıyla tatbik olunur.

10 - Kışlalarda günlük hizmet cetveli

Madde 245 - Günlük hizmetlerin her gün zamanında ve düzgün olarak yapılabilmesi için alay (Deniz ve havada benzeri) ve müstakil birlik kumandanları ve kurum âmirleri mevsime göre (Günlük hizmet cetveli) tertip ve buna uyulmasını emrederler.

Madde 246 - Bir kışlada bir sınıftan veya başka sınıflardan bir kaç birlik bulunursa yalnız beraber yapılacak hizmete ait hususlar kışla kumandanı tarafından tesbit olunur.

Eğitim alanı, atış meydanlarının birlikler arasında taksimi ve bütün birliklerin istifade etmesi lâzım gelen kapalı manej ve saire gibi yerler için muntazam bir sıra tertibi garnizon veya kışla kumandanları tarafından emredilir.

Madde 247 - Günlük hizmet cetvelinde hizmetlerin (Yatmak, kalkmak, vizite, eğitim ve öğretim, yemek, yem tımar, yoklama ve saire) başlayacağı saat, devam müddeti ve emirlerin tebliğ ve karakolların değiştirilme zamanı gösterilir. Bütün hizmetler askerin sıhhatini koruyacak surette tertip edilmeli ve askerin uykusunu tam alması temin edilmelidir. Nöbetlerin asgari miktarda bulundurulması lâzımdır.

Madde 248 - Günlük eğitim müddetleri hiç bir zaman 6 saatten aşağı olmayacaktır. Yazın bu müddetin uzatılması emredilebilir. Ve bu husus kuvvet kumandanlıkları eğitim direktifleri dahilinde tâyin ve tatbik olunur.

Madde 249 - Hizmetlerin, günlük hizmet cetvelinde gösterilen zamanlara göre tam saatinde başlamış olması esastır. Bu hizmetlerden işaretleri mevcut olanların boru ile çalınması her defasında nizam karakol kumandanı tarafından (Nizam karakolu çıkaramıyan birlik ve kurumlarda bu iş nöbetçi subayının emri ile boru veya zil ile uygulanır) nöbetçi borucuya emrolunur.

Kışla büyük ve birliklerin sayısı çok olursa bu işaretler birliklerin nöbetçi borucuları tarafından tekrar olunur. Her işaret verildiği ve saati geldiği zaman muhtelif rütbe sahiplerinin vazifeleri bahsinde yazıldığı gibi herkes vazifesini âmirin hatırlatmasına lüzum kalmadan hemen yapmağa başlar.

Günlük hizmet cetvelinde yazılı hizmetlerin noksansız, gürültüsüz ve daima düzgün yapılmasında sıra ile bütün âmirler mes'uldür.

11 - Eğitim, tatbikat ve sair hizmetler için kışladan çıkış

Madde 250 - Herhangi bir hizmete veya vazifeye çıkarılan kıt'anın o hizmet veya vazifenin icap ettirdiği şeyleri tamamen almış ve mükemmelen takınmış olup olmadığı alâkadarlarca muayene edildikten ve noksanları varsa tamamlandıktan sonra hizmete sevk edilmesi esastır.

Eğitim ve tatbikatlara çıkış : Hizmete çıkmadan evvel her asker evvelâ kendisine çeki düzen verir. Kılık kıyafetini, silâh ve teçhizatını gözden geçirir ve bunların her sınıfın donatımı talimatına uygun bulunup bulunmadığını muayene eder, kendisini hazırlar. Manga, kısım ve posta kumandanı kendi erlerini muayene ettikten ve noksanlarını tamamladıktan sonra birliğini toplanma yerine sevk eder. Birlikler burada takım çavuşları tarafından muayene edilir ve her takım (Gemide bölüm) çavuşu takımını kumandanına takdim eder. Takım kumandanları takımlarını bir defa daha gözden geçirirler ve noksanları ikmal ederler. Nihayet bölüğün en kıdemli takım kumandanı takımları, birleştirerek ve baş çavuşun hazırlayacağı mevcut pusulası ile mevcudu kontrol ederek bölüğü kusursuz ve noksansız olarak bölük kumandanına (Gemilerde bölüm âmiri veya ikinci kumandanına) takdim eder. Bölük; bölük kumandanı tarafından da muayene edildikten sonra vazifeye sevk edilir.

Madde 251 - Bölük (Gemilerde bölüm) astsubayı, her eğitim ve tatbikata veya teftişlere çıkışta örneğine göre bir mevcut pusulası hazırlar ve bölüğün en kıdemli subayına

verir. Bu pusula bölüğün takdimi esnasında bölüm kumandanına verilir. Bölük kumandanı tarafından tetkik edilerek imza edilir ve icabında daha büyük âmire takdim olunur.

Madde 252 - Eğitim ve tatbikat için kışla, konak ve ordugâhlardan çıkışta; eğitim ve tatbikata beraber gitmesi mecburi olan tekmil birlik mensuplarını zamanında ve emredilen toplanma yerinde hazır bulunmasından ve yürüyüş ve tatbikat esnasında hiç bir kimsenin kıt'asından ayrı düşmemesinden birlik kumandanları mes'uldür.

Nöbet ve perakende hizmetler son haddine kadar azaltılarak birlik âzami mevcutla eğitime çıkartılmalıdır.

Barışta kıt'asını tam mevcutla eğitime çıkaramıyan kumandanlar savaşta birlikleri daha çok eksik ile muharebeye sevk ederek başarıyı tehlikeye düşürürler.

Madde 253 - Erbaş ve erler üzerinde barışta muhabere fişeği bulunması ve taşınması yasaktır. (630; 650) maddelerdeki haller müstesnadır.

Eğitim ve tatbikatlarda bu yüzden bir kaza olursa kazaya sebep olan er'in sıra ile bölük kumandanına kadar olan âmirleri sorguya çekilir. Ve kazanın ehemmiyet derecesine göre haklarında kanuni işlem yapılır. Bunun içindir ki, her eğitim, tatbikat, manevra için toplanışta kıt'anın muayenesi esnasında tüfeklerin, eğitim ve manevra fişeklerinin inceden inceye muayeneden geçirilmesi, eğitimlerden evvel bunun tekrar edilmesi lâzımdır.

Madde 254 - Fevkalâde hallerde özel emirle erbaş ve erler üzerinde muharebe fişeği taşındığı zamanlarda yapılacak eğitim ve tatbikatlarda, her türlü kazanın önüne geçmek için özel tedbirler almaktan birlik kumandanları sorumludur.

Silâh boş dahi olsa ders ve tarif maksatları ile insana çevrilmez.

Uçak, gemi, tank ve saire gibi harb vasıtalarının üzerinde bulunan silâhların doldurulup boşaltılması ve taşınması gibi hallerde bu silâhların tarifname ve özel talimatlarına göre hareket edilir.

Madde 255 - Hizmete çıkış : Eğitim ve tatbikatlardan başka her hangi bir hizmet için sırası gelerek ayrılmış olanlar koşullarından çıkmazdan evvel kendilerini (250) nci maddede yazıldığı veçhile hazırlarlar. Birliğin bütün subaylarının bulunmasına lüzum olmıyan hizmet ve askeri vazifelerde icabı kadar subay, astsubay ve erbaş bulundurulur. Subaya hiç lüzum yoksa yalnız astsubay ve erbaş bulundurulur. Bunu hizmetin ehemmiyetine ve hizmete çıkacak erbaş ve erlerin azlık veya çokluğuna göre hizmeti emreden âmir tâyin eder.

Madde 256 - Hizmete çıkanlar, nöbetçi onbaşı, nöbetçi çavuşu ve icabında bölük nöbetçi subayı tarafından gözden geçirilir. Hizmete ayrılan ve hazırlanan erlerin başına bir onbaşı memur edilmiş ise erler nöbetçi onbaşı tarafından o onbaşıya ve eğer hizmete gidecek erler bir subay veya astsubay emrine girecek ise nöbetçi çavuşu tarafından onlara takdim olunur.

Madde 257 - Silâhlı veya silâhsız olarak çatı altında veya dışında hangi amaçla olursa olsun toplanmış bir kıt'aya âmir veya üst tarafından merhaba veya günaydın asker veya merhaba veya günaydın üçüncü bölük nasılsınız, iyi misiniz, Allaha ısmarladık, bayramınız kutlu olsun, uğurlar olsun asker gibi hitaplara karşı hep bir ağızdan sağ ol diye cevap verilir.

12 - Kışla, konak, hastane ve diğer kurumların denetlenmesi ve muayenesi

Madde 258 - Kışla ve konakların üstler ve kumandanlar tarafından denetleneceği haber verildiği zaman, kışla bütünü ile emrolunan şekil, zaman ve yerde hazırlanıp denetleme yapacak zatın gelmesini bekler.

Denetleme yapacak zatı, birlik veya kışla kumandanı ve nöbetçi âmiri kışlanın kapısında karşılar. Kışlada oturan birliklere mensup kumandanlar subaylarıyla beraber muntakalarında hazır bulunurlar. Her birlik kumandanı denetleme yapan zatı kendi birliği muntikasına gireceği yerde bekler ve muntikalarına gelince mevcut pusulasını takdim eder ve kendi muntikaları içinde denetleme bitinceye kadar denetliyenin yanında bulunur.

Madde 259 - Birlik veya kışla kumandanından daha büyük rütbede veya kıdemde bulunan bir âmir veya üst, herhangi bir maksatla habersizce kışlaya gelirse nizam karakolu kumandanı bu zatı karşılar ve aynı zamanda en seri vasıtalarla nöbetçi âmirini ve birlik kumandanını haberdar eder. Bu âmir veya üst istemezse nizam karakol kumandanı kimseye haber göndermez.

Kışlanın içinde bulunan subaylar ve koğuş nöbetçileri âmir veya üstün kendi muntikalarına gelmesi halinde hazır bulunurlar ve lâzım gelen malûmatı arz ederler. Birlik veya kışla kumandanı o anda kışlada değilse veya bizzat gelen âmir veya üstün yanında bulunmuyorsa kışlanın en büyük rütbeli nöbetçi subayı bu zatın yanında bulunur ve alacağı emre göre hareket eder.

Madde 260 - Muayene ve denetlemeye yetkili âmir ve üstler hastahanelerle sıhhi ve veteriner kurumları denetleme ve muayeneye geldikleri zaman hastahane baştabipleri ve kurumların âmir veya müdürleri ve tedavi ile meşgul olmayan tabip ve veterinerler tarafından günlük resmî elbiseyle karşılanır. Denetleme ve muayene müddetince baştabip veya kurum âmir veya müdürü âmirin yanında bulunur. Tabipler tedavilerine memur oldukları hastaları koğuşlarında ve laboratuvar tabipleri kendi çalışma odalarında bulunurlar.

Hasta koğuşlarına silâhsız olarak girilir.

Madde 261 - Kışla alarına ait kiler, depo ve ambarların denetlenmesinde onların memurları denetleme ve muayene âmirini kendi kapılarında karşılarlar ve kısa olarak icap eden malûmatı verirler. Denetlenecek bu yerler eğer bir birliğe aitse o birliğin kumandanı ve levazım heyeti denetleme âmirinin yanında bulunur.

Madde 262 - Denetlemelerin ne şekilde yapılacağına dair teferruat birlik ve kurumların mensup olduğu kuvvet ve hususiyetleri nazara alınarak özel talimat ve emirlerle düzenlenebilir.

F- YOKLAMALAR

Madde 263 - Yoklamalar, aşağıda yazıldığı gibi yapılır.

1 - Sabah yoklaması : Kalk borusundan sonra manga kumandanları tarafından manga erbaş ve erlerinin kılık kıyafet ve temizlik muayeneleri yapılır. Aynı zamanda her erde kendilerine verilmiş silâh ve vasıtalarla teferruatından, eşya, teçhizat ve malzemedan bir noksanları ve sıhhatlerinde bir bozukluk olup olmadığı sorulur ve görülür. Bundan sonra erbaş ve erler toplanarak bölük nöbetçi astsubayının nezaretinde kışla kadrosunda bulunanların isimleri okunmak, hayvanlar, araçlar, silâh ve teçhizat sayılmak suretiyle koğuşlarda, ahırlarda ve garajlarda yapılır; mevcut olanlar olmıyanlar sebepleriyle bir kâğıda işaret olunur. Manga kumandanları, bu malûmatı topladıktan sonra nöbetçi

çavuşuna, nöbetçi çavuşu da nöbetçi astsubayına, nöbetçi astsubayları da bölük nöbetçi subayına haber verirler. Bölük nöbetçi subayı ayrıca vukuat raporunu bölük kumandanına da söz veya yazı ile bildirir. Bölük nöbetçi subayı tabur veya alay nöbetçi subayına ve o da nöbetçi âmirine bildirir. Bu suretle yapılacak sabah yoklaması neticesine göre bölüğün insan ve hayvan mevcudu, birliğin levazım heyetince tanzim edilecek günlük tabelaya esas olmak üzere bölük yoklamasına geçirilir ve sabah talimine çıkmazdan evvel bölük kumandanına tasdik ettirilir ve ilgili şubeye gönderilir. Bölük kumandanına verilecek vukuat raporuna yazı ile yapılan her türlü müracaat ve şikâyetler bağlanır, ağızdan yapılan müracaatlar dahi rapor sunulurken söylenir. Karargâh, birlik ve kurumlarda vazifeye başlamadan evvel subay, astsubay ve sivil personelin yoklamaları yapıp ilgili âmire bildirilir.

2 - Akşam yoklaması : Güneş batmadan evvel nizam karakolundan verilen boru işareti üzerine borazanlar ve varsa mızıkâ tarafından yoklama havası çalınır, birlikler toplanma yerine silâhlı olarak gelirler ve merasim duruşu dururlar. Nizam karakolu ile hazır kıta ayrı olarak sağ başta bulunur.

Kıtalar selâm vaziyeti alırlar. İstiklâl marşı okunur, sonra yoklama başlar yoklama neticesini bölük nöbetçi astsubayları, bölük nöbetçi subayına, bölük nöbetçi subayı da tabur veya alay nöbetçi subayına, o da nöbetçi âmirine gelip sözle veya yazı ile arz ederler. Nöbetçi âmiri tarafından günlük emirler muhteviyatında kıtaya tebliğ edilecek varsa bildirilir. Bundan sonra bir geçit resmi yapılarak yoklamaya nihayet verilir.

3 - Gece yoklaması : Yat borusundan evvel koğuşlar, ahırlar ve garajlar içinde bölük nöbetçi astsubayları tarafından yapılır. Netice silsile yolu ile nöbetçi âmirine bildirilir.

Madde 264 - Bölük kumandanları aldığı vukuat raporunu gözden geçirir, üst makama arz edilmesine lüzum gördüklerini ve hâlli kendi salâhiyeti dışında olan bölük personelinin yazı ile olan müracaatlarını bağliyerek muayyen vaktinde takdim eder.

Madde 265 - Tabur ve benzer kumandanı müracaat, şikâyet, ceza ve saire gibi hususattan kendi salâhiyetinde olanların icabına bakar yetkisi dışında olanları muhtevi olmak üzere hazırlatacağı tabur ve benzeri vukuat raporunu bir derece daha büyük kumandana takdim eder.

Madde 266 - Her kumandan kışlaya geldiği zaman; maiyetindeki bir derece ast kumandanları birlikte giderek ağızdan rapor verirler.

Madde 267 - Nöbetçi âmirleri, nöbeti esnasındaki durumu bir raporla kumandanına bildirir.

Madde 268 - Vukuat raporunu takdim zamanı bölüklerden müstakil ve müfrez taburlarda tabur ve benzeri kumandanına ve alay (Deniz ve havada benzeri) kumandanına en geç saat on ikide varacak şekilde hesap edilerek tâyin edilmelidir. Derhal haber vermesi icap eden vak'alar hemen haber verilir.

Madde 269 - Yukarıda gösterilen yoklamaların haricinde kati bir lüzum hasıl olursa birlik ve kurum âmirinin birlik, kurum ve nöbetçi âmirinin emirleriyle de yoklama yapılır.

Madde 270 - Gemilerde yoklamalar (Taburlar) :

1 - Gemilerde sabah, akşam ve geceleri personelin veya yalnız astsubaylarla, erbaş ve erlerin yoklama için tabura alınmalarını nöbetçi subayı sağlar.

Yoklamalar, personel mevcudunu anlamak ve insan, silâh ve malzemede bir vukuat olup olmadığını anlamak için yapılır.

2 - Sabap taburu : Günlük vakit cetveline göre yapılır. Nöbetçi subayı bölümlerin kıdemli astsubayından mevcut alır ve personeli temizlik yerlerine dağıtır. Bölüm subayları da bataryalarını dolaşarak kontrol ederler.

Müracaat ve eğitim taburu :

a. Günlük eğitime başlamadan önce yapılır. Gemi subayları ile bütün personel bu taburda bulunurlar. Bölüm subayları tarafından personelin kılık, kıyafet ve temizlik muayeneleri yapılır, müracaatlar dinlenir ve bölüm âmirlerince müracaatlar yerine göre ikinci kumandana arz edilir.

b. Bu tabur, seyirde ve fırtınalı havalarda tehir edilebilir. Ancak üst üste üç günden fazla tehiri caiz değildir.

c. Gemi günlük mevcudu taburdan sonra baş polis marifetiyle gemi ikmal subayına veya iaşe astsubayına verilir.

d. İkinci kumandan müracaatlardan sonra günlük eğitimin izahını yapar. Sonra personeli eğitime ve hizmete sevkeder. Gemi kumandanına bilgi verir.

3. Akşam taburu : Saat 16.30 da yapılır. Mevcut ve vukuat raporları alınır. Bundan sonra izinli vardiya subay ve astsubayları gemiden ayrılabilirler.

4. Gece taburu : Armaburandadan evvel gemi nöbetçi subayı tarafından yapılır. Yoklama mevcudu alınır ve ikinci kumandana arz edilir. Sonra erat yatırılır.

Gemi kumandanı lüzum gördüğü ve istediği zaman ayrıca yoklama yaptırabilir.

H- SAĞLIK İŞLERİ

Madde 271 - Silâhlı kuvvetler sağlık teşkillerinin esas vazifesi askerlerin fizik ve moral durumlarını yakından takibetmek ve elde mevcut sağlıkla ilgili mevzuata istinaden koruyucu tababetin tatbikini sağlamaktır. Bu hizmetin yürütülmesinden kıta kumandanları veya âmirleriyle bunların tabipleri sorumludur.

Madde 272 - Hastalanan askerlerin muayene ve tedavileri kendi kıta, karargâh ve kurumlarının kadrolarında mevcut tabiplerce yapılır. Bunlar mevcutken başka bir kıta karargâh veya kurum tabibine veya diğer tabiplere muayene ettirilmezler.

Madde 273 - Kadroda gösterilen tabip mevcut değilse, aynı garnizondaki diğer kıta, karargâh veya askerî kurumların tabiplerinden biri, o da yoksa mahalli askerî hastane tabiplerinden biri, askerî hastane de bulunmuyorsa sırasıyla; hükümet, belediye veya resmî vazifeli sivil tabiplerden biri, bunlar da mevcut değilse serbest çalışan sivil tabiplerden biri, kıta, karargâh veya kurum tabibi olarak mahalli garnizon kumandanlığınca görevlendirilir. Mahalli hükümet tabibi ile belediye tabibinin görevlendirilmesi, mahalli mülkî âmirlikler kanalıyla sağlanır.

Madde 274- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Kıt'a, karargâh veya askerî kurum tabibi olarak; tabip bulunmadığı hâllerde serbest çalışan sivil bir tabip, mukavele ile bu hizmete alınır. Bu mukavele, Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı adına tabibe ihtiyacı olan kıt'a, karargâh veya kurum ita âmiri ile tabip arasında hizmetin ve mahallin icaplarına göre yapılır ve derhal Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığına bildirilir. Ancak; bu mukavele, kadroya tayin edilen tabip veya o mahalle resmî vazifeli tabip katıldıktan 15 gün sonra kendiliğinden infisah eder.

Madde 275- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Kıt'a, karargâh veya askerî kurum tabibi olarak görevlendirilen serbest çalışan sivil tabiplerin ücretleri, mukavelesine göre Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinden ödenir. Diğer kıt'a veya askerî kurum tabipleri ile belediye ve hükümet tabiplerine veya resmî vazifeli sivil tabiplere ücret ödenmez.

Madde 276 - (Değişik birinci fıkra:RG – 29/09/2004 - 25598) Hastanın tabibe, tabibin hastaya gidip gelmelerinde, öncelikle askerî vasıtalarından faydalanılır. Askerî vasıta olmadığı takdirde, sivil vasıtalarından istifade edilir ve bunların masrafları; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

Bu maksatla kıta, karargâh veya kurumlar, emrindeki araçlardan ihtiyaca göre yeteri kadarını sağlık hizmetine tahsis eder. Askerî vasıta tahsisi veya askerî vasıtalarından istifade mümkün olmadığı takdirde hastanın tabibe veya tabibin hastaya nakli için sivil vasıtalarından istifade edilir. Bu takdirde yapılan masraf mahalli rayice göre kıta, karargâh veya kurumlarca ödenir.

Sivil vasıta şehir içinde veya dışında olsun Harcırah Kanununda yazılı olan mutad nakil vasıtasıdır. Hastalığa ait araç masrafları buna göre ödenir. Bunun dışında kalan özel durumlara ait araç masraflarının bütçeden verilebilmesi için sihi kurul raporu icap eder. Bu raporda hastalığın mahiyeti, ne şekilde tedavi olacağı (Ayakta, gün aşırı, fizik tedavi v. s. gibi) ve ne kadar müddet tedavi icabettiği ve diğer fennî hususlar açıklanacaktır.

Madde 277 - Kendi birliğinin bulunduğu başka bir yerde hastalanan askerler hastalıklarını oranın garnizon veya merkez kumandanlığına haber verirler. Hasta haberini alan kumandan lüzumu halinde, hastanın nezdine tabip göndermeye, icabederse hastayı askeri bir hastaneye, yoksa başka bir hastaneye nakletmeye mecburdur.

Madde 278- (Değişik birinci fıkra: RG – 29/09/2004 - 25598) Askerî garnizon ve merkez komutanlığı bulunmayan yerlerde hastalananlar, mahallin hükümet veya belediye tabibine müracaat ederler. Bu hâlde, bu şahısların muayene ve tedavileri gerekiyorsa askerî bir hastahane, buna da imkân yoksa sivil sağlık müesseselerinden birine sevkleri, bu tabipliklerce sağlanır. Hastanın askerî bir hastahane sevk ve yatırılması hâlinde, bütün nakil, muayene, tedavi ve bilûmum masrafları; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

İzin, hava değişimi, aile reisinin bulunduğu yerden başka bir yerde oturma v. s. gibi sebeplerle kendi birliğinden başka bir yerde hastalanan kanuni hak sahiplerinin buralarda usulüne uygun şekilde yapılmış tedavi masrafları, müracaat sahibinin bulunduğu ve kendisine bu bölümden ödenek gönderilmiş saymanlıklardan tediye edilir.

Madde 279 - Birliğinden ayrı yerde bulunurken hastalanan askerlerin durumları muayeneye sevkeden makamca, hastanın birliğine bildirilir.

Madde 280 - Sivil tabip bulunmayan garnizonlarda şehir içi veya civarında vukubulacak adli vakalara müddeiumuminin talebi üzerine garnizondaki askeri tabip, garnizon vazifesine hâle gelmemek şartıyla ve garnizon kumandanının emriyle gider, bu gidiş ve geliş masrafları mahalli hükümetçe temin edilir.

Madde 281 - Sivil hastane bulunmayan mahallerde halktan derhal ameliyat yapılmasına muhtaç olanların veya o mahalde vukua gelecek adli vakalarda müddeiumuminin talebi üzerine ağır ve müdahaleyi mucip yaralıların askeri hastaneye

alınması icabedebilir. Bu gibilerin tedavi masrafları kendilerinden ve fakir olanları mahallin belediyesinden alınır.

Madde 282 - Hastaneden taburcu olanlar, kıtadan hastaneye veya hastaneden hastaneye nakil olunanlar tabibin göstereceği lüzum ve rapordaki ifadesine göre çeşitli vasıtalarından ve vasıtalarındaki mevkilerden (Trende, vapurda 1 inci mevkii, 11 nci mevki, restorandan istifade eder gibi) faydalanırlar.

Hasta naklinde yolluk hesabı tabip raporunda fennî sebeple araç çeşidi ve mevki ayrıca belirtilmemiş ise Harcırah Kanununda yazılı şartlar üzerinden yapılır.

Kanuni hak sahibi bir hastanın hastaneye veya bir hastaneden diğerine nakli hallerinde :

a) Subay, askeri memur ve astsubaylar ile bunların ailelerine Harcırah Kanununa göre yol masrafı ve yevmiye verilir.

b) **(Değişik:RG – 31/05/1991 - 20887)** Emeklilere ve bunların 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu kapsamındaki aile fertlerine Emekli Sandığı mevzuatı çerçevesinde Emekli Sandığına, emeklilerin 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu kapsamı dışındaki aile fertlerine ise Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığınca sadece yol parası verilir.

c) **(Değişik:RG – 31/05/1991 - 20887)** Subay, askeri memur veya astsubayların hastalıkları nedeniyle bir hastaneden diğerine nakli esnasında refakatçi ile gitmesi tabip raporunda belirtilmiş ise Harcırah Kanunu hükümlerine göre bu refakatçiye yolluk ve gündelik verilir. Tedavi edilmek üzere başka bir yere bir kimse refakatinde gitmesine hastayı gönderen sağlık kurumu veya kuruluşunun raporuyla lüzum gösterilen eşine refakat eden 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personele de, yalnız gidiş ve dönüş için gündelik ve yol masrafı verilir. Tabip raporunda refakatçinin sağlık personeli olması lüzumu belirtildiği takdirde bundan başkasına ayrıca refakatçi masrafı verilmez.

d) **(Değişik:RG – 31/05/1991 - 20887)** Subay, askerî memur ve astsubay emeklileri ile bunların 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu kapsamındaki aile fertlerinin hastalıkları nedeniyle bir yerden başka bir yere gönderilmeleri halinde refakatçi ile gitmeleri tabip raporunda belirtildiği takdirde, bunlara refakat eden kimseye Emekli Sandığı, emeklilerinin 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu kapsamı dışındaki aile fertlerine refakat eden kimseye ise Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinden sadece yol masrafı verilir.

e) **(Değişik:RG – 31/05/1991 - 20887)** Askerî hastane sağlık kurullarınca içmece veya kaplıçalarda tedavilerine lüzum gösterilen subay, askerî memur ve astsubaylar ile bunların aileleri hakkında (a) bendi, emekliler ile bunların aile fertleri hakkında (b) bendi hükümleri uygulanır. Bu tedavinin devam süresince, burada yapılan tedavi giderleri, banyo giriş ücretleri ile ilgilinin mevzuatı gereğince müstehak olup da Devletçe karşılanmamış olan muayene, tetkik, tahlil, müdahale gibi masraflara ait belgelerin ibrazı halinde, yılları sağlığa ilişkin Bütçe Uygulama Talimatında belirlenen fiatları aşmamak kaydıyla bu giderler ayrıca ödenir.

HASTALANAN ER VE ERBAŞLAR HAKKINDA YAPILACAK İŞLEM

Madde 283 - Hastalananlar ve tabibe sıhhi bir sebeple danışmak isteyenler hastalıklarını derhal âmirine haber vermiye mecburdur. Hastalanan bunu yapmazsa en yakın âmiri tarafından haber verilir. Bunların haricinde her sabah birlik vazifeye

sevk edilmeden hastalanan olup olmadığı sorulur. Hastalık haberi verenler veya âmiri tarafından görülen hastalar vizite defterine yazılır. Vizite defteri nöbetçi subayı tarafından imzalandıktan sonra bir erbaş refakatinde veya sorumlu bir personel ile vizite yerine, tabibin muayenesine gönderilir.

Birliğinden izin, hava değişimi v.s. gibi sebeplerle uzakta bulunan er ve erbaşlara gözlük v.s. cihazlar verilemez. Bunlar ancak kendi birliklerince verilir.

Mesai saati dışında hastalananlarda yine aynı şekilde vizite defterine yazdırılarak imzalandıktan sonra nöbetçi tabibine gönderilir.

Madde 284 - Kıta karargâh ve kurumlardaki birlik kumandanları er ve erbaşlar için bir matbu vizite defteri tutmak ve bunu (5) yıl muhafaza etmekten sorumludur.

Bu defterlerin her sayfası, kadrosunda tabip bulunan kumandan veya âmirlikçe numaralanır ve mühürlenir. Defterler üzerinde hiç bir suretle tahrifat yapılamaz. Sayfaları eksiltilemez. Bundan defteri tutmakla mükellef bulunan kumandan veya âmir sorumludur.

Acil vakalarda hastayı derhal tabibe götürmekle beraber yine vizite defterine yazılmak, nöbetçi subayınca imza edilmek suretiyle işlem tekemmül ettirilir.

Madde 285 - Tabibin lüzum gördüğü hastalar hastaneye gönderilir. Hastaneye sevk edilecek er ve erbaşlara noksansız olarak hasta kabul tezkeresi doldurulur. Açık künye ve aşılardan yazılmakla beraber ilk bakan tabibin müşahadesi ve tabik ettiği ilâçların yazılması şarttır.

Madde 286 - Acil vakalarda, hasta, en seri vasıta ile (Motörlü vasıta, uçak, helikopter gibi) hastaneye gönderilir. Akabinde hasta kabul tezkeresi tanzim edilerek hastaneye mutlaka yollanır.

Hastaneye sevk edilen erlerin ve erbaşların teçhizatı birlik kumandanlığınca tamamen ve derhal teslim alınır.

Madde 287 - Hastaneye sevk edilen er ve erbaşların üzerlerindeki melbusat hasta kabul tezkeresinin arkasındaki yerlere aynen yazılır. Hastaneye sevk edilen hastalar muhakkak bir vasıta ile gönderilir. Vasıtanın temininden ve hastanın hastaneye naklinden birlik veya karargâh kumandanı veyahut da kurum âmirleri sorumludur. Hastaneden dönenler kıta veya kurum tabiplerine gösterilir.

Madde 288 – (Değişik:RG - 06/11/1999 - 23868)

Erbaş ve erlerin kıta, karargâh ve askeri kurumlara katılış ve ayrılışlarında genel sağlık muayeneleri yapılır. Bu muayeneler; ilk altı aylık devrede üç ayda bir, bundan sonraki devrede altı ayda bir olmak üzere tekrarlanır. Muayenelerin sonuçları, sağlık fişlerine kaydedilir. Bu muayenelerde göz önünde bulunacak noktalar, cihaz muayeneleri ile birlikte; ağız ve diş muayenesi, mikrofilm, pirke (P.P.D.) aşılardan, verem tarama muayeneleri, kan grupları tâyinidir. Bunlar ilk aylık muayenelerde tekemmül ettirilerek, sağlık fişlerine yazılmış olacaktır.

Madde 289 - Erleri ve erbaşları muayeneye sevk etmekten, sağlık fişlerinin tutulmasından kıta kumandanları sorumludur.

Madde 290 - Görev vesair sebeplerle muayene zamanında bulunmayanların dönüşlerinde bu muayenelerin yaptırılmasından birlik kumandanları sorumludur.

Madde 291 - (Değişik birinci fıkra: RG – 29/09/2004 - 25598) Hastahanedeki taburcu olanlar hastahane tarafından birliklerine askerî vasıtalarla, yoksa sivil vasıtalarla sevk edilir.

Ücreti Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

(Değişik ikinci fıkra: RG – 29/09/2004 - 25598) Hastahanedен hava değişimi alarak veya çürük raporu ile taburcu edilenler hastahane tarafından doğruca memleketlerine gönderilir. Bu husus için askerî vasıtalarдан istifade edilemeyen hâllerde, ücreti Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından ödenmek suretiyle sivil vasıtalarдан faydalanılır.

Durum en kısa zamanda er veya erbaşın bağlı bulunduğu kıta, karargâh veya kuruma bildirilir.

Barışta, erbaş ve erlerin yurt içinde ve yurt dışında ölümleri halinde cenazelerinin, aileleri tarafından istenen bir mahale nakledilmesi talep edildiği takdirde, ceneza giderleri ile cenazenin nakil giderleri, ilgili Bakanlıklar bütçelerinden ödenir, Aileleri tarafından alınmayan cenazeler ise, ölümün vuku bulduğu mahaldeki kabristana gömülür; ancak bu cenaze için yapılacak masraflar, masraflar, yine ilgili Bakanlıkların bütçelerinden karşılanır.

SUBAY, ASKERÎ MEMUR VE ASTSUBAYLARIN HASTALIKLARI HALİNDE YAPILACAK İŞLEM

Madde 292 - Subay, askerî memur ve astsubaylar hastalandıkları zaman hastalıklarını bizzat veya yazı ile veya başka bir vasıta ile âmirlerine bildirmeye mecburdurlar. Amirleri hastalık haberini alınca hastayı, kıta veya kurum tabibine, yoksa kanununun 58 inci maddesinin b fıkrası ve bu husustaki talimatname hükümleri gereğince vazifelendirilen tabibe, şayet hasta kalkamayacak durumda ise tabibi hastaya gönderir.

Madde 293 - Müstacel vakalarda hasta durumunu âmirine bildirmekle beraber, yakın ise kendi kıta veya askerî kurum tabibine, değilse civardaki kıta veya askerî kurum tabibine askerî hastane tabibine, Hükümet veya belediye tabibine ve bunlardan hiçbiri yoksa serbest çalışan bir sivil tabibe müracaat edebilir.

Serbest çalışan sivil tabibe müracaatı zaruri olduğu takdirde muayene, tedavi ve nakil masrafı kendisine aittir.

Madde 294 - Hastalık hakkında rapor ancak, hastanın âmiri tarafından yazılan yazı üzerine muayene eden tabip tarafından verilir. Hastanın kendi isteği üzerine rapor tanzim edilmez. Tabip raporu hastayı muayene ve tedavi eden tabip veya tabipler veyahut kurumlar baştabipleri tarafından hastanın âmirine gönderilir. Rapor tanzimi talimatına uygun olarak yapılır.

Madde 295 - Hastalık raporunu âmir keyfiyeti, bir derece yukarı âmirine arzeder. 24 saatten fazla hasta olanların durumu kıtalarda tümen (Deniz ve havada eşidi birlikler) kumandanlıklarına kadar, karargâhta ve askerî kurumlarda bir derece yukarı âmirine bildirilir.

Madde 296 - Hastalanan subay, askerî memur ve astsubayları askerî tabip ve mütehasıslar, kıta, kurum, hastane ve hastanın meskenlerinde her zaman ücretsiz olarak muayene ve tedaviye mecburdurlar. Askerî hastanelerde yatırılarak tedavi edilenlerden hiç bir suret ve maksatla ilâç, iaşe ve malzeme bedeli alınmaz.

1. Kanuni hak sahiplerine en yakın âmirlikçe veya askerlik şube başkanlıklarınca verilmiş olan sağlık muayene fişlerinin soğuk damgası kıta, karargâh veya kuruma en yakın bir yerde yapılır. Bu damga yakın bir yerde yoksa kıta, karargâh veya kurum âmirinin resmi mühür ve imzası kâfi görülür.

2. Hak sahibi olduğunu isbat edenler sağlık kurumlarında sağlık kurumlarında sağlık muayene fişi olmadan muayene olabilirler, hastaneye yatırılabilirler bu takdirde iâşe ve tedavi masrafı alınmaz. Sağlık muayene fişi ibraz edilmeden ayaktan yapılan muayene ve tedavilerde yazılan reçetelerin ücreti sağlık muayene fişi sonradan getirilirse bile ödenmez.

3) (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598) Yurt içinde, yurt dışında doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası için müracaatlar, diğer hastalıklarda olduğu gibi Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun ve bu hususa ait Yönetmelik hükümlerine göre yapılır. Bu takdirde tedavi masrafları Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

4) (Değişik: RG - 29/09/2004 - 25598) Yetkili tabibin veya hastahane tabiplerinin evde tedavilerini lüzumlu gördükleri hastaların kısa vadeli bilimum enjeksiyon ve pansumanları, garnizonların hususiyeti icabı mevcut askerî tıbbî teknisyenlerden istifade mümkün olmadığı takdirde, mahallî sivil yetkili sağlık teknisyen personelinden istifade etmek suretiyle yapılır. Bu takdirde sivil yetkili sağlık teknisyeni personelin ücreti, mahallî rayiç üzerinden tahakkuk ettirilerek Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden mahallî saymanlıklarca ödenir.

Madde 297 - Normal ahvalde ayaktan müracaat halinde veya meskenlerdeki muayene sonunda reçete yazılması gerektiği zaman, tâbipçe reçeteye hastayı muayeneye sevkeden makam ile yazısının tarih ve numarasının yazılması mecburidir.

Madde 298 - Acil vakalarda âmirin yazısı beklenmez. Reçetenin üstüne acildir kaydı konur. Evrak bilâhara en kısa zamanda tekemmül ettirilir.

Madde 299- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Yetkili tabiplerce yazılmış olan reçete muhteviyatının kıt'a, askerî kurum ve hastahanelerce aynen temin edilip verilmesi asıldır. Ancak, reçete muhteviyatı buralarda bulunmadığı takdirde Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı sağlık başkanlıkları veya şubelerince tespit edilen eczanelerden parasız olarak alınır. Bu eczaneler, bilâhare en yakın saymanlıklardan usulüne göre reçetelerin tutarını topluca alırlar.

Madde 300 - Acil vakalarda tabibin derhal tatbikına lüzum gördüğü reçete muhteviyatı en yakın eczaneden hasta tarafından temin edilir. Parası hastaca verilir. Bilâhare hasta, reçeteye verdiği ücreti, tevsik etmek şartıyla bağlı bulunduğu saymanlıktan usulüne göre alır.

Madde 301 - Reçete muhteviyatının parasız olarak verilebilmesi için bu reçetelerin usulüne göre tanzimi şarttır. Şöyle ki :

Reçeteye, hastanın veya hasta sahibinin görev yeri sağlık muayene fiş numarası, muayeneye sevkeden makam ile bu makamın yazısının tarih ve sayısı yazılır.

Madde 302 - Reçeteye :(1)

a) Eczanelerde imal edilmek üzere yazılmış ilâçlar en çok bir haftalık yazılır. Lüzumlu hallerde her defasında yeniden muayene edilmek ve kontrol yapılmak şartıyla bir şahıs için ayrı zamanlarda olmak üzere beş defa aynı reçete tekrar edilebilir. Bu takdirde reçeteye 1, 2, 3, 4, 5 diye sıra numarası konur, bundan fazlasını şahıs öder.

b) Müstahzar ilâçlarda bir tedavi dozu orijinal ambalâj bozulmadan verilir. Bunlardan reçeteye bir adetten fazla yazılamaz. Diğer şartlar (a) fıkrası gibidir.

c) Yalnız radyolojik veya lâboratuvar teşhis ve tedavileri için kullanılacak orijinal ambalâjlar bir defada lüzumu kadar yazılabilir.

d) Bir hasta için memlekette olmayan ilâç kullanma mecburiyeti varsa hastalığın mahiyeti, kullanılacak ilâcın ismi, nasıl ve ne kadar müddet kullanılacağı sıhhi kurul raporu ile tevsik edilip usulünce onaylandıktan sonra ithal müsaadesi alınarak getirilebildiği takdirde masraf bütçeden ödenir.

e) Hayatı tehdit eden veya müzmin hastalıklarda -tüberküloz, diyabet, sara, kalp ve damar hastalıkları v.s. gibi -uzun müddet kullanılacak ilâçlarda nasıl ve ne kadar kullanılacağı sıhhi kurul raporu ile tespit ve onaylanarak ve reçetelerde bu durum belirtilerek alınabilir. Ancak bu müddet her defasında iki yılı geçemez.

Madde 303 - Millî Savunma Bakanlığı veya Jandarma Genel Komutanlığı ilâç yapım atölyeleri tarafından ordu tipi standart halde hazırlanmış müstahzarlar mevcut iken mecbur kalınmadıkça aynı tertipte başka bir firmaya ait müstahzar ilâç reçetelere yazılamaz. Doktor ordu tipi ilâç tavsiye ettiği ve ilâç mevcut bulunduğu halde hasta bunun dışında başka ilâç kullanmak isterse, bu zaman ilâç parasını kendisi öder. Bütün tabiplerin ordu tipi ilâç kataloglarını gözden geçirmeleri ve ona göre reçete yazmaları lâzımdır.⁽¹⁾

Madde 304 - Kimyevi formülleri aynı olan (Paraamino salisilik asit, izoniyazit, penisilin, streptomisin, vitaminler, kalsiyum ampul ve grupları kloranfenikol v.s. gibi) ilâçlar mümkün oldukça patent olarak gösterilmeyerek, isimleri yazılacak, ünite ve miligramları açık olarak belirtilecektir. Bunlardan eczanelerde hangisi mevcut ise ünite ve miligramı uygun olmak şartıyla o verilecektir.

Madde 305 - Yabancı memleket müstahzarlarının ithal durumları gözönünde tutularak döviz ziyasına meydan verilmemek amacıyla reçetelere mevcut ise yerli ve ucuz olan müstahzarlar (İlâçlar) tercihan yazılacaktır.⁽¹⁾

Madde 306 - Reçeteyi yapan müessese reçete bedelini eczane defterine yazar. Defterdeki kayıt numarasını, ilâç bedelini hastanın sağlık fişine ve reçeteye işler.

Madde 307 - Evinde tedavisi uzayan hastaların mütebaki tedavileri tabipçe gösterilen lüzuma göre hastaneye veya mütehasıs tabibe gönderilmek suretiyle yapılır.

Madde 308 - (Değişik:RG - 11/07/2001-24459) Yetkili tabiple göz mütehasısının birlikte vereceği rapora göre ihtiyaç sahibine, arzusuna göre ya standart tipteki bir gözlük aynen veya bunun maliyet bedeli verilir. Çerçeve iki yıl geçmeden yenisi verilemez. Göz mütehasısı tabip raporu ile derecesi değişen veya kırılan gözlük camı yerine yenisi verilir. Çerçeve ve camın verildiği tarihler yetkili tabipliklerce sağlık fişlerine işlenir. Renkli cam yetkili göz uzmanınca lüzum görüldükçe verilir.

Madde 309 - (Değişik birinci fıkra:RG - 29/09/2004 - 25598) İşitme cihazı, sunî âza, korse ve bu gibi diğer malzemeler sağlık kurul raporu ile aynen Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı sağlık başkanlıkları veya şubelerince; bu şekilde temin edilemediği takdirde tespit edilecek fiyat üzerinden bedeli verilir.

1. Korse, işitme cihazı, suni âza ve bu gibi diğer malzemeler bir defa verildikten sonra ikinci veya daha fazla verilebilmesi için eskisinin kullanılamıyacak halde olduğu veya bir başkasına lüzum olduğu sıhhi kurul raporu ile yeniden tesbit edilerek alındığı takdirde tesbit edilecek fiyat üzerinden masrafı bütçeden verilir.

2. Kanuni hak sahibi personelden malûliyeti sıhhi kurul raporu ile tesbit edilenlere tıbbi tedavi cihazları aynen veya tespit edilecek fiyat üzerinden bedeli bütçeden verilir.

3. Diş protezi (Tam veya parsiyel takım diş) alınabilmesi için :

a) Resmî hastane ve resmî diş tabibi olan yerlere resmî evrakla gidilip diş tabibinden protez lüzumunu bildirir bir rapor alınacak, rapor yetkili tabip tarafından onaylanacaktır.

b) Resmî hastane veya resmî diş tabibi olmayan yerlerde sivil serbest diş tabibine resmî yazı ile gidilip diş tabibi proteze lüzum görürse rapor verecek, bu rapor yetkili tabiplikçe onaylanacaktır.

c) İkinci ve daha fazla protez yaptırılabilmesi, askeri hastane diş tabibince veya askeri hastane bulunmayan yerlerde Devlet Hastanesi diş tabibince düzenlenecek raporun hastane baştabibince onaylanması ile mümkündür. Bu suretle alınacak protez kararları, raporu düzenleyen askeri veya devlet hastanesinin baştabibince sağlık muayene fişlerine mutlaka yazılacak ve mühürlenecektir.

d) Protezler askeri hastanede yoksa mahallî resmî hastanede, resmî diş tabibi olan yerlerde bunların resmî çalışma yerlerinde müracaat sırasına göre yapılır, aksi halde masraflar ödenmez.

Resmî sivil hastane ve resmî sivil diş tabiplerinin resmî çalışma yerlerinde yapılan protezlerin masrafı tesbit edilen fiyat üzerinden bütçeden ödenir.

e) Altın ve pilâtinin kendi ücretleri şahsın kendisine aittir, bütçeden ödenmez.

f) Protez (Takım diş) dışında kalan diş tedavileri hastahane ve resmî diş tabipleri bulunan yerlerde bunların resmî çalışma yerlerinde, bunların bulunmadığı yerlerde sivil serbest diş tabiplerinde usulüne göre müracaatla yapılır. Bu takdirde Millî Savunma Bakanlığınca tespit edilen fiyat listesi üzerinden fatura mukabili masrafları ödenir. Serbest diş tabiplerinde yukarıki şartlara göre yapılacak protezler içinde ödeme aynı şekilde yapılır.

2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılacak organ ve doku bağışıyla ilgili işlemlerin, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesi içindeki uygulama usul ve esasları, bir Yönergeyle düzenlenir.

Madde 310 - (Değişik birinci fıkra:RG – 29/09/2004 - 25598) Subay, askerî memur ve astsubayların yurt içinde ve dışında vefat etmeleri hâlinde cenaze masrafları ile cenazenin arzu edilen yere nakli için yapılacak masraflar; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

Şöyle ki :

a) Sağlık müesseselerinde tedavi edilmekte iken ölenler bu müessese tarafından kaldırılır.

b) Sağlık müesseselerinde tedavide iken ölmüş olup da ölü sahipleri tarafından evinden kaldırılması istenen kimselerin cenaze masrafları ölü sahibinin ibraz edeceği masraf belgesine göre saymanlıklarca ödenir. Ölü sahibi, saymanlığa cenazeye ait masraf faturalarını getiren kimliği vesikalarla bilinen hakiki veya hükmi şahıstır, masraflar bu şekilde faturayı getirene ödenir.

c) Ölü sahiplerine âcil ihtiyaçlarına binaen, cenaze masraflarına sarfedilmek ve bilâhare mahsubu yapılmak üzere ilgili saymanlıklarınca yeteri kadar avans verilir. Ölü sahibi, o yerdeki askerî veya mülki teşkilâtтан birinden alacağı bir belge ile kimliğini isbat eder ve avansı alır.

d) Cenaze masrafları; yıkama, tedfin, tabut, cenazenin mezarlığa nakli, din adamı, kabir yeri ve kabir açma masraflarıdır. Cenaze masrafları, cenazenin defnedildiği yerin en yüksek rayicine göre ödenir.

Madde 311- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Yurt dışından yurda veya yurt içinde bir yerden diğer bir yere cenazenin nakli, cenaze sahibinin arzusu üzerine yapılır. Masrafları Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 312 - Cenazenin bir yerden diğer bir yere nakli Hıfzıssıhha Kanunu hükümlerine uyularak ve mahallinde tahnit yapmak imkânı varsa yapılarak veya hiç olmazsa bozulmasına engel olacak tedbirler (Frigo tertibatı) alınarak ve gömülmeden yapılır. Bu şartlarda nakil masrafı bütçeden ödenir. Gömüldükten sonra yapılacak nakil masrafları ödenmez.

Madde 313 - Cenazenin naklinde mümkünse askerî vasıtalarından istifade edilir. Cenazenin naklinde kullanılacak aracın cinsi mevsime ve diğer şartlara göre mahalli ilgili tabiple garnizon kumandanlığının müştereken vereceği karara bağlıdır. Mümkün olduğu nispette süratli vasıtalar tercih edilir.

Cenaze merasimine katılanların camiden mezarlığa gidip dönmeleri için mümkün olduğu takdirde garnizon komutanlığınca araç tahsis edilir.

Madde 314 - (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Subay, askerî memur ve astsubayların sağlıklarını korumak bakımından azamî üç senede bir defa olmak üzere sağlık durumlarının tespiti amacıyla sağlık kurulu muayenelerine tâbi tutulurlar. Bu muayenelerin zamanı, müddeti ve ne suretle yapılacağı Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı sağlık başkanlıkları veya şubelerince tespit ve tayin olunur.

Madde 315 - Ayrıca kumandan ve askerî kurum âmirleri ve bunların muvafakati ile tabipler, sağlık durumları kontrolüne lüzum görülen subay, askerî memur ve astsubayları her zaman muayeneye tabi tutabilirler.

Madde 316 - Yabancı devletler silâhlı kuvvetler mensupları karşılıklı anlaşmalar mevcutsa, Türk Silâhlı Kuvvetler mensupları gibi muayeneye tabi tutulurlar.

Madde 317 - (Değişik birinci fıkra: RG – 31/05/1991 - 20887) Askerî sağlık kurumları olmayan mahallerde, tabip raporu ile uzman tabiplerin müşahedesi altında tedaviye muhtaç görülen subay, askerî memur ve astsubayların tedavileri diğer resmî sağlık kurumlarında, bunlar da yoksa özel sağlık kurumlarında yapılır. Yol ve bütün tedavi masrafları Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

Subay, askeri memur ve astsubayların, askeri hastane bulunan mahallerde, diğer sağlık kurumlarında muayene ve tedavi olmalarını gerektirecek bir hastalığa yakalanmaları halinde de aşağıdaki şekilde hareket edilir.

1 - **(Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887)** Acil olmayan hallerde; önce usulüne göre o mahaldeki askerî hastaneye müracaat edilir. Hastane başatabiliğinden rahatsızlığın o askerî hastanede tedavi olunamayacağı ve hastanın tedavi için bir diğer askerî hastane ya da resmî veya özel sağlık kurumuna sevkini uygun olacağına dair rapor alınır. Bu raporda hastanın bir diğer sağlık kurumuna sevkini icap ettiren sebepler açıkça gösterilir. Bu raporun

baştabipçe onaylanması halinde hastanın muayene ve tedavisi raporda öngörülen resmî veya özel sağlık kurumunda yapılır. Bu takdirde hastanın muayene ve tedavisi ile ilgili olan ve tedaviyi yapan sağlık kurumu baştabibince onaylanan fatura veya kasa fişiyle belgelenen bütün masraflar Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.⁽¹⁾

2 - Acil hallerde: Hasta; bizzat veya bir yakını vasıtasıyla tedavi bakımından duruma en elverişli bir resmi sağlık kurumuna müracaat eder. Bu kurumca tedaviye başlanır ve hastanın durumu hasta veya hastanın yakınları tarafından, yoksa müracaat edilen sağlık kurumu baştabibince süratle o mahaldeki askeri hastaneye bildirilir. Bilgi verilen askeri hastane baştabibi hastanın tedaviye alındığı sağlık kurumu ile derhal temas kurarak;

a) Rahatsızlığın acil müdahaleyi gerektirecek bir rahatsızlık olup olmadığı,

b) Hastanın sağlık kurumuna getirildiği andaki sağlık durumunun, o anda bir askeri hastaneye sevkine müsait bulunup bulunmadığı,

c) Hastanın askeri hastaneye sevkini engelleyen sakıncanın hangi tarihte sona ereceğini belirten bir rapor tanzimini talep eder.

(Değişik üçüncü fıkra: RG – 31/05/1991 - 20887) Müdavi tabipçe rahatsızlığın acil olduğuna ve hastanın askerî hastaneye naklini engellediğine dair bir rapor düzenlendiği ve bu rapor müdavi tabibin bağlı olduğu baştabip tarafından onaylandığı takdirde askerî hastaneye nakil imkânı doğuncaya kadar hastanın tedavisine devam olunur. Bu süre içerisinde hastanın muayene ve tedavisi ile ilgili olan hastanın tedavi edildiği resmî sağlık kurumu baştabipliğince onaylanan fatura veya kasa fişiyle belgelenen bütün masraflar, Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir.

(Değişik dördüncü fıkra: RG – 31/05/1991 - 20887) Yukarıdaki hükümler; subay, askerî memur ve astsubay aileleri ile emeklilerin 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu kapsamı dışında kalan aile fertleri hakkında da uygulanır. Emekliler ile bunların 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu kapsamına giren aile fertleri hakkında Emekli Sandığı mevzuatına göre işlem yapılır.

Madde 318- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598)

Dış memleketlerde tedavisini isteyen veya tedavisine lüzum görülen hastalar yalnız Gülhane Askerî Tıp Akademisine sevk edilir. Burada Profesörler Kurulunca hastalık için gerekli rapor verilir. Bu raporda; hastalığının Türkiye’de tedavisinin imkânsız olduğu, hangi dış memlekette ve mümkün ise bu memleketin hangi şehrinde tedavisinin mümkün olduğu, gerekli fennî mütalâalara ilâveten açıklanır. Bu raporlar; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığının onayı ile tekemmül eder.

Madde 319 - (Değişik birinci fıkra:RG – 29/09/2004 - 25598) Yabancı memleketlere yukarıdaki şartlar dahilinde giden hastalara yol, ikâmet, iâşe ve tedavi masrafları; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinden ödenir. Bu ödemelerin yapılabilmesi için;

1. Acil vakalar dışındaki hastalıklardan dış memlekete gidecek hastalar için gideceği yerdeki hastahane ile boş yatak temini bakımından muhabere edilir. Bu muhabere masrafı bütçeden ödenir.

2. Buna rağmen ilk gidişte hastahane hemen yer bulamazsa veya yatarak tedavi sonunda bir müddet daha ayaktan tedaviye fennen lüzum görülürse tedavi olacağı

hastahanedan kaç gün ayak tedavisi göreceğine dair bir rapor alınacaktır. Tedavinin sonunda da bittiği tarih aynı hastahanedan kayıt ettirilecek, bu rapor askerî ataşelikler ve konsolosluklarımız tarafından onaylanacak ve sarf evrakı olarak kabul edilecektir.

3. Ayakta tedaviler için verilecek yevmiyeler Bakanlar Kurulunun kararnamesine göre takdir edilecektir.

4. Tedavisi hitamında hastanın hemen yurda dönmesi gerekir. Aksi halde kaldığı günler için yevmiye verilmez.

5. Yurt dışında ayaktan tedavilerde araç masrafı oturulan yerle sağlık kurumu arasındaki mutad nakil vasıtasıdır.

6. Yurt dışından tedaviden dönenler tedavileri hakkında tedavi oldukları hastanelerden şahsi dosyalarına konmak üzere bir rapor veya belge getireceklerdir.

7. Yurt dışından tedaviden dönenler vazifeye başlamadan evvel mutlaka Gülhane Askerî Tıp Akademisi Profesörler Kurulundan durum raporu alacaklardır.

Madde 320 - Hastanın bir şahıs refakatinde dış memleketlerde tedavisine zaruret görüldüğü raporda belirtilirse refakatçiye 6245 Sayılı Kanunun 20 nci maddesi hükümlerine göre harcırah verilir.

Madde 321 -(Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887)

Sürekli veya geçici görev, tahsil, kurs, staj, dil, görgü ve ihtisaslarını artırmak maksadıyla yurtdışına gönderilen subay, askerî memur ve astsubaylar, hastalanmaları halinde buldukları mahallerdeki sağlık kurum ve kuruluşlarında muayene ve tedavi olabilirler. Bunların muayene ve tedavi masrafları sağlık kurum veya kuruluşlarından alacakları ve Askerî Ataşelikler veya Konsolosluklarca tasdik edilen faturalara istinaden Millî Savunma Bakanlığı veya Jandarma Genel Komutanlığı veyahut da Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinden ödenir. Bunlardan; tüberküloz, kanser, kronik böbrek, akıl hastalıkları, organ nakli ve benzeri uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalıklara yakalandıkları resmî sağlık kurulu raporu ile belirlenenler hariç olmak üzere, tedavileri ayakta veya meskende yapılanlar için kullanılacak ilaç bedellerinin % 20'si hasta tarafından ödenir. İlaç bedellerine katılma yükümlülüğü, tatbikat ve manevralarda askerî personele, savaş halinde ise askerî personele ve bunların sağlık karnesi alma hakkına sahip olan aile fertlerine uygulanmaz.

Yukarıda belirtilenlerin buldukları ülkelerdeki tedavilerine ait masrafların verilebilmesi için şu şekilde hareket edilir:

1) Hastalıklarının ve tedavileri lüzumunun buldukları yerdeki resmî sıhhat ve müessese mercileri tarafından tanzim edilecek, sıhhatleri ve selahiyetleri Askerî Ataşelikler veya Konsolosluklarımız tarafından onaylanacak raporlara istinat etmesi şarttır.

2) Bu şekilde tedavi görecekları için buldukları memleketlerde karşılıklı anlaşmalar mevcut ise, anlaşma gereğince masraflar o Devlete ait olmak üzere tedaviler yapılır. Bunun dışında yapılan masraflar ödenmez.

3) Tedaviler için sağlık kurumlarından alınacak masraf faturalarının da ataşelikler veya konsolosluklarımız tarafından onaylanması lazımdır.

4) Ancak bir birlik (gemi) komutanlığının emrinde muvakkat vazife ile yurt dışına gidenler, birlik (gemi) bünyesinde tabip varsa birlik (gemi) komutanının delaletiyle

muayeneye veya hastaneye gönderilirler. Bu halin haricinde sağlık müesseselerinde tedavi edilenlerin masrafları kendisine aittir.

5) Yurt dışında vazifeli olanların hastalık halinde gidiş-geliş araç masrafları oturdukları yerle sağlık kurumu arasındaki mutlak araç üzerinden hesaplanır.

Madde 322 - (Değişik birinci fıkra:RG – 29/09/2004 - 25598) Dış memlekette tedaviye gönderilenlerin raporlarında zikredilen hastalığın tedavisi esnasında yakalanacağı veya zuhur edecek had hastalıklar raporundaki hastalığın doğuracağı ihtilâtlar gibi vakalarda tedavi için sarf edilen giderler, müessesesece verilecek faturaların atâşelikler ve konsoloslukların tasdikinden geçtikten sonra Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinden ödenir.

Rapordaki hastalıklarla ilgili olmayan başka hastalıkların tedavisinden doğacak masraflar Devletçe ödenmez.

Madde 323 - Dış memleketlerdeki tedavi müddeti hiç bir halde 2 seneyi geçemez ve bu müddet uzatılamaz.

Madde 324- (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598) Yabancı memleketlerde tedavi süresi altı ayı geçtiği takdirde hasta, tedavi gördüğü sağlık kurumundan tedavinin devamı zaruretini gösteren bir raporu alarak tedavi gördüğü kurum ve atâşelikler kanalıyla Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığına göndermekle mükelleftir. Bu muamele altı ayda bir, aynı şekilde tekrarlanır.

Madde 325 - (Değişik: RG – 31/05/1991 - 20887) Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun tatbikatında aile tabiri içine giren eş, usul, fûru, erkek ve kız kardeşler, evlat edinen ve evlatlık ile üvey çocuklar aşağıda gösterilmiştir.

1) Eş : Subay, askerî memur ve astsubayların karıları (kadın subaylar için kocalar) ile ölümleri halinde dul maaşı alabilen karıları (kadın subaylar için kocalar).

2) Usul : Subay, askerî memur ve astsubayların hayatta buldukları müddetle mukayyet olmak üzere; yardım etmediği takdirde zarurete düşecek ve bu sebeple infak ve iâşesinin kendisine ait olduğu şekli ve esasları bu Yönetmelikte belirtilen bir beyan ile tespit edilen ana, baba ve büyük ebeveynler ile subay, askerî memur ve astsubayların ölümleri halinde bu kişilerden kendilerine dul ve yetim maaşı bağlanabilecek ana ve babaları.

3) **(Değişik :RG – 05/02/1997 - 22899)** Fûru: Subay, askeri memur ve astsubayların ortaöğrenim yapmakta olan 20, yükseköğrenim yapmakta olan 25 ve bunların dışında 19 yaşını doldurmuş ve evli olmayan erkek ve kız çocukları ile evli olmayan ve yardım edilmediği takdirde muhtaç duruma düşecek olan kız çocukları ile yaşları ne olursa olsun malûl ve muhtaç erkek çocukları ve subay, askeri memur ve astsubayların ölümleri halinde bu kişilerden kendilerine yetim aylığı bağlanabilen erkek ve kız çocukları.

4) Erkek ve kız kardeşler : Subay, askerî memur ve astsubayların hayatta buldukları müddetçe yardım etmedikleri takdirde zarurete düşecek çalışamaz durumda bulunan, infak ve iâşesinin üzerine vacip olduğu şekli ve esasları bu Yönetmelikte belirtilen bir beyanla tespit edilen erkek ve kız kardeşleri.

5) Evlat edinen ve evlatlık : Subay, askerî memur ve astsubayların evlatlık rabitasının devam etmesi şartıyla; usul ve ilgili (2) numaralı bentteki esaslara tâbi evlat edinenleri ve fûru ile ilgili (3) numaralı bentteki esaslara tâbi bulunan evlatlıkları.

6) Üvey çocuklar : Subay, askerî memur ve astsubayların bakmakla yükümlü oldukları ve fûru ile ilgili (3) numaralı bentteki esaslara tâbi bulunan üvey erkek ve kız çocukları.

Madde 326 - Subay, askerî memur ve astsubayların kanun ve talimatnamede aile tabiri içinde gösterilen ailesi fertleri Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 59, 63 ve 66 ncı maddelerinin (a) ve (b) fıkraları, 67 nci maddesi ve 68 inci madde (b) fıkrası (Yalnız daimî vazife ile gidenlerin aileleri) hükümlerinden ve bu maddelerle ilgili talimatname hükümlerinden aşağıda gösterilen şekil ve şartlar dahilinde istifade ederler:

1. (**Değişik:RG-31/05/1991 - 20887**)Subay, askerî memur ve astsubaylar için Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Sağlık Başkanlıklarınca esasları müştereken tespit ve tanzim edilecek örnek beyannamelere istinaden verilecek sağlık muayene fişlerine göre yapılır.

Sağlık muayene fişlerine esas olacak beyannamelerin alınmasında, verilmesinde ve tanziminde aşağıdaki esaslar gözetilir:

a) (**Değişik:RG-31/05/1991-20887**)Subay, askerî memur ve astsubaylardan ilk rütbeye nasbedildiklerinde beyanname alınır. Ayrıca hak sahibinin aile durumunda meydana gelen değişikliklerde ve sağlık muayene fişlerinin yenilenmesi icap ettiğinde bu beyannameler beyan esasına göre derhal yenilenir. Subay, askerî memur ve astsubaylar beyannamelerini, bağlı buldukları kıt'a, karargâh ve kurum amirliğine verirler. Emekli subay, askerî memur, astsubay ve uzman jandarmaların 211 sayılı Kanunun 69 uncu madde kapsamındaki büyük ebeveynlerine, erkek ve kız kardeşlerine, evlat edinenlerine, evlatlık ve üvey çocuklarına ait beyannameler ise emekliler tarafından ikâmet ettikleri bölgedeki askerlik şubelerine verilir.

b) Bu şekilde verilen beyannameler en yakın âmirce açık künye yazılmak, mühürlenmek ve imza edilmek suretiyle sağlık muayene fişlerine kaydedilir ve personelin şahsi dosyalarında saklanır.

c) (**Değişik:RG - 31/05/1991 - 20887**) Subay, askerî memur ve astsubaylar ile bunların ailelerinin onaylı sağlık muayene fişleri en yakın kıt'a, karargâh ve kurum amirince, emeklilerin bu maddenin (1) inci bendinin (a) alt bendi kapsamındaki aile fertlerinin onaylı sağlık muayene fişleri ise ikamet edilen bölgedeki askerlik şube başkanlıklarınca verilir. Sağlık muayene fişleri bir kere onaylandıktan sonra hak sahibi bakımından yeni bir beyanname verilmesini gerektiren bir değişiklik oluncaya kadar kullanılır. Onay işlemi yeni bir beyanname verildiği takdirde tekrarlanır.

d) Zamanla dolan ve kullanılmıyacak hale gelen sağlık muayene fişleri yerine yenileri verilir. Bu halde eski fişte yazılı şahsın sağlık durumu ile ilgili olarak bilinmesi zaruri görülen verilmiş önemli sıhî cihazlara ait kayıtlar yeni verilecek sağlık muayene fişine işaret edilir. Fişin kaçınıcı defa verilmiş olduğu kaydedilir. Eski fişi şahsî dosyasında beş yıl muhafaza edilir. Sonunda imha edilir ve bu hususta tanzim olunan tutanak dosyasında saklanır.

e) Ölüm halinde ölen şahsa, boşanma halinde boşanan eşe, istifa ve emekli suretiyle Silâhlı Kuvvetlerden ayrılanların kendilerine ve ailesi efradına ait sağlık muayene fişleri beyannamenin verilmiş olduğu âmire iade edilip ve şahsi dosyasında muhafaza edilir.

f) Sağlık fişlerinin doluncaya kadar muhafazası esas olmakla beraber, kayıp ve zıya halinde yenisinin verilmesi, kaybedildiğine ve zayi olduğuna ve bu sebeple hükümsüz olduğuna dair kaybeden tarafından yaptırılacak gazete ilânına müsteniden olur.

g) Sağlık muayene fişlerine verilecek fiş numaraları subay, askerî memur ve astsubaylar için emekli sandığı sicil numarası, yedek subaylar için yedek subay sicil numaraları ve aileleri için de, verilmiş olan bu numaralar esas olmak üzere aile fert adedine ve aile reisine yakınlık derecesine göre verilecek sıra numaralarıdır.

h) Silâh altında bulunan yedek subaylara ve ailelerine verilecek sağlık muayene fişleri terhislerinde âmirlerince geri alınır ve geri alınmış olduğu terhis tezkeresine kaydedilir.

2. Subay, askerî memur ve astsubayların sağlık muayene ve tedavileri en yakın âmirden alınacak resmî bir yazı ile birlikte sağlık muayene fişinin ibrazı suretiyle yapılır.

Sıhhi kurul muayenelerinde ve işlemlerinde personel sınıf şubelerince verilmiş veya verilecek (Sağlık cüzdanının) da sağlık kurullarına ibrazı mecburidir.

3. Subay, askerî memur ve astsubayların aileleri fertlerinin muayene ve tedavileri kendilerine verilmiş bulunan sağlık muayene fişleri ile ayrıca resmî bir yazıya lüzum olmaksızın aile reisinin muayene ve tedavi olmağa hakkı bulunduğu tabiplik veya sağlık kurullarından birine doğrudan doğruya müracaat suretiyle olur.

Aile fertleri aile reisinin bulunduğu mahalde değilse buldukları yer garnizon, merkez komutanlığı veya askerî sağlık kurumlarından birine, bunlar da yoksa aile reisinin o yerde tedavi ve muayene hakkı bulunduğu yetkili sivil tabiplik veya sağlık kurumlarından birisine sağlık muayene fişleri ile doğrudan doğruya müracaat suretiyle olur.

Aile fertlerinin bu şekilde vâkı müracaatlarında: Başhekimler bir poliklinik defteri açtırır ve müracaat edenlerin müracaat tarihi ve açık künyeleri yazılmak suretiyle bu deftere kaydettirir. Ayrıca sağlık muayene fişlerinin (Muayeneye sevk eden makam) hanesine poliklinik kayıt, tarih ve numarasını işleterek ilgili ihtisas şubesine havale eder. Muayene sonunda da ilgili uzmanca (Veya tabipçe) konan teşhis ve tanzim edilen reçete sağlık muayene fişine işaret edilip imzalandıktan sonra sağlık muayene fişleri başhekimlikçe görülür ve altı imza, tasdik edilir. Eczanelerden ilâçların alınmasında da sağlık muayene fişleri ibraz edilir.

Baştabiplikle ilgili uzman tabipliğın veya (Tabibin) aynı şahısta birleştiği veya müracaat edilen yerde tek bir tabibin bulunduğu hallerde muayene ve tedavi sonunda sağlık muayene fişleri bağlı bulunulan en yakın kıta, karargâh ve kurum âmirlerince imza ve tasdik edilir.

Bu şekilde vâkı müracaatlardan sıhhi kurul işlemleri görmesi icap ettiği takdirde bu husus sağlık muayene fişine kaydedilir. Bu kayda göre sıhhi kurul işleminin yapılabilmesi; müracaat edenlerin bağlı oldukları kıta, karargâh ve kurumlardan, bağlı oldukları kıta ve kurumların dışında başka bir yerde bulunanların ise o mahal garnizon komutanlıklarından resmî bir yazı getirmelerine bağlıdır.

Şüpheli görülen hallerde sağlık muayene fişlerinin doğruluğunu tahkik ve tetkik etmeğe başhekimler yetkilidir.

4) (Değişik:RG – 29/09/2004 - 25598) Sağlık fişi verilebilmek için Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı sağlık

başkanlıkları veya şubelerince esasları müştereken tanzim ve tesbit edilecek beyanname (Sağlık fişleri bildirim çizelgesi) örneğinin hazırlanmasında aşağıdaki esaslar gözetilir.

a) Beyannameyi verecek subay, askerî memur ve astsubayların açık künyeleri ile,

b) Subay, askerî memur ve astsubayların 325 inci madde esasları dahilinde beyan etmekle mükellef bulunduğu eş, usul, fûru, erkek ve kız kardeşlerin açık kimlikleri,

c) Beyanname vermekle mükellef şahsın beyannameyi doldururken gözetmesi icap eden aşağıdaki hususlar beyanname örneğinde açıklanır.

(1) Ana, baba ve büyük ebeveynlerin; 4598 sayılı Kanunla işçi sigortaları ile diğer sigorta kanunlarına bağlı olmadıkları gibi sağlık muayene ve tedavi imkânları veren başkaca mevzuattan istifade etmedikleri ve ayrıca muayyen bir gelirleri olsa dahi yardım edilmediği takdirde zarurete düşecekleri ve infak ve iaşelerinin kendilerine ait bulunduğu hususunda sarih beyanlarının ifade edileceği,

(2) (Değişik:26.5.1989-20176; Yeniden düzenleme:5.2.1997-22899) 19 yaşını doldurmuş erkek ve kız çocuklarından tahsilde bulunanlar için tahsil durumlarını gösterir belge ve nüfus cüzdan örneklerinin, her yaştaki ve bakmadıkları takdirde muhtaç duruma düşecek olan çalışmayan kız çocuklarının, evlenmemiş olanlar için nüfus kayıt örneğinin, evlenmiş ancak boşanmış olanlar için boşanma ilamının, eşi ölüp dul kalmış olanlar için veraset ilamının, evlat edinilen çocuklar için mahkeme tescil kararının, malûl ve muhtaç erkek çocuklar için malûllük durumlarını gösterir sağlık kurulu raporunun tasdikli suretlerinin beyannameye ekleneceği,

(3) İnfak ve iaşeleri üzerine vacip beyanname sahibinin erkek ve kız kardeşlerinin çalışamaz durumda olduklarına dair sağlık kurulu raporunun beyannameye ekleneceği, sağlık kurulu raporlarında çalışamamanın devamlı bir malûliyetten ileri geldiğinin belirtilmesi halinde her beyanname tanziminde yeni bir rapor almağa ve beyannameye eklemeye lüzum olmadığı hususu ile evlatlık tescil kararlarının da yenilenmesine lüzum olmadığı,

(4) Beyannameye gösterilen ve beyana itibar olunacak hallerin hakikate uymadığında her türlü sorumluluğun beyannameyi veren tarafından kabul olunduğunun işaret edileceği hususu,

Madde 327 - (Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887)

Subay, askerî memur, astsubay, uzman jandarma ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli 657 sayılı Kanuna tâbi memur emeklileri ile bunların 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre sağlık hizmetlerinden yararlanabilecek aile fertleri ve dul ve yetimleri, harp ve vazife malûllüğünü gerektiren sebeplerden dolayı ölen yedeksubay, erbaş ve erlerin aylık almaya müstehak dul ve yetimleri, harp ve vazife malûlü yedeksubay, erbaş ve erlerle bunların 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre sağlık hizmetinden yararlanabilecek aile fertleri ile dul ve yetimleri, Emekli Sandığı tarafından vazife malûllüğü aylığı bağlanan ve bu nedenle okullarından ilişkisi kesilen harp okulları, üniversite ve yüksekokullar ile Gülhane Askeri Tıp Akademisi Komutanlığına bağlı fakülte ve yüksekokullarda öğrenimde bulunan askerî öğrenciler ve astsubay sınıf okulu öğrencileri ile 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre sağlık hizmetlerinden yararlanabilecek aile fertleri, bunların vazife malûllüğünü gerektiren sebeplerden dolayı ölümleri halinde sağlık hizmetlerinden yararlanabilecek aile fertleri, askerî sağlık kurum ve kuruluşları yanında diğer resmi sağlık kurum ve kuruluşlarından da yararlanırlar. Bunların tedavi giderleri Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ilgili

mevzuat hükümlerine göre karşılanır ve sağlık karneleri Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı tarafından verilir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi emekliler ve aile fertleri ile dul ve yetimleri hariç olmak üzere, birinci fıkrada sayılan hak sahipleri ayrıca 211 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinin (b) fıkrası hükmünden de yararlanırlar.

Subay, askerî memur, astsubay ve uzman jandarma emeklilerinin 211 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi kapsamındaki büyük ebeveynleri ile erkek ve kız kardeşleri, evlat edinen ve evlatlıkları ile üvey çocuklarının muayene ve tedavileri sadece askerî sağlık kurum ve kuruluşlarında bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılır. Birinci fıkrada belirlenenlerin çalışan veya emekli olup da diğer sosyal güvenlik kurumlarının sağlık hizmetlerinden istifade eden eşleri askerî kimlik kartı veya şekil ve esasları Türk Silâhlı Kuvvetleri Kimlik Kartı Yönergesinde (MSY. 52-7) belirtilen (askerî hastanelere müracaatta kullanılmak amacıyla verilen) kimlik kartı ve bu sosyal güvenlik kurumlarının sağlık karneleri ile askerî sağlık kurum ve kuruluşlarından da yararlandırılırlar. Bunlara ait askerî sağlık kurum ve kuruluşlarındaki tedavi giderleri Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinden ödenir.

Birinci fıkrada belirtilen hak sahipleri ile bunların çalışan veya emekli olup da diğer sosyal güvenlik kurumlarının sağlık hizmetlerinden istifade eden eşlerinin, askerî sağlık kurum ve kuruluşlarında muayene ve tedavileri aşağıda gösterilen esaslar dahilinde yapılır;

1. Emekli Sandığına veya kurumlarınca verilen sağlık karnelerini ibraz etmek suretiyle ikamet edilen yer garnizon, merkez komutanlıkları tabiileri veya askerî sağlık kurum ve kuruluşlarından birine doğrudan doğruya müracaat suretiyle yapılır.

2. Bunların askerî sağlık kurum ve kuruluşlarında yapılan muayene, tedavi, tetkik, tahlil, müdahale ve benzeri işlemlerine ait giderleri; yılları sağlığa ilişkin Bütçe Uygulama Talimatında belirlenen fiatları aşmamak kaydıyla listeler halinde her hasta için ayrı ayrı düzenlenir. Askerî sağlık kurum ve kuruluşları tarafından her ayın 15'ine kadar bir önceki aya ait listeler T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne fatura edilmek üzere, Millî Savunma Bakanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına ve Sahil Güvenlik Komutanlığına intikal ettirilir. Askerî sağlık kurum ve kuruluşlarından gelen bu listeler birleştirilerek Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne gönderilir. T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü listelerde yer alan bu masraf dökümlerinin karşılığını Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesinin ilgili tertibine aktarır.

Askerî sağlık kurum ve kuruluşlarının tedavi, muayene, tahlil, tetkik, müdahale ve benzeri işlemlerinin fiatları, masraf listelerinin hazırlanması, bunların T.C. Emekli Sandığına fatura edilmesi gibi hususlar, Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü arasında imzalanacak bir protokol ile düzenlenir.

Subay, askerî memur, astsubay ve uzman jandarma emeklilerinin 211 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi kapsamındaki büyük ebeveynleri ile erkek ve kız kardeşleri ve evlat edinenlere, evlatlıkları ile üvey çocuklarına esasları Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile müştereken tespit edilecek beyannamelere istinaden ikamet edilen bölge askerlik şubeleri tarafından verilecek sağlık muayene fişleri ile ikamet edilen yer garnizon, merkez komutanlıkları tabiileri veya askerî

sağlık kurum ve kuruluşlarından birine doğrudan müracaat suretiyle yapılır. İkamet edilen yerde merkez komutanlığı, garnizon komutanlığı tabibi veya askeri sağlık kurum ve kuruluşu bulunmadığı hallerde muayene ve tedavi olabilecekleri yerler diğer resmi sağlık kurum ve kuruluşlarıdır.

Subay, askerî memur, astsubay ve uzman jandarma emeklilerinin büyük ebeveynleri ile erkek ve kız kardeşleri ve evlat edinenlerin ve evlatlıkları ile üvey çocuklarının muayene işlerinin alınması için doldurulmuş bulunan beyannamelerin askerlik şubelerine ibrazında askerlik şube başkanlıkları; beyan sahibi emeklilerin, bu Yönetmeliğin 326 ncı maddesine göre subay, askerî memur ve astsubayların aile fertleri için ibraz etmekle mükellef tutuldukları vesikaları, aynı şekilde beyannamelerine eklenmiş olup olmadığını kontrol ettikten sonra beyannamede yazılan ve gönderilen kanunî hak sahiplerinin adedi kadar muayene fişi verilir.

Bu durumdaki aile fertlerine şube başkanlıklarınca verilecek sağlık muayene işlerine esas olacak beyannamelerin verilmesi, yenilenmesi, sağlık muayene işlerine işaret edilmesi, muhafazası, tasdiki ve sağlık muayene işlerinin kaybında yapılacak işlem, ölüm halinde ve hakkın kaybedilmesi durumunda iadesi, dolanların yerine yenilerinin verilmesi, sağlık muayene işlerine esas olacak beyannamelerin tanzim ve tespiti gibi hallerde subay, askerî memur ve astsubaylarla bunların aileleri hakkında 326 ncı maddede tespit edilen esaslar, bunlar hakkında da askerlik şube başkanlıklarınca aynen uygulanır.

Subay, askerî memur, astsubay, uzman jandarma ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli 657 sayılı Kanuna tâbi memur emeklileri ile bunların aile tabiri içerisinde giren eş, usul ve fûru, erkek ve kız kardeşler, evlat edinenler, evlatlıklar ve üvey çocuklar aşağıda gösterilen hallerde, Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun ve Yönetmeliğinin subay, askerî memur ve astsubaylarla bunların emeklileri ve aile fertlerine tanıdığı haklardan istifade edemezler:

1. Emekli, adı malûllük ve vazife malûllüğü (harp malûllüğü) maaşı bağlanmak suretiyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinden emekliye ayrıldıktan sonra, emeklilik hakkı tanınan herhangi bir kurumda görev alanlar ve bunların aile fertleri,
2. Türk Silâhlı Kuvvetlerinde subay, askerî memur ve astsubay iken çeşitli sebeplerle 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 82, 87 nci maddeleri gereğince toptan ödemeye ve kesenek iadesine tâbi tutularak ilgisi kesilmiş olanlar,
3. Kanunlara göre, emekli, dul ve yetim maaşı alma hakkını kaybetmiş olanlar,
4. Subay, askerî memur, astsubay ve uzman jandarmalarla bunların emeklilerinin ölümleri halinde bu kişilerin sağlıklarında 211 sayılı Kanun hükümlerinden istifade etmekte olan erkek ve kız kardeşleri, evlat edinenleri,

Subay, askerî memur, astsubay, uzman jandarma emeklileri sağlık muayene işlerinin verilmesine esas olacak beyannamelerin tanzimlerinde bu Yönetmeliğin 326 ncı maddesinin (d) fıkrasında gösterilen esaslara aynen riayet etmeye ve ibrazı mecburi belgeleri temin ve beyannameye eklemeye mecburdurlar.

Belge ibrazı mecburi kılınan haller dışında beyannamelerde açıklanacak hususlar hakkında beyannameyi dolduran şahsın beyanına itibar olunur. Beyanın doğruluğunu şüpheye düşürecek bir ihbar ve şikâyet halinde bunun tahkiki sağlık muayene işini veren yetkili makama aittir.

Beyanın doğru olmadığına anlaşılması halinde beyannamedeki aykırı beyanın taallük ettiği şahsın sağlık fişi geri alınır ve beyanname sahibi hakkında kanunî takibat yapılarak takibat sonucu şahsi dosyasına işlenir.

I) HAYVANLARA AİT BAKIM VE HİZMETLER

1 - Tımar

Madde 328 - Tımar: Sureti umumiyede vücudu temizlemek, yele ve kuyruğu ve müsait havalarda kıta veterinerinin müsaadesiyle hayvanı bütün yıkamak ve ayaklarının temizliğine devamlı surette dikkat etmekten ibarettir.

Madde 329 - Tımar; hayvanın hali ve iklim müsait olduğu zamanlarda bir defası ahır dışında olmak üzere günde iki defa yapılır. Müddetler 45 er dakikadır.

Madde 330 - Bineklerden gayrı bütün hizmet hayvanlarının yeleleri her mevsimde kesilir, kuyrukları hanep mafsalı hizasına kadar uzatılır, fazlası kesilir, topuk kılları kesilmez, fazla uzadığı zaman tuvaleti yapılır.

Subayların zatî binek hayvanları bu kayıtlara bağlı değildir.

2 - Nallama

Madde 331 - Nalların bakımı ve yenileştirilmesi çok dikkatle takip olunmalıdır. Nallar, miadı içinde yenileştirilir ve bu müddet içinde de bir defa kayar edilir. Miadından evvel çok aşınmış veya kırılmış nallar mutlaka yenilenir. Ön veya art ayaklarından birinin nalının değiştirilmesi icabettiği zaman yanındaki ayak da kayar edilir.

3 - Yıkama

Madde 332 - Hayvanlar, sıcak mevsimde haftada en az iki defa yıkanır, mümkün oldukça derinliği ve akıntısı az olan temiz sularda yıkamak tercih olunur.

4 - Yem verme

Madde 333 - Hayvanların yem istihkakları üç öğünde verilir. 5/10 u akşam, 3/10 u sabah ve 2/10 u da öğleyin yedirilen sert yem istihkakı hareket esnasında ve zaruret halinde sabah ve akşam olmak üzere iki defa da verilebilir. Sert yem hacmen aynı miktarda, saman veya kıyılmış kuru otla karıştırılarak verilir. Artan ot ve saman istihkakları öğünler arasında yedirilir.

Madde 334 - Öğle yemi hayvanlar yeter derecede dinlendikten sonra, akşam yemi akşam tımarı ve suyundan sonra verilir.

Madde 335 - Sabah yemleri vazifeden en az üç saat evvel öğle yemi öğle istirahatından ve hayvanlar kâfi derecede dinlendirildikten sonra verilir.

Madde 336 - Hizmet görmeyen hayvanların sert yem istihkakları icabında veteriner raporu ile 1/3 - 1/2 nisbetinde azaltılabilir.

Madde 337 - Torba artıklarını yıkayıp temizleyip kurutmadan yedirmek caiz değildir.

5 - Su verme

Madde 338 - Hayvanlara her mevsimde günde en az iki defa su içirmeli sıcak mevsim ve iklimlerde öğle vakti de su verilmelidir. Hayvanlar su içerlerken fasılasız su içmelerine müsaade edilmemeli, dinlendire dinlendire içirilmelidir. İnsanların içmiyeceği herhangi bir su (mecburiyet olmadıkça) hayvanlara içirilmemelidir. Hayvanları bulaşıcı hastalıklardan ve

sülüklerden korumak için rastgele umumi yalıklardan sulamak yasaktır. Bu takdirde kovalarla içirilmelidir.

Madde 339 - Kışla haricinde su vermek lüzumu halinde mümkün oldukça akar ve temiz sular tercih edilmelidir. Yürüyüşlerde hayvan terli iken su vermek lâzım gelirse ağır ağır içmesi için ağızdan kantarma çıkarmamalıdır. Vazifeden terli olarak dönen hayvanlara teri kurumadan su içirilmemelidir.

Madde 340 - Sabah suyu sabah yeminden üç saat sonra, öğle ve akşam suları yemden evvel verilir.

6 - Vazifeye çıkış ve vazifeden dönüşte hayvanlara yapılacak muamele

Madde 341 - Vazifeye çıkarılan hayvana eğer, semer, koşum vurulmadan evvel bir defa gebre ile vücudu baştan aşağı temizlenir ve tüyleri yatırılır. Nalları yoklanır, sıhhatli olup olmadığı tekkik edilir. Hayvanda neşesizlik görülürse en yakın âmire malûmat verilir.

Madde 342 - Vazifeden dönüşte ilk yapılacak iş, hayvanın terini kurutmak ve temizlemektir. Yaz ve kış müsait havalarda çok terli hayvanları hemen ahıra sokmayıp bir müddet yedekte rüzgârsız yerde gezdirmeli ve bu esnada kolan gevşetilmiş bulunmalıdır. Bu suretle teri az çok kuruyan hayvanın ayaklarının çamurunu bukalığına kadar güzelce yıkayıp kurutmalı ve ahıra çekmelidir.

Madde 343 - Ahıra sokulmuş hayvanlar henüz terli iseler üzerlerinden takımları hemen alınmaz ve hayvanın yorgunluğu geçmedikçe tımar yapılmaz ve arpa, su verilmez.

7 - Hayvanlarda hastalık alâmetleri, hastalıklar ve hasta hayvanlara yapılacak işlem ve ilk tedbirler

Madde 344 - Hayvanlara bakan astsubay erbaş ve erler, nalbantlar veterinerin bulunmadığı veyahut hayvanlarıyla bir vazife veya memuriyete gittikleri zamanlarda hastalanacak hayvanlara yapılması lâzım olan tedbirleri bilmeli ve yapabilmelidirler. Bu sebeple bunların hayvan hastalıklarına ait alâmetleri bilmeleri lâzımdır.

Madde 345 - Hastalık alâmeti gösteren hayvanlar hususi bir yere ayrılır ve ilk tedbirler yapılır ve hemen veterinere de haber verilir.

Madde 346 - Hayvanların bakım ve sağlığı hakkında bu fasılda zikredilmeyen hususlarda ilgili talimatlar hükümleri tatbik olunur.

8 - Ahırlarda nizam ve tertipler

Madde 347 - Ahırların içi, hayvanların yattığı ve durduğu yer, daima düzgün ve temiz bir halde bulunmalı, tabanı bozuldukça hemen tamir edilmelidir.

Madde 348 - Ahırlara mahsus malzeme ve vasıtalar her zaman tam ve daima kullanılabilir bir halde olmalıdır. Bilhassa yem torbaları ve tımar edevatı ve yemlikler daima iyi ve temiz bir halde bulundurulmalı ve kullanmadan evvel tekrar temizlenmelidir.

Eleme ve kırma makineleri ve yemler hayvanlardan ayrı, emin ve rutubetsiz bir yerde saklanmalı, yem temizleme işi ahırın dışında hususi bir yerde yapılmalıdır.

Madde 349 - Hayvanların altına yataklık olarak ot, saman, çavdar sapı konur. Bunlardan tedarik mümkün olmazsa hastalıkla bulaşık olmayan yanmış kuru ve temiz gübre serilir. Bu yataklıklar her gün kaldırılmalı, yaşları ve pisenmiş olanları atılmalıdır. Kullanılabilir kısımlar tekrar kurutulduktan sonra kullanılmalıdır.

Madde 350 - Ahırlarda, her hayvanın baş tarafındaki duvara 15 x 15 santimetre büyüklüğünde zemini siyah boyalı sac veya tenekeden birer levha asılır ve üzerine hayvanların adı ile tırnak numaraları beyaz ile okunaklı bir surette yazılır.

Müsabakalara iştirak ederek mükâfat kazanan hayvanların kazandıkları mükâfatın mahalli ve cinsi hayvanın baştarafına bir levha ile asılır.

Madde 351 - Ahırlarda temizlik ve intizam temini ahıra memur astsubay ve erbaşlara aittir. Ahır hizmetlerinin görülmesi için topçu ve süvaride her top veya manga için bir ahır nöbetçi eri, diğer sınıflarda 10 - 15 hayvana bir er hesabıyla günlük ahır nöbetçileri tâyin olunur. Ahır nöbetçilerine iş elbisesi verilir.

Madde 352 - Ahırların kapıları üzerine asılacak levhaların büyüklüğü de koğuş kapıları üzerine asılacak levha büyüklüğünde olur ve üzerine meselâ (dördüncü bölük ahır) diye yazılır.

Her hayvanın teçhizat ve mutabiyesi üzerine kendi tırnak numarası şu suretle yazılır:

a - Başlık, eyer ve koşum gibi teçhizata soğuk numara vurulur, (36 puntolu),

b - Ağaç veya madenî malzeme ve teçhizata (semer, kaşığı, fırça vesaire) beyaz yağlı boya ile yazılır.

c - Teçhizat torbaları, yem torbaları, gebreler hayvan battaniye veya velenseleri gibi bez, yün ve kıl örmeli eşyanın köşe yan vesaire gibi münasip yerlerine 2 X 3 santim büyüklüğünde madenî etiket dikilir veya asılır. Soğuk numaralar başlıklarda tepelik kayışına eyerlerde art kaşın altına, koşumlarda göğüslük veya hamut üzerine vurulur. Beyaz yağlı boya ile yazılacak numaralar semerlerde art kaş demirine, kaşığı, fırça vesairede üst taraflarına yazılır.

Madde 353 - Her hayvanın tımar malzemesi kutular içinde veya bunlar için hususi surette yapılmış torbalar içinde eyer veya koşum takımlarının bulunduğu yerin altında asılı olarak bulundurulur ve bunların üzerlerine gene ait olduğu hayvanın tırnak numarası yazılır. Hayvanın eyer ve koşum takımları ahırların içinde ve hayvanların gerisinde bunlar için yapılmış yerlere konulur ve üstleri örtülür.

Yem torbaları keza hayvanın diğer teçhizat ve malzemesi yanında asılı bulunur.

Madde 354 - Tavhalarda ara ağaçlarının daima iyi ve sağlam bir halde bulunmasına dikkat edilmeli, yular zincirlerinin kırılması halinde, hayvanları yaralamamak için tel ile bağlanmasına asla müsaade etmemelidir.

Madde 355 - Bulaşık hastalıktan dolayı ölen, öldürülen bir hayvanın mutbiyesi başka bir hayvanda kullanılamaz. Teçhizat ve malzeme kıta veterineri tarafından fennî bir surette temizlendikten sonra emirle kullanılabilir.

9 - Hayvan sulama yerleri

Madde 356 - Tavlasında fennî surette sulama tertipleri olmıyan kışlalarda, ahırların mümkün olduğu kadar yakınında bir veya birkaç yerde hiç olmazsa on hayvanı bir defada sulayabilecek çimentodan veya galvanizli beyaz sactan çeşmeli veya tulumbalı müteaddit hayvan yalakları yapılır.

Bu yalaklar her sulamadan evvel esaslı surette temizlenir ve daima temiz bulundurulur. Hayvanlar sulandıktan sonra yalak içinde kalan sular akıtılmak suretiyle boşaltılmalıdır. Su yalaklarının başka maksatlarla kullanılması ve hasta hayvanlara bu yalaklardan su içirilmesi menedilmelidir.

10 - Hayvan revirleri

Madde 357 - Veterinerin hayvan hastanesine göndermeğe lüzum görmediği hasta hayvanların tedavisi için her alay ve müstakil birlikte hususi bir ahır ayrılır. Buna (Hayvan reviri) denir. Bu revir de en az iki bölmeli olur.

Madde 358 - Hayvan revirinde veteriner malzemesinin korunması hasta hayvanların bakılması ve hayvan hastanelerindeki usullerin tatbiki birlik veterineri tarafından temin olunur.

İ) RÜTBE SAHİPLERİNİN VAZİFELERİ

Madde 359 - Silâhlı Kuvvetlerdeki rütbe, isim ve sıraları Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanununun 3 üncü maddesinde yazılıdır. Kıtaların kuruluşları ve hangi rütbe sahibinin hangi kıtaya kumanda edeceği de standard kadrolarında tesbit edilmiştir.

Hizmete çıkarılacak erlerin ve araçların başına işin ehemmiyetine ve erlerin miktarlarına göre onbaşı ve daha büyük rütbeden bir âmir tâyin olunur. (Amirsiz iki er bir hizmete gönderilirken bunlardan kıdemlisi âmir tâyin olunur.)

1 - Onbaşının vazifesi

Madde 360 - Onbaşının vazifeleri mensup olduğu kuvvetlerin çıkardığı görev ve sorumluluklar veren özel ve genel talimatlarda gösterilmiştir.

Madde 361 - Onbaşı, emri altına verilen erlerin veya birliğin âmiri ve çavuşun fiilen yardımcısıdır. Onbaşı, kendi birliği içindeki disiplini korumağa ve emrine verilmiş olan insan, hayvan, araç ve malzemeyi iyi bakmağa ve onları muharebe bakımından yetiştirmek, sevk ve idare etmeye mecburdur.

Onbaşı, kılık ve kıyafetiyle, tavır ve hareketleriyle bilgisi ile, ahlâk ve terbiyesiyle ve çalışkanlığı ile erlerine mükemmel bir örnek olmalıdır.

Onbaşı, erlerinin vücut ve elbise temizliklerinden hayvanların bakımından, teçhizat ve silâhların, cephaneye ve seferi eşyaların iyi bir halde muhafazasından ve bunların nizamına uygun bulunmasından ve taşınmasından ve en küçük birlik sayılan manganın, postanın ve kısmın bütün iç hizmetlerini iyice bilmek, öğretmek ve tatbik etmekten sorumludur.

Madde 362 - Onbaşı, kendi erleriyle birlikte bir masada yemek yer; sofranın temizlik ve düzgünlüğüne, yemeğin erlerine eşit olarak dağıtılmasına dikkat eder. Erlerinden hizmet ve nöbette bulunanların yemeklerini ayırtır.

Madde 363 - Onbaşı, erlerine kendi bölüğünün subaylarını, astsubaylarını ve kışladaki diğer birlik kumandanlarını şahsen tanıtır. Rütbelerini ve kışlaya civar yerlerde oturanların oturdukları yerleri öğretir. Maiyetinin münasebetsiz ve yabancı kimselerle görüşmemelerine dikkat eder.

Madde 364 - Onbaşı, erlerinin sıhhatiyle yakından meşgul olur. Herhangi birinde göreceği bir hastalık veya alâmeti ile derhal alâkalanarak usulüne göre tabibe gönderilmesini sağlar.

Madde 365 - Onbaşı, kendisine düşen nöbet hizmetlerine girer. Kışla, ordugâh hizmetlerinde çalıştırılacak erlerin başına nezaretçi olarak memur edilir. Lüzumunda her türlü işe fiilen iştirak eder.

Madde 366 - Onbaşı, bu işlerin hepsi hakkındaki icraatı ve birliği içindeki disipline ait vakaları geciktirmeksizin çavuşa bildirmeğe mecburdur.

2 - Çavuşların vazifeleri

Madde 367 - Çavuşların vazifeleri, mensup olduğu kuvvetlerin çıkardığı görev ve sorumluluklar veren özel ve genel talimatlarda gösterilmiştir.

Madde 368 - Çavuş, kumandanı olduğu birliğin âmiridir. Bunu yetiştirmek, sevk ve idare etmekle mükelleftir. Emrinde bulunan daha küçük birliklere ait vazifelerin takibinden zamanında ve pürüzsüz yapılmasından ve disiplinin korunmasından mesuldür.

Madde 369 - Çavuş, kendi birliğinde, (silâh, cephane, âlet, seferi eşya ve vasıta olarak) sınıf ve teşkilâtın icabı neler varsa hepsinin bakımından ve korunmasından mesul olduğu gibi bunların buldukları yerlerde temizlik ve düzgünlüğün teminine, bütün erlerin sıhhatlerinin korunmasına, elbise ve çamaşırlarını temiz tutmalarına, hayvanların bakılmasına dikkat eder ve fırsat bulduğu zamandan istifade ederek bu hususlara dair ders verir.

Madde 370 - Çavuş, tavır ve harekette, ahlâkta ve nazari ve ameli bilgide ve tatbikte astlarına mükemmel bir örnek olmalı ve mesleğinin icabettirdiği bütün bilgilerden ders vermeğe, talim ettirmeğe ve hayvan terbiyesine kudretli olmalıdır.

Madde 371 - Çavuş, kendi birliğine düşen hizmetlerin, emrinde bulunan daha küçük birliklere (insan, hayvan, araba ve sair vasıtalara bir hizmet sırası tertip ederek, hakkaniyetle ve sıra ile gördürmeli ve sorulunca kimin ve neyin nerede ve hangi hizmette olduğunu bilerek cevap verebilmelidir.

Atlı sınıflarda çavuş fevkalâde haller müstesna olmak şartı ile hayvan tımar etmez ancak birliğinde bulunan hayvanların tımarlarının usulü dairesinde iyi yapılmasına nezaret ve dikkat eder.

Madde 372 - Çavuş, kendi birliğindeki onbaşılardan birinin hastalanması veya vazife maksadiyle ayrılması halinde onbaşıya verilmiş olan her şeyin onun yerini tutan tarafından noksansız alınmış olmasına nezaret eder.

Çavuş, kendine düşen nöbet hizmetlerine girer.

3 - Astsubayların vazifeleri

Madde 373 - Astsubayların vazifeleri, kanunlarında, Silâhlı Kuvvetler içindeki ihtisas kollarındaki vazifeleri ve kabiliyet gösterdiği takdirde verilebilecek diğer görevler ile bağlı bulunduğu Kuvvetin çıkardığı ve astsubaylara görev ve sorumluluklar veren özel ve genel yönergelerde gösterilmiştir.⁽¹⁾

Bu görevler dışında astsubaylar, kendilerine verilen nöbet hizmetlerine girerler ve amir tarafından verilen hizmete müteallik görevlerinde yapıcı ve yaptırıcısıdır.

Astsubay, her türlü ahvalde, Cumhuriyete sadakat, yurda ve göreve muhabbetle ve her hususta örnek olmalı, onurlu olan askerlik hizmetine nefsinin hasredip, gerektiğinde hayatını feda etmekten çekinmemelidir.

Astsubay, iyi ahlâk sahibi kimselerle görüşmeli, onur ve haysiyetini düşürecek kimselerle görüşmekten sakınmalıdır.

Astsubaylar, birbirlerine karşı muamelelerinde çok samimi ve kibar olmalıdır. Küçüklere karşı şefkat ve büyüklere, hemrütbelilerine karşı ise saygı ile muamele etmelidir.

Madde 374 - Kanunun ve disiplinin muhafazası icabettiği zaman subay da yoksa astsubaylar astlarını yakalamak hak ve yetkisine haizdir. İlk ihtarı dinlemeyen sarhoş ve müteceviz astları derhal nezaret altına aldırır ve hemen ilk âmirine durumu bildirir.

4 - Subaylar hakkında umumi maddeler

Madde 375 - Subayların vazifeleri mensup olduğu kuvvetin çıkardığı görev ve sorumluluklar veren özel ve genel talimatlarda gösterilmiştir.

Madde 376 - Subay her türlü ahvalde, Cumhuriyete sadakat, yurda ve vazifeye muhabbet ve her hususta örnek olmalı, onurlu olan askerlik hizmetine nefsinin hasredip icabında hayatını feda etmekten çekinmemelidir.

Madde 377 - Subay, her yerde kendisine saygı ile muhabbet celbetmeli ve üst ve astının itimadını kazanmalıdır. Astlarına karşı adilâne muamele etmesi, onlar hakkında ihtimam ve siyanet göstermesi, astlarına daima örnek olarak meşakkat ve mahrumiyetlere onlarla beraber sebat ile tahammül etmesi ve onların şevk ve gayretlerini artırması ve rahatlarını kendisinininkine tercih etmesi lâzımdır.

Madde 378 - Subay, iyi ahlâk sahibi kimselerle görüşmeli, onur ve haysiyetini düşürecek kimselerle görüşmekten sakınmalıdır.

Madde 379 - Subaylar, birbirlerine karşı muamelelerinde çok samimi ve kibar olmalıdır. Küçüklere karşı şefkat ve büyüklere ve hem rütbelerine karşı saygı ile muamele etmelidir.

Madde 380 - Kıt'a, karargâh ve kurumlarda bulunan tabip, sağlık subayı, sıhhiye astsubayı ve diğer sıhhi personelin görevleri bir talimatla tesbit edilir.

Madde 381 - Uzman veya uzatmalı çavuş ve onbaşlıların da görevleri kendi özel talimatlarında gösterilmiştir.

J) ASKERLİKTE NÖBET HİZMETLERİ

Madde 382 - (Değişik:RG – 05/10/1968 - 13019)

Kıtalar, Karargâhlar ve kurumlarda belirli bir sıra ve süre ile subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci, erbaş ve erler ile Silâhlı Kuvvetler Teşkilâtı içinde vazifeli olan bilumum sivil şahıslar tarafından nöbet tutulur. Nöbetler Karargâh ve kurumlarda sabah saat 09.00 dan ertesi günü saat 09.00 a kadardır. Kıtalarda kıtanın özelliğine göre, komutanın münasip göreceği zamanda başlar ve nöbet 24 saati geçemez.

Nöbet hizmetine aşağıdaki rütbe ve makam sahipleri dahil edilemezler.

a. Albay ve birinci sınıf askerî memurlar,

b. (Mülga:RG – 15/03/1984 -18342)

c. (Değişik:RG – 20/04/2000 - 24026) Alay (Deniz ve Hava'da eşidi) komutan muavini ile kurum amiri muavinleri, (Askerlik dairesi ile aynı bina veya kışla içindeki askerlik şubesi başkanları ile bir kışla nizamında konuşlu bulunan kışla komutanı dışındaki askerlik şubesi başkanları hariç.)

d. Kurmay Başkanları veya vekilleri, askerî hâkimler, disiplin subayları ile kadrosunda emir subayı bulunan komutanlık emir subayları,

e. Birlik komutanı veya kurum amirlerince, görevleri ve sorumlulukları icabı nöbete dahil edilmemesine karar verilen mal saymanı ve mal sorumluları ile aynı şekilde ek görev olarak mal saymanlığı ve mal sorumluluğu yapanlar,

f. Aldığı görevin özelliği sebebiyle nöbet hizmetinden affedilenler,

g. **(Değişik:RG-26/08/2005-25918)** Uzman tabip raporuyla belgelemek koşulu ile hamileliğin tespit edilmesinden itibaren doğumun gerçekleşmesini müteakip çocuğun bir (12 ay) yaşını doldurmasına kadar geçen süre içinde bayan subaylar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre istihdam edilen bayan Devlet memurları.

h. **(Ek:3.4.2003-25068)** İki kademeli kıdemli başçavuşlar.

Madde 383 - Kendisine nöbet hizmeti sırası gelen bir rütbe sahibinin mazeretinin zuhuru halinde o gün için nöbete girmemesi birlik kumandanı veya kurum âmirinin tarafından muvafık görülürse hizmet kendisinden sonra gelene teveccüh eder. Ve durum nöbet alacak olana en kısa zamanda duyurulur. Mazeret kalktığında geçmiş nöbetlerinden bir tanesi tutturulur.

Madde 384 - Tatil ve bayram günlerinde nöbet hizmetlerinin daima aynı şahsa gelmemesi hususu sırayı tanzim eden amirlerce düşünülmelidir.

Madde 385 - Nöbetçilerin kıyafetleri mevsime göre eğitim veya günlük kıyafet olup takacakları teçhizat ve alametler Silahlı Kuvvetler kıyafet kararında açıklanır.

Madde 386 - Nöbetçi personel birden bire hastalanma, herhangi bir husus için mahkemeye çağrılma, herhangi bir mühim vazifenin yapılması maksadiyle yetkili âmirin müsaadesi ile vazifelerini kendisinden sonra gelene devir ve teslim edebilirler.

Madde 387 - 24 saatlik nöbet hizmeti ile görevlendirilen nöbetçi heyeti, nöbet yerinden ayrılmaz, her zaman vazifeye hazır bulunur.

Subay ve astsubaylar yatma zamanından kalk zamanına kadar kontrol görevlerine aralıksız ve münavebe ile devam ederler.

Ancak, nöbeti Pazar gününe rastlayan subay ve astsubaylar, nöbeti devir ve teslimden sonra ertesi günü mesaiye kadar istirahat ederler.

Madde 388 - Kıt'alarda nöbetçi heyetinden kıt'a kumandanınca lüzum görülenler nöbet hizmetine devam eder, diğerleri eğitim ve tatbikatlara katılabilirler.

Madde 389 - Nöbetlerin devir ve teslimi :

Subay ve astsubay nöbetçileri arasında devir ve teslim, nöbeti teslim edecek olanla alacak olanın yüz yüze gelerek görüşmeleri halinde yapılır. Bu maksat için kendisine o gün nöbet sırası gelen subay veya astsubay nöbet alma zamanından yarım saat evvel nöbeti teslim edecek olanın yanına gider. Bu da bu zamana kadar teslim hazırlanmış bulunur. Her ikisi birlikte mıntakayı gezerek temizlik, intizam ve saireyi görür ve bu sırada bitmiş veya başladığı halde henüz bitmemiş işleri mahallinde görerek nöbeti teslim ve teslim ederler. Her nöbet hizmeti için bir defter tutulur. Devir ve teslim esnasında iktiza eden şeylerde deftere yazılarak teslim eden ve alan tarafından imzalanır. Defter, nöbet teslim alan tarafından bir derece yukarı amire gösterilir. Amir defteri görerek imzalar ve nöbete ait lüzum göreceği düşünce ve emirlerini verir. Nöbet alan kendisinden sonra nöbet alacak olanı bilmeli ve onu haberdar etmelidir.

Karakolların ve nöbetçi erlerin nöbet devri ve teslimleri buna ait bahiste yazılıdır.

KURUMLARDA NÖBET

A - Askerî hastanede nöbet

Madde 390 - Askerî hastanelerde nöbet hizmetleri hastane hizmetlerinin aksamadan devamını sağlamak maksadiyle, (Askerî hastaneler idare talimatına) göre yürütülür.

a. Nöbetçi tabipliği askerî hastanenin fiilî kadrosunda mevcut askerî ve sivil tabipler arasından sıra ile tutulur. Ancak, bu nöbetin tutulabilmesi için hastanede baş tabipten başka üç tabibin bulunması şarttır, lâzımdır.)

b. Hastane nöbetçi subaylığı o hastanede görevli yarbay ve daha küçük rütbeli subaylar arasında tutulur.

c. Nöbetçi astsubaylığı hastanede mevcut astsubaylar arasında tutulur.

d. Nöbetçi heyetinin vazifeleri ve birbirleriyle münasebetleri baştabip tarafından düzenlenir.

e. Hastanede tutulması lâzım gelen diğer nöbetler askerî hastane idare talimatına göre tutulur.

f. Hayvan hastanelerindeki nöbet hizmeti hastanelerdeki nöbet hizmetine kıyasen tutulur,

B - Askerî okullarda nöbet

Madde 391 - Askerî okullarda aşağıdaki nöbetler tutulur :

1 - Okul nöbetçi amirliği; öğretmen sınıfından olmayan okulda mevcut binbaşı ve yarbaylar ile öğretmenlik görevi dışında idarî görevlerde bulunan aynı rütbedeki öğretmenler arasında tutulur. (Zarurî hallerde yüzbaşılar'da dahil edilebilir.)

2 - Okul nöbetçi subaylığı öğretmen sınıfından olmayan okulda mevcut asteğmen ile yüzbaşılar arasında,

3 - Nöbetçi öğretmenliği en çok beş dershaneye bir nöbetçi öğretmenliği olarak okulda mevcut teğmen ile yarbay arasındaki öğretmen subaylar ile kadro karşılığı vazife gören sivil öğretmen arasından,

4 - Nöbetçi astsubaylığı okulda mevcut astsubaylar arasında lüzumu kadar.

Bu nöbetler okul kumandanlıklarınca bu Yönetmelik esaslarına göre düzenlenir.

Nöbetçi öğretmenleri de diğer nöbetçiler gibi okulda yatarlar ve okul talimatına göre vazife görürler.

Okulda tutulacak öğrenci ve diğer nöbetler okul talimatına göre tutulur.

Madde 392 - Diğer kurumlarda (As. D., Ş., orduevi, dikimevi, fabrika, depo, ikmal merkezi) gibi tesis ve teşekküllerde bu teşekküllerin âmirleri mevcut personeli ve ihtiyaçları nazara alarak bu Yönetmelikte konulmuş esaslar dahilinde subay, askerî memur, astsubay ve diğer personel arasında gerekli nöbet hizmetlerini düzenler.

Karargâhlarda nöbet hizmetleri

Madde 393 - Tugay, deniz üssü, müstahkem mevki, yurdiçi bölge K. lıkları, ile daha büyük karargâhlarda ve Genelkurmay, Millî Savunma Bakanlığında subay ve astsubaylar arasında sınıf farkı gözetilmeksizin aşağıda yazılı nöbetler tutulur :

- a. Nöbetçi âmirliği,
- b. Nöbetçi subaylığı,
- c. Nöbetçi astsubaylığı,

Bu nöbetler, Kuvvet Kumandanlıklarının özelliklerine uygun olarak lüzum ve ihtiyaca göre tanzim edilir.

Nöbetçi âmirliği genel olarak binbaşı ve yarbay rütbesindeki subaylar arasında tutulur (Mevcut az ise kıdemli yüzbaşılar da bu nöbete dâhil edilebilirler.)

Nöbetçi subaylarının adedi mevcuda, lüzum ve ihtiyaca göre ilgili kumandanlıklarca tesbit edilir ve asteğmen ile yüzbaşı rütbesindeki bütün subaylar arasında tutulur.

Nöbetçi astsubaylarının adedi mevcuda, lüzum ve ihtiyaca göre ilgili kumandanlıklarca tesbit edilip bütün astsubaylar arasında muntazaman tutulur.

Bağımsız tugay, deniz üssü, müstahkem mevki, tümen ile daha büyük karargâhlarda lüzumu halinde subaylar arasında (Harekat nöbeti) kumandanlıklarca ihdas edilebilir.

Tabip, dış tabibi, veteriner hekim ve askerî hâkimlerin nöbet hizmeti

Madde 394 - Tabip, dış tabibi ve veteriner hekimler ile askerî hâkimler kendi aralarında vazifeleri ile ilgili nöbet hizmetine girerler. Askerî hâkimler kışlada yatmazlar, lüzumu halinde vazifeye çağırılırlar.

Bir garnizon içinde konuşlandırılmış; kıf'a, karargâh ve kurumların (askerî hastaneler hariç) tamamında baştabip dışındaki tabip, dış tabibi ve veteriner hekim mevcudu;

1) Üçten az olduğu takdirde, ayrı ayrı garnizon tabipliği, garnizon dış tabipliği ve garnizon veterinerliği ihdas edilir ve kendi aralarında vazifeleri ile ilgili nöbet hizmetine girerler. Kışlada yatmazlar, lüzumu halinde vazifeye çağırılırlar.

2) Üç ve daha fazla ise, garnizon komutanlığınca alınacak tertibe göre kendi aralarında vazifeleri ile ilgili nöbet hizmetine girerler ve kışlada bu maksat için ayrılmış yerde yatarlar.

3) Birden fazla kışla grubunun bulunduğu garnizonlarda bu hizmet, yukarıdaki esaslara göre garnizon komutanlarınca düzenlenir.

Madde 395 - Kıtalarda her Kuvvetin özelliğine uygun olarak nöbet hizmetleri yürütülür. Bu Yönetmeliğin dışında kalan veya ayrıca özellik arzeden nöbet hizmetleri ihtiyaca göre komutanlıklarca; bu Yönetmelik esasları göz önünde tutularak hazırlanıp uygulanır.

a. Müstakil taburlar bir birliğin veya kurumun garnizonu içinde bulunurlarsa müşterek nöbete katılırlar. Bu durumda müstakil birlik komutanı da nöbete iştirak eder.

b. Nöbet hizmeti garnizonu teşkil eden birlik veya kurumun komutan veya amiri tarafından düzenlenir.

(Ek fıkra: RG - 15/03/1984 - 18342) Birbirleriyle kuruluş bağlantısı olmayan birliklerin konuşlanmış olduğu kışla, konak ve ordugâhlardaki nöbet hizmetleri, o kışla, konak ve ordugâhdaki en kıdemli birlik komutanı tarafından düzenlenir.

Nöbetçi personelin vazifeleri

1 - Nöbetçi onbaşlarının vazifeleri :

Madde 396 - a. Bölük nöbetçi onbaşısının vazifesi :

Bölük nöbetçi onbaşılığı : Bölükte mevcut onbaşı olmadığı takdirde liyakatli erler arasında sıra ile tutulur. Nöbet alacak onbaşı koğuştaki bulunan bütün silâh, teçhizat ve eşyayı sayarak ve vazife ve memuriyette olan er ve erbaşların kimler olduğunu üzerlerinde silâh ve teçhizattan neler bulunduğunu özel defterine yazarak nöbeti teslim alır.

Bölüğe ait hususi nöbet yerleri var ise nöbetçi onbaşılığını teslim edenle gezerek görür ve yine onunla beraber bölük mıntakasının genel temizliğini gözden geçirir, neticeyi nöbetçi çavuşuna bildirir. Nöbetçi onbaşısının ayrıca vazifeleri genel olarak şunlardır :

1 - Bölük eratının toplanmasını icap eden yoklama, ders, tımar, toplu bakım ve saire gibi hizmetlerde ve zamanlarda nöbetçi çavuşuna bilfiil yardım etmek;

2 - Bölükten her hangi bir hizmete gönderilecek bir kısım erleri hazırlamak ve kılık kıyafetlerini gözden geçirmek ve icap edenlere götürüp teslim etmek;

3 - Günlük hizmet cetveline göre hizmetleri vaktinde yaptırmak, yapılmayanları sebepleriyle beraber çavuşa bildirmek.

4 - Kalk borusunda erati uyandırmak;

5 - Yemek almak üzere mutfağa gidecek erleri hazırlamak;

6 - Vazifeden dönenlerden hizmete ve talime çıkmalarına bir mani olmayan erleri gecikmişlerse talime yetiştirmek.

7 - İçme ve Yangın su kaplarının daima dolu bulunmasına dikkat etmek, ışık ve ısıtma vasıtalarının temiz ve muntazam bir halde bulunmasını temin eylemek. Ve koğuş içi verilen emirlere göre temizliklerini yaptırmak.

8 - Nöbet ve hizmette bulunan erlerin yemeklerinin ayrılmasını hatırlatmak;

9 - Bölüğün hususi nöbet yerleri varsa nöbetçileri kendisi götürüp değiştirmek.

10 - Bölük personelinin sağlığı ile ilgili bulunan tesis ve mahallerin temizlik, emniyet işlerini sıhhiye ve yardımcı erler vasıtasıyla yaptırmak.

11 - Vizite sonucu bölüğe gelen erlerden istirahat alanları koğuştaki ayrılan bir yerde istirahatlerini sağlamak veya bu iş için birlik içinde ayrılmış bir yer var ise oraya topluca götürüp ayrılmamalarını tembih etmek ve zaman zaman kontrol etmek, vazife alanları eğitime sevk etmek, hastaneye yatan, hastaneye giden veya taburcu olanların isimlerini nöbetçi çavuşuna bildirmek, yat borusunda vazifesini koğuş nöbetçi onbaşısına devrederek hamam borusunda kalkmak ve o saatteki koğuş nöbetçi onbaşısından vazifesini teslim almaktır. Bölüğün bütün hizmetlerinden, nöbetçi çavuşundan sonra birinci derecede sorumludur.

2 - Koğuş Nöbetçi Onbaşısının Vazifesi :

Madde 397 - Koğuş nöbetçi onbaşılığı yat borusundan başlayarak hamam borusunda bitmek ve iki saatte bir değişmek üzere koğuştaki yatan onbaşı veya liyakatli erler arasında sıra ile tutulur. Bu nöbetten ancak o günkü nöbetçi onbaşı müstesnadır. Her nöbetçi onbaşı ile beraber koğuşun büyüklüğüne ve küçüklüğüne göre bir veya bir kaç er nöbet tutar.

Koğuş nöbetçi onbaşısının vazifeleri şunlardır :

1 - Gece koğuştan kimsenin eksilmemesine dikkat etmek, teslim aldığı eşyalardan hiç birinin lüzumsuz koğuş harice çıkmasına ve girip çıkanların da gerek kendilerine ve gerek başkalarına ait eşyaları götürüp götürmediklerine, vazife ve nöbete giren eratin ne gibi malzeme ve teçhizatla gitmişse avdetlerinde aynı eşyaları kusursuz ve noksansız olarak getirip getirmediklerine dikkat etmek ve noksan zuhurunda keyfiyeti nöbetçi çavuşuna bildirmek;

2 - Soğuk mevsimlerde abdeste gitmek üzere koğuştan çıkacak erlerin giyinmiş ve göğsünü bağrını iliklemiş ve icabında kaputlarını giymiş olmalarına dikkat etmek;

3 - Üzerleri açılan erleri örtmek veya örttürmek.

4 - Lâmbaların, sobaların tütmesine ve ısıtma vasıtaları sıcaklığının bir kararda olmasına (18 : 20) dikkat etmek.

5 - Bölüğün hususi nöbet yerleri varsa hazırlanmış Bl. K. tarafından tasdik edilmiş sıra defterine göre nöbetçileri kaldırıp bizzat değiştirmek.

6 - Alarm veya yangın işaretinde veya verilen bir emir üzerine teknil bölük er ve erbaşlarını uyandırmak.

7 - Hamam borusunda nöbetçi onbaşısını kaldırıp vazifeyi devretmek ve hamama kalkan erleri hamama götürmek.

3 - Ahır Nöbetçi Onbaşısının Vazifeleri :

Madde 398 - Ahır nöbetçi onbaşılığı atlı veya arabalı bölüklerin onbaşılıarı arasında sıra ile tutulur.

Ahır nöbetçi onbaşısının vazifeleri şunlardır :

1 - Ahır nöbetçi erlerinin ahırlara ait hizmetleri tamamen yapmalarını, ahırların havalandırılmasına, yemlerin temizlenmesine ve vakit ve zamanında takılmasına, hayvanların otsuz, samansız bırakılmamasına, yemliklerin her zaman temiz bulunmasına, hayvanların bulunduğu yerde hayvanlara zarar verecek çivi, taş ve saire gibi maddelerin bulunmamasına, yaş gübrelerin ahırda tutulmamasına hayvanların tepişmemelerine dikkat etmek;

2 - Bir yangın halinde hayvanların dışarı çıkarılmasını temin etmek;

3 - Arabacılık ve mekkarecilik talimatnamesinde daha serahatle yazılmış olan ahır bakım ve hizmetlerinin tamamı tamamına yapılmasını takip etmek;

4 - Bir hayvan hastalanınca veya başka bir vukuat olunca hemen ahır çavuşuna, bulunmadığı takdirde bölük nöbetçi subayına haber vermek.

5 - İşi olmayanları ahıra sokmamak.

6 - Yeni veya memuriyetten gelen bilûmum hayvanları veteriner muayene etmedikçe ahıra almamak.

7 - Yem kesmeyen veya her hangi bir hastalık alâmeti gösteren hayvanları bölük nalbantı vasıtası ile birliğin nalbantı ile veterinerine götürmek.

8 - Ahırda bulunan bütün eşya, teçhizatı ve malzemeyi sayarak teslim almaktan ve bunların iyice muhafazasından sorumludur.

b. Bölük nöbetçi çavuşunun vazifeleri :

Madde 399 - Nöbetçi çavuşluğu bölükte mevcut çavuş veya liyakatli onbaşılar arasında sıra ile tutulur.

Nöbetçi çavuşunun vazifeleri genel olarak şunlardır :

1 - Günlük hizmet cetveline göre hizmetlerin ve alınan emirlerin vaktinde ve noksatsız yapılmasını takip ve nöbetçi onbaşlarının vazifelerine nezaret etmek.

2 - Bölük mıntakasının (Ahır, garaj dâhil) daima temiz bulunmasını temin ve bu işi sıkı bir surette takip etmek.

3 - Bölükten izinli veya bir hizmetle gönderilmiş erattan başka hiç bir kimsenin kışladan ayrılmasına müsaade etmemek.

4 - Bölük er ve erbaşlarının kışla içindeki tavır ve hareketlerinin daima düzgün olmasını temin ve takip etmek;

5 - Bölükte vâkı olacak herhangi bir vakayı derhal bölüğün nöbetçi astsubayına veya subayına veya bölük kumandanına bildirmek.

6 - Geceleyin koğuş, garaj ve ahırlarda intizam ve sükuneti ve yangına karşı korunmayı temin etmek;

7 - Nöbetçi çavuşu, bütün hizmetlerde doğrudan doğruya nöbetçi subayına, astsubayına veya bölük kumandanına aynı zamanda tabur nöbetçi subayına karşı sorumludur. Bölüğün genel hizmetlerinden dolayı bölük astsubayına karşı da sorumludur.

c. Nöbetçi astsubaylarının vazifeleri :

1 - Bölük nöbetçi astsubayının vazifeleri

Madde 400 - Bölük nöbetçi astsubayının vazifeleri şunlardır :

1 - Bölük nöbetçi çavuşu ve onbaşısının vazifelerinin tam vaktinde yapıp yapmadıklarını kontrol etmek.

2 - Koğuşlarda ve bölüğe ait diğer bütün yerlerde eşya ve malzemenin yerli yerinde muntazam, temiz bir halde bulundurulmasından bölük nöbetçi subayına karşı sorumludur.

3 - Karakol ve hazır kıt'aya ve diğer görevlere çıkacak er ve erbaşları muayene eder vazifeye sevk için hazırlar.

4 - İzinli giden ve izinden gelenleri gözden geçirerek noksanlarını giderdikten sonra nöbetçi subayına arz eder.

5 - Yemek zamanlarında yemek yerlerinde bizzat bulunur. Bölüğün yemeği tam almasını sağlar. Yemekte bulunmayan er ve erbaşları tesbit eder ve yemeklerini ayırır. Bölük dışında vazifeli bulunanların yemeklerini icap ediyorsa gönderilir.

6 - Su, tımar bakımlarda bizzat bulunarak iyi bir surette bu işlerin yapılmasında nöbetçi subayına yardım eder.

7 - Yoklamalarda bizzat bulunur. Alınan emirlerin takip ve ifasını sağlar;

8 - Nöbeti esnasında vâkı olan olayları zamanında bölük nöbetçi subayına bildirir.

9 - Bölük iç ve dış emniyetinin sağlanmasından bölük nöbetçi subayına karşı sorumludur.

10 - Bölük nöbetçi subayından aldığı diğer emirleri yapar.

11 - Bölük nöbetçi astsubayı bu vazifelerinde bölük nöbetçi subayına ve bölük kumandanına karşı sorumludur.

3 - Otobirlik nöbetçi astsubayının vazifeleri

Madde 401 - Otobirlik astsubayları arasında sıra ile tutulur. Ve vazifeleri şunlardır:

1 - Mesai içerisinde nöbetçi âmirinden herhangi bir vazife almadığı takdirde nakliye bölüğündeki görevine devam eder.

2 - Akşam mesai seferlerini yapan arabalarla henüz dönmeyen vasıtalarının sonu alınuncaya kadar takip eder arabaların yerlerini almalarına nezaret eder. Şoförlerin vasıtalar hakkındaki şikâyetlerini dinler. Selâhiyeti dahilinde olanlara derhal el koyar ve ertesi sabah tekrar vazife almaya hazır bir duruma gelmesini sağlar.

3 - Yangın talimatına göre birlikte bütün tedbirlerin alınmış olduğuna dikkat eder. Garaj, bakımhane ve park yerlerinde benzin veya döküntülerinin olmadığını nöbetçilerin bu bakımdan dikkat etmelerini gereken hususları iyice bilip bilmediklerini buralara birlikçe asılmış olan talimatlara riayet edilip edilmediğini kontrol eder.

4 - Nöbetçi âmirinden (Nöbetçi âmiri olmayan yerlerde kıdemli nöbetçi subayından) emir almadıkça garajdan vasıta çıkmasına müsaade etmez. Vazifeye çıkacak vasıtaların vazife kâğıtlarını nöbetçi âmirine imzalatır.

5 - Sabah seferlerini yapacak arabaların topluca hareketlerini tanzim eder. Bu maksatla hareket saatinden en az bir saat önce, şoförlerin vasıtaları başında bulunmalarını temin ve gereken hazırlıkların yapılmasına nezaret eder.

6 - Hizmete tahsis edilen arabalardan arıza yapan veya şoförü hastalanan olursa bunun yerine hangi vasıtanın hazırlanacağını tayin eder. Ve mutlaka mesai arabalarının noksansız sefere çıkmasını sağlar.

7 - Yağışlı havalarda vasıtalara zincir takılıp takılmıyacağına karar verir.

8 - Vasıta başında nöbet bekleyenlerin, beklediği vasıta adedini iyice bilmelerini, sayarak birbirlerine teslim etmelerini temin eder.

9 - Birlikte olacak her türlü vukuatı nöbetçi subayına bildirir. Ve ertesi günü birlik kumandanına da rapor verir.

10 - Yoklamalarda nöbetçi subayına vasıtaları mevcutlarıyla henüz garaja dönmeyen vasıtalar hakkında yoklama verir. Vazifeli olarak dışarıda bulunan vasıtaların muhtemel dönüş saatlerini hesap eder. Şayet o saatte gelmezse takip eder. Geç kalan vasıtaların ne sebepten geciktiğini şoförden tahkik eder ve nöbetçi subayına haber verir. Vasıtaların hepsi birliğe katılınca nöbetçi subayına tekmil verir.

4 - Uçak nöbetçi makinist astsubayının vazifeleri :

Madde 402 - Uçak nöbetçi makinist astsubaylığı, astsubaylar arasında sıra ile tutulur. Vazifeleri şunlardır:

1 - Mesai sonrası uçakların yakıt ikmallerini yaparlar.

2 - Mesai sonrası görevden dönen uçaklara icab eden hususları sağlarlar.

3 - Birlik Kumandanınca hangar içinde yapılması emredilen hususları yaparlar ve hangar kapılarını mutlaka kapalı tutarlar.

4 - Park yerlerinde dolaşarak; uçakların takozlu, kumandalarının kilitli, kapaklarının takılı ve örtülerinin örtülü ve bağlı olarak emniyette olduğunu kontrol ederler ve aksaklıkları giderirler.

5 - Park yerlerinde avadanlık ve sairinin bırakılmamış olduğuna dikkat ederler.

6 - Yakıt, yağ, hidrolik kova ve bidonların emniyetli ve muntazam bulunmasını temin ederler.

7 - Fırtınalı havalarda uçakların park yerlerini dolaşarak gereken tedbirleri alırlar.

8 - Sabahleyin erken saatlerde kalkarak mesaiden evvel uçakların uçuş için ilk hazırlıklarını sağlarlar. (Yaparlar)

9 - Kendi muntakalarının temizliğini sağlarlar. Ve emniyet işlerini devamlı kontrol altında bulundururlar.

10 - Bu işlerin yapılmasından uçuş grup nöbetçi subayına ve nöbetçi âmirine karşı sorumludurlar.

5 - Nizamiye müracaat nöbetçi astsubayı (Memuru) nun vazifeleri

Madde 403 - Nizamiye müracaat nöbetçi astsubayının vazifeleri şunlardır :

1 - Birlik dahilindeki astsubaylar arasında sıra ile tutulur. Nizamiyeden yaya veya vasıta ile girip çıkan bütün personelin kontrol ve muvakkat olarak verilen emniyet kartlarını kontrol eder.

2 - Kışlaya patlayıcı madde ve yanıcı maddelerin sokulmaması için giren sivil vasıtalarla işçilerin aranmasına nezaret eder.

3 - Müsaadesiz askerî malzemenin dışarı çıkmasını önlemek maksadiyle dışarı çıkan vasıtaları kontrol eder.

4 - Nizamiyeden çıkan vasıtaların vazife kâğıtlarını kontrol eder. Bunları kendi formuna işler ve bu formları nöbeti hitamında nöbetçi âmirinin kontrolundan geçtikten sonra oto birliğine gönderir.

5 - Yaya veya vasıtalarla kışladan çıkan erlerin izin kâğıtlarını kılık ve kıyafetlerini kontrol eder. İzin veya vazife kâğıdı bulunmayanların isimlerini alıp geri çevirir ve bu isimleri nöbetçi subayına bildirir.

6 - Ziyaretçilerin kimliği; ziyaret sebebiyle kimi ziyaret edeceği öğrenilerek kışlaya giriş ve emniyet talimatına göre hareket eder.

7 - Nizamiye muntakasının daimi suretle temizliğinden, emniyetinden ve yangına karşı tedbir almaktan sorumludur.

6 - Meydan hareket nöbetçi astsubayının vazifeleri

Madde 404 - Meydan hareket nöbetçi astsubayının vazifeleri şunlardır :

1 - Meydan hareket nöbetçi subayının yardımcısıdır. Nöbeti esnasında gelen tayyareleri emniyetle park etmek eğer kalacaklarsa örtülerini örtmek benzin ikmalini yapmak meteoroloji durumuna göre tayyarelerin yer emniyetlerini temin etmek.

2 - H. K. T. lerin emrettiği şekilde tayyarelerle işaretle anlaşma talimatını bilmek, anlaşmak.

7 - Karargâh nöbetçi astsubayının vazifeleri :

Madde 405 - Karargâh nöbetçi astsubayı nöbetçi subayının yardımcısıdır. Karargâhın özelliklerine göre verilen vazifeleri yaparlar.

d. Nöbetçi subaylarının vazifeleri :

1 - Bölük nöbetçi subayının vazifeleri :

Madde 406 - Bölük nöbetçi subayının vazifeleri şunlardır :

- 1 - Bölük, bölüklerin nöbetçi astsubayının vazifelerini kontrol etmek
- 2 - Koğuşlarda ve bölüğe ait diğer bütün yerlerde eşya ve malzemenin yerlerinde muntazam ve temiz bir halde bulunmasını temin etmek,
- 3 - Bölüğün iç ve dış mıntakasının (Koğuşlar, yemek yerleri, ahırlar, arabalık... ve bilhassa helâların daima tertemiz ve emniyette bulunmasını kati surette temin etmek.
- 4 - Karakol ve hazır kıt'aya çıkacak erati muayene ve vazifelerine sevk etmek;
- 5 - İzinli giden ve izinden gelenleri gözden geçirmek;
- 6 - Su ve tımarlarda bizzat bulunarak hayvanların iyi bir surette bakımlarını temin etmek.
- 7 - Yoklamalarda bulunmak ve alınan emirleri erata anlatarak tebliğ etmek;
- 8 - Nöbeti esnasındaki vâkı olan hadiseleri bölük kumandanına bildirmek.
- 9 - Bölük nöbetçi subayı bu vazifelerinden bölük kumandanına ve üst nöbetçi subaylarına karşı sorumludur. Bölük nöbetçi subayı tabur nöbetçi subayından veya alay nöbetçi âmirinden alacağı diğer emirleri de yapar.

2 - Tabur veya alay nöbetçi subayının vazifeleri :

Madde 407 - Tabur veya alay nöbetçi subayının vazifeleri şunlardır:

- 1 - Nöbetçi âmirinden aldığı emirleri nöbetçi subayı vasıtası ile icra eder ve neticeyi âmirine bildirir.
- 2 - Bölük nöbetçi subayının vazifelerini tamam ve vaktinde yapıp yapmadığını ve bütün hizmetleri gece ve gündüz kontrol eder.
- 3 - Kışla mıntakasında temizliğini kontrol ve bunun devamını sağlar.
- 4 - Akşam yoklamalarında bizzat hazır bulunarak nöbetçi âmirinden alacağı emirleri bölük nöbetçi subayına tebliğ eder.
- 5 - Nöbetçi subayı hizmetlerin kanun ve nizamına göre cereyanından nöbetçi âmirine ve kumandanına karşı sorumludur.
- 6 - Alayın umumi hizmet cetveline göre bunlara ait boru işaretlerinin vaktinde verilmesini ve hizmetlerin muntazaman cereyanını temin etmek.

3 - Hava uçuş grup nöbetçi subayının vazifeleri :

Madde 408 - Uçuş grup nöbetçi subayının vazifeleri şunlardır :

- 1 - Uçuş grup nöbetçi subaylığı uçucu teğmen, yüzbaşı rütbesindeki subaylar arasında sıra ile tutulur. Filo nöbetçi ekiplerinin vazifelerini özel talimatlara göre yapıp yapmadıklarını kontrol eder.
- 2 - Filo ve uçuş grup mıntakalarının temizliğini yaptırır ve büroların emniyet talimatına göre kontrolunu yapar.
- 3 - Mesai sonunda sobaların söndürülmesini ve yangına karşı emniyet tertiplerinin alınıp alınmadığını kontrol eder.
- 4 - Tayyareleri yer emniyetinin alındığını kontrol eder.
- 5 - Uçuş grup nöbetçi subayı bu vazifesinde uçuş grup kumandanı ve nöbetçi âmirine karşı mesuldür.

4 - Hava meydan hareket nöbetçi subayının vazifeleri :

Madde 409 - Meydan hareket nöbetçi subayının vazifeleri şunlardır :

1 - Meydan hareket nöbetçi subayı birlik kumandanının tensip edeceği uçucu subaylar arasından tutulur. Meydan hareket nöbetçi subayları meydan hareket subayının yardımcısıdır. Ondan alacağı talimatlar içerisinde her türlü uçuş kaideleriyle uçuş emniyet tedbirlerinin ve uçuş talimatlarının tatbikinden mesuldür. (Sorumludur) Günlük mesai zamanları haricinde meydan hareket nöbetçi subayları meydan hareket subayı vazifesinin üste de devam ettirilmesiyle görevlidir. Ve kumandana karşı sorumludur.

2 - Meydan hareket nöbetçi subayı mesai içerisinde bilhassa şu hususlarla ilgilenir.

a. Kurtarma ve sıhhiye ekiplerinin daima vazife almağa hazır bir durumda kule civarında bulunmasını temin eder.

b. Meydanda, uçuş emniyet ve disiplini alâkadar eden her türlü hadiseleri kumandana bildirir.

c. Hareket odasını ve uçuş kulesini çalışmalarına nezaret eder.

d. Meydana hava yolu ile gelen misafir ve görevli personelden ilgili yerleri haberdar eder. Bu personele resmî ve özel hususlarda gereken kolaylıkları gösterir.

e. Gece uçuşları için kullanılan meydan aydınlatma tertibatının faaliyetlerini kontrol eder.

f. Mecburi iniş ve kaza vukuu sıkı hallerde vaka mahalline kurtarma ve sıhhiye ekiplerini sevk eder ve hadiseden ilgili makamları haberdar eder.

g. Kuledeki bütün tesisatın sağlam ve noksansız ve işler halde olduğunu kontrol eder. Ve durumu bu işe ait deftere kaydeder.

h. Uçuş işaret sahasını kullanılacak uçuş istikameti ve meydan turuna göre devamlı olarak tanzim ettirir. Aynı zamanda işaret direğine gereken işaretleri çektirir.

i. Uçuş nöbetçi astsubayını görevlendirir ve kontrol eder.

k. Uçuş kulesi kayıtlarının doğru ve noksansız olarak usulüne göre tutulmasını sağlar.

l. Ana pist, yardımcı pist ve taksirutların devamlı temiz bir şekilde uçuşa hazırlanmasını temin eder.

m. Uçuş yardımcı cihazlarının devamlı faaliyet göstermelerini kontrol eder.

5 - Karargâh ve kurum nöbetçi subayının vazifeleri :

Madde 410 - Tabur veya alay nöbetçi subaylarının vazifelerini yapmakla beraber şunları da yapar.

1 - Mesaiden evvel ve sonra büroların temizliğine nezaret eder.

2 - Temizlik bittikten sonra kapı ve pencerelerin kapatılmasını anahtarların nöbetçi âmirliğindeki dolaba asılmasını temiz eder.

3. Kâğıt sepetlerindeki kâğıtların zamanında yakılmasını temin eder.

4. Büroları dolaşarak masalar üzerinde bırakılmış evrak ve masa gözlerinin, kasa ve dolaplarının kilitli olup olmadığını kontrol eder veya ettirir.

5. Akşam mesaisinden sonra soba ve bilûmum ısıtıcı vasıtaların söndürülmesini ve mesaiden evvel yakılmasını temin eder.

6. Kontrol sonucunu nöbetçi âmirine bildirir.

e. Nöbetçi âmirinin vazifeleri :

Madde 411 - Nöbetçi âmirinin vazifeleri şunlardır :

1 - Nöbetçi âmiri emniyet, disiplin, idare ve iâşe ve temizlik işleriyle kumandan veya kurum âmiri bulunmadığı zamanlar ona ait bütün vazifeleri yapar.

2 - Nöbetçi âmiri kışladaki bütün nöbetçi subay, askerî memur, astsubay ve sivil personel ile erbaş ve erlerin âmiridir. Her hususta kumandana ve kurum âmirine karşı mesuldür.

3 - Fevkalâde haller zuhurunda mevcut kanun ve nizamlar uyarınca hareket eder. Ve icab edenleri kumandana veya âmirine bildirir.

4 - Akşam yoklamasında parolayı bildirir.

Silâhlı kuvvetler kıt'alarında tutulacak nöbetler

A) Kara Kuvvetlerinde :

Madde 412 - Bölükte ve bölük seviyesinde olan birliklerde :

a. Bölük nöbetçi onbaşılığı; bölükte mevcut onbaşılar veya liyakatli erler arasında tutulur.

b. Koşuş nöbetçi onbaşılığı; koşuşta yatan onbaşılar veya liyakatli erler arasında tutulur.

c. Ahır nöbetçi onbaşılığı; atlı birliklerin onbaşılar veya liyakatli erler arasında tutulur.

d. Nöbetçi çavuşluğu; bölükte mevcut çavuş, uzman çavuş veya liyakatli onbaşılar arasında tutulur.

e. Bölük nöbetçi astsubaylığı; bölükte mevcut astsubaylar arasında tutulur. Çeşitli teknik ve idari hizmeti olan bölükte astsubay mevcuduna göre bu hizmetler için nöbet düzenlenir. Bölükte astsubay mevcudu 4 den az ise bölükler birleştirilerek nöbet hizmetleri düzenlenir. Alay ve tabur ve karargâhında bulunan astsubaylar bölük nöbetçi astsubaylığına dâhil edilebilir.

Madde 413 - Bağımsız ve müfrez bölüklerde, ayrıca bölük kumandanı hariç diğer nöbetçi subayları arasında nöbetçi subaylığı da tutulur. Eğer nöbetçi subay adedi 3 den az ise bölük de mevcut subay ve astsubaylar arasında kıt'a kumandanının münasip göreceği bir nöbet hizmeti düzenlenir.

Madde 414 - Tabur ve tabur seviyesinde olan birliklerde :

a. Tabur nöbetçi subaylığı; taburda mevcut asteğmen, teğmen ve üsteğmen rütbelerindeki subaylar arasında sıra ile tutulur.

b. Bağımsız taburlarda :

1 - Mutfak nöbetçi onbaşısı (Nizam karakol kıt'asını çıkaran bölükteki onbaşılar arasında) tutulur.

2 - Nizam karakol astsubayı (Nizam karakol kıt'asını çıkaran bölüğün nöbetçi astsubayı) tarafından tutulur.

3 - Tabur nöbetçi subaylığı; asteğmen, teğmen ve üsteğmenler arasında tutulur. Tabur nöbetçi subayı ile alay nöbetçi subayının vazifelerini yapar.

4 - Tabur nöbetçi âmirliği; Bölük kumandanları ile diğer yüzbaşı ve binbaşılar arasında tutulur.

Madde 415 - Kuruluşlarında tabur teşkilâtı olan alaylarda;

a. Nizam karakol subaylığı; nizam karakol kıt'asını çıkaran taburun nöbetçi subayı tutar.

b. Alay nöbetçi subaylığı; alaydaki bölük kumandanı olan üsteğmen ile yüzbaşılar arasında sıra ile tutulur.

c. Alay nöbetçi âmirliği; alayda mevcut tabur kumandanları ile binbaşı ve yarbay rütbesindeki subaylar arasında sıra ile tutulur.

Madde 416 - Kuruluşlarında tabur teşkilâtı olmayan alaylarda;

a. Nizam karakol subaylığı; nizam karakol kıt'asını çıkaran bölüğün subaylarından birisi tarafından tutulur.

b. Bölükler nöbetçi subaylığı; alayda mevcut asteğmen, teğmen ve üsteğmenler arasında sıra ile tutulur.

c. Alay nöbetçi subaylığı; alaydaki bölük kumandanı olan üsteğmen ile yüzbaşılar arasında sıra ile tutulur.

d. Alay nöbetçi âmirliği; alayda mevcut binbaşı ve yarbaylar arasında sıra ile tutulur. Lüzumunda yüzbaşılardan yeteri kadarı bu nöbete dâhil edilebilir.

B) Hava Kuvvetlerinde :

Madde 417 - Hava üstleri, müstakil uçuş gruplarında :

1 - Bölük nöbetçi onbaşılığı,

2 - Koğuş nöbetçi onbaşılığı,

3 - Bölük nöbetçi çavuşluğu,

4 - Nizamiye müracaat astsubaylığı,

5 - Oto birlik nöbetçi astsubaylığı,

6 - Meydan hareket nöbetçi astsubaylığı,

7 - Makinist nöbetçi astsubaylığı, (Bakım evinde, filolarda, irtibat kıt'alarında).

8 - Hizmet grubu nöbetçi astsubaylığı

9 - Hizmet grubu nöbetçi subaylığı; asteğmen - üsteğmen rütbesinde uçucu subaylar arasında tutulur. (Tabur veya alay nöbetçi subayının vazifelerini yapar.)

10 - Uçuş grubu nöbetçi subaylığı; Teğmen - yüzbaşı rütbesindeki uçucu subaylar arasında tutulur.

11 - Meydan hareket nöbetçi subaylığı;

12 - Kıdemli nöbetçi subaylığı; üsteğmen, yüzbaşı rütbesinde subaylar arasında tutulur. (Tabur veya alay nöbetçi subayının vazifelerini yapar)

13 - Nöbetçi âmirliği; binbaşı ve yarbaylar arasında sıra ile tutulur. Lüzumunda yüzbaşılardan yeteri kadarı bu nöbete dâhil edilebilir.

14 - Müstakil istihkam, muhabere, ulaştırma taburları ve radar müfrezeleri gibi birliklerde :

1 - Bölük nöbetçi onbaşılığı,

2 - Koşuş nöbetçi onbaşılığı,

3 - Mutfak nöbetçi onbaşılığı,

4 - Bölük nöbetçi çavuşluğu,

5 - Nöbetçi astsubaylığı, astsubaylar arasında tutulur. (Mutfak nöbetçi astsubayı ile, bölük nöbetçi astsubayının vazifelerini yapar.)

6 - Nöbetçi subaylığı; Asteğmen - teğmen ve üsteğmenler arasında tutulur. (Kıdemli nöbetçi subayı ve bölük nöbetçi subayının vazifelerini yapar.)

7 - Nöbetçi âmirliği, yüzbaşılar ve binbaşılar arasında tutulur. Bu nöbeti tutacak olanlar 4 den az ise nöbetçi âmirliği tutulmaz yalnız mevcut subaylar arasında nöbetçi subaylığı tutulur.

8 - Müstakil taburlar bir birliğin veya kurumun kışlası içinde bulunurlarsa müşterek nöbete katılırlar. Bu durumda müstakil birlik komutanı da nöbete iştirak eder.

9 - Nöbet hizmeti kışla komutanı tarafından Yönetmeliğin 395 inci maddesine göre düzenlenir.

Madde 418 - Hava er eğitim tugayı nöbet hizmetleri : Kara kuvvetleri bölük tabur ve alaydaki nöbet hizmetlerine uygun olarak tutulur.

C) Deniz Kuvvetlerinde ve Sahil Güvenlikte :

1 - Gemilerde nöbet hizmetleri genel hususlar :

Madde 419 – (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi nöbet hizmetlerinin emniyetli ve doğru bir şekilde yürütülebilmesi için, role esaslarına uygun ve gemi emniyetini tam olarak sağlayacak şekilde; konuş limanında, gemi komutanı veya üst makamlar tarafından belirlenecek oranda; diğer limanlarda ise, birlik komutanı veya gemi komutanı tarafından verilecek emre göre, vardiyalar tesis edilir ve uygulanır.

Madde 420 - Seyirde, vardiyaların daha başka şekilde olacağı gemi kumandanı tarafından tasrih edilmediği müddetçe hazırlık durumlarına uygun olarak vardiyalar muntazaman devamlı olacaktır.

Madde 421 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Limanda, üst makam veya gemi komutanı tarafından ayrıca bir emir verilmedikçe; 24 saat süreli vardiya esasına göre günlük nöbetler ihdas edilir.

Liman nöbeti; gemi demirledikten veya şamandıraya bağlandıktan yahut herhangi bir yere aborda ya da kıçtankara olduktan sonra manevra yerlerinin paydos edilmesiyle başlar, seyre kalkmak üzere gemi personelinin manevra yerlerine veya savaş yerlerine alınmasıyla sona erer.

Bu nöbetler, geminin limana geldiği veya seyre kalktığı günler hariç olmak üzere, normal olarak mesai günlerinde her sabah saat 09.00'da başlar ve ertesi günü saat 09.00'a kadar devam eder. Hafta sonu veya tatillerde uygulanacak nöbet süreleri, üst makamlar veya gemi komutanı tarafından verilecek emre göre düzenlenir.

Madde 422 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi limanda iken, subaylar arasında vardiya amirliği ve nöbetçi subaylığı tutulur. Gemideki subay mevcudu, nöbet hizmetlerinin yürütülmesine izin vermediği takdirde astsubaylar da; gerek vardiya amiri, gerekse nöbetçi subayı olarak görevlendirilebilir.

İhtiyaca göre bu nöbetler birleştirilebilir. Bu hususlar komutan tarafından açıklanarak, nöbet tutacak subay ve astsubaylar belirlenir.

Madde 423 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi limanda iken, deniz ve hava şartlarına göre gemi komutanı tarafından ayrıca emredilmedikçe aşağıda yazılı nöbetler tutulur.

- 1 - Vardiya amiri,
- 2 - Gemi nöbetçi subayı,
- 3 - Güverte nöbetçi astsubayı,
- 4 - Lumbarağzı emniyet nöbetçi astsubayı,
- 5 - Güverte nöbetçi çavuşu,
- 6 - Güverte nöbetçi onbaşısı,
- 7 - Gemi polisi,
- 8 - Lumbarağzı nöbetçisi,
- 9 - Nöbetçi silistre (vardiyan),
- 10 - Nöbetçi porsun,
- 11 - Başüstü nöbetçisi,
- 12 - Nöbetçi telsizci,
- 13 - Nöbetçi vardabandıra (işaretçi),
- 14 - Emniyet nöbetçisi,
- 15 - Saygı nöbetçisi,
- 16 - Ceza yeri nöbetçisi,
- 17 - Manga nöbetçileri,
- 18 - Makine nöbetçi subayı,
- 19 - " " astsubayı,
- 20 - " " çavuşu,
- 21 - " " elektrikçi,
- 22 - " " motorcu,
- 23 - Nöbetçi yara savunmacı.

Madde 424 - Gemi kumandanı duruma göre gözcü, kampanacı, deniz filikacısı, sabotaj ve balık adamı, emniyet devriyeleri veya nöbetçileri ihdas edebilir.

Emniyet nöbetçileri, gemiye patlayıcı ve yanıcı maddeler alınırken bunların alınacağı cephanelik, akaryakıt sarnıçları gibi yerler ile bu yerler arasına veya bunlara zarar gelmesi muhtemel mevkileri kriptu, kasa v.s. yerlere lüzumu kadar silâhlı veya tabancalı olarak konulur ve her türlü yangına karşı emniyet tertibatları alınmış olarak diğer ilgili personel ile takviye edilir.

Madde 425 - Saygı nöbetçileri, gemide bulunan sancağı veya devlet ricali ile amiral - general rütbesindeki şahıslara ihdas olunur.

Madde 426 - Nöbetçilerin duracakları mevkileri; gemi kumandanları tarafından ayrıca emir verilmedikçe; müessir bir şekilde kontrol ve murakabe edebileceği, kendisine verilen vazifeleri en iyi bir şekilde yapmasına imkân verecek mahaller olacaktır.

Nöbetçilerin nöbet yerinde hareket tarzları

Madde 427 - Nöbetçiler nöbet yerlerini terk edemezler. Ancak âni hastalık, mahkemeye çağırılma, mühim görev almak hallerinde gemi nöbetçi subayı emri ile ve yerine bir başkası konarak nöbetten ayrılabilirler. Ve nöbetçi subayı tarafından da II nci kumandana zamanında bilgi verilir.

Madde 428 - Gemi II nci K. gemide nöbet sırasını tanzim ve temin etmekten sorumludur.

Madde 429 - Nöbetçiler görevlerine ve nöbet alacakları mevkilere göre günlük, eğitim veya işbaşı kıyafetinde olarak görevlerine mahsus işaret veya silâh taşıyarak nöbet alırlar.

Nöbetçilerin günlük kıyafet ile nöbet alacakları yerler ve taşıyacakları teçhizat kıyafet kararnamesinde gösterilmiştir. Gemi kumandanı duruma göre veya lüzum gördüğü ahvalde bütün nöbetçilere günlük elbise giymelerini emredebilir.

Madde 430 - Nöbetçiler nöbet yerlerinde görevinin özelliğine göre ayakta veya oturur halde bulunur. Hiç bir zaman dayanmaz, uyumaz, silâhını bırakmaz, müsaade edilen mesafe içersinde dolaşabilir. Daima etrafına bakar, dinler, gelen ve geçenlere, gemiye yaklaşan veya civarından geçen vasıtalara dikkat eder. Sigara içmesi özel talimata göre olur.

Madde 431 - Nöbetçilerin alâmetleri kıyafet kararnamesinde gösterildiği gibidir.

Madde 432 - Nöbetçi gemi :

Donanmada her filotilla veya gemi sınıfından, sair birliklerde birden fazla gemi aynı limanda bulunurlarken münavebe ile bir gemi nöbetçi gemi olarak tefrik edilir.

Madde 433 - Nöbetler hergün saat 12.00 den ertesi günü aynı saate kadar devam eder.

Madde 434 - Üs olmayan limanlarda nöbetçi gemi daima harekete hazır bulunur.

Madde 435 - Sahil ve deniz inzibatının sağlanması telsiz nöbeti, hava, su üstü ve denizaltı emniyeti bu gemiye aittir. Birden fazla nöbetçi gemi olduğu takdirde vazifeleri en büyük birlik kumandanlığınca düzenlenir.

Madde 436 - Nöbetçi gemiler daima her vasıtalarını hizmete hazır bulundurur ve gerekirse diğer gemilerin vasıta ihtiyacını temin eder.

Madde 437 - Bu geminin nöbetini liman ağzında ve seyir halinde tutması özel karakol hizmeti yapması emredilebilir.

Madde 438 - Nöbetçi gemileri, gündüz ve gece nöbetçi olduğunu belirten işaretleri yürürlükte bulunan talimatlara göre çekerler.

Donanmada sıhhiye nöbeti

Madde 439 - Donanmada baş tabibin tanzimi ve kumandanın emri ile mevcut tabipler arasında veya her filo içinde bir tabip nöbeti tanzim olunur.

Madde 440 - Bu tabiplerin buldukları gemilerde listede belirtilir ve listeler bütün gemilere yayınlanır.

Madde 441 - Nöbetçi sıhhiye gemi aynı zamanda nöbetçi gemi olabilir.

Madde 442 - Tabibi olmayan gemiler personeli, sağlık subayları veya tabip teknisyen astsubaylar refakatinde olarak kayıtları ve fişleri ile birlikte nöbetçi tabibe götürülerek muayene ettirilirlir.

Madde 443 - Hasta gidemeyecek bir vaziyette ise tabip hastanın bulunduğu yere gider.

Madde 444 - Yiyecek maddelerinden kendisine gösterilmesi icap edenleri muayene ederler.

Madde 445 - Nöbetçi tabibin bulunduğu gemiler gündüz ve gece gerekli işareti yürürlükte bulunan talimatlara göre çekerler.

Madde 446 - Sıhhiye nöbeti alan gemi limandan ayrılırsa nöbet emir baklemeksizin sırada en yakın ve limanda bulunan tabibin gemisine geçer.

Madde 447 - Sıhhiye nöbetinden ayrılan gemi, nöbeti alacak gemiyi ve donanma kumandanını veya birlik kumandanını derhal haberdar eder.

Gemi nöbetçi subayının görevleri

Madde 448 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Limanda vardiya amirliği görevi, mesai saatinin bitiminde başlar ve müteakip vardiya değişimine kadar devam eder. Vardiya amiri, komutana karşı sorumlu olup, vardiyasındaki personele emir vermeye ve gemi emniyeti ile ilgili her türlü tedbiri almaya yetkilidir. Ayrıca, günlük programın ve planlı faaliyetlerin yürütülmesinden de sorumludur.

Vardiya amiri, seyir esnasında geminin emniyetle seyrinden ve hareket görevlerinin yerine getirilmesinden, gemi komutanına; planlı diğer idarî faaliyetlerin yürütülmesinden, ikinci komutana karşı sorumludur.

Madde 449 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi nöbetçi subayı; geminin her türlü emniyet ve selametinden, günlük hizmetin ve eğitimlerin vakit cetveline göre kifayyetle yürütülmesinden sorumludur.

Gemi nöbetçi subayı; gemi vasıtalarının, emniyet ve disiplin dahilinde tespit edilen programlar gereğince çalışmasını temin eder ve her zaman faal, temiz ve neta bulundurulmasını, teçhizatının tam, kullanılır ve yerinde olmalarını sağlar.

Madde 450 - Barometre ve termometre kayıtları ile meteoroloji raporlarına göre vukuu melhuz durumları önceden görmeğe çalışacak (silâhların ve teçhizatının kapele edilmesi, tentenin sarılması vasıtaların mahfuz ve emniyetli bulundurulması veya asılması, demir ve zincirlerin durumları geminin tarayıp taramadığı üzerine bir gemi düşmesi v.s. gibi hallere karşı) ve icabeden bütün emniyet tedbirlerini zamanında alacaktır.

Madde 451 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Genel vazifeler veya geminin emniyeti ile ilgili hususlar ikinci komutan ve vardiya amiri, nöbetçi subayına emir verir. Tehlikeli zamanlarda ve olağanüstü hallerde komutan, ikinci komutan veya vardiya amiri; nöbetçi subayına ne şekilde hareket edebileceğini emreder.

Madde 452 - Nöbetçi subayı tekmil yönetmelik, tüzük, talimat ve emirlere harfiyen riayet eder ve emrinde bulunan personelden de aynı hususları ister.

Nöbetçi personelin vazifelerini doğru ve noksansız yapmaları için lüzumlu talimatı verecek ve bu şahısların mevkilerinde bulunmalarını, hareket tarzlarını daima hazır ve dikkatte olduklarını zaman zaman kontrol ederek sağlar.

Madde 453 - Görevi ile ilgili vazifelerin doğru olarak yapılması için icabeden hususlarda ilgili şahısları derhal haberdar edecektir.

Madde 454 - Nöbetleri esnasında işleri bizzat takip ve kontrol etmek suretiyle bu talimatname, veya kumandanın emirleri ile tâyin ve açıklanmış bulunan vazifelerin doğru ve emniyetli bir şekilde yapılmasını sağlayacaktır.

Madde 455 - Gemi seyire kalkmadan önce seyir hazırlıklarının zamanında ve tam yapılmasını temin eder.

Madde 456 - Gece ve gündüz denize düşecek personel ve eşyayı kurtarabilmek üzere lüzumlu vesaitin hazır bulundurulmasını dikkat nazarına alacaktır.

Akıntılı limanlarda, rüzgârlı ve fırtınalı havalarda vasıtaların iskelelere kolayca yanaşabilmeleri için ve denize düşeceklerle hemen atılmak üzere her zaman lümbar ağızlarında bir baş koltuğu ile uzun bir savloya bağlı bir can simiti hazır bulundurur.

Madde 457 - Suda bulunan bütün vasıtaların gemiciliğe uygun olarak borda mataforalarına veya kıç'a bağlanmış olmasını sağlar ve temizliklerini kontrol eder.

Madde 458 - Geminin bordasına yanaşan veya gemiden avara eden bütün vasıtalar hakkında bilgi sahibi olur.

Gemi vasıtalarının veya sair diğer deniz vasıtalarının lümbar ağızlarını uzun zaman işgal etmemelerini temin eder.

Madde 459 - Geminin akaryakıt, su, cephane torpito alması veya sair sebepler ile başka bir geminin aborda almasında bordaları zamanında hazırlar. Emniyeti ve halat manevralarını sağlar.

Madde 460 - Gemiye herhangi bir malzeme ve yiyecek maddeleri geldiğinde ilgili subaylara derhal haber verir, ikmal işleri için istenen vasıta ve personeli tefrik eder ve ikmal maddelerinin alınmasını sağlar.

Madde 461 - Geminin hariçten görünüşünü kontrol eder ve gemiciliğe yakıştıyacak haller var ise bunların giderilmesini, nete edilmesini sağlar.

Madde 462 - Müsaade edilmeyen ve yasak olan maddelerin gemiye sokulmasına ve müsaade edilmemiş malzemenin gemiden çıkarılmasına, personelin izinsiz olarak gemiden ayrılmasına mani olur.

Madde 463 - Toka ve arya sancak zamanlarında usule göre merasimin icrasını sağlar.

Madde 464 - Arya sancak'ı müteakip yanması icabeden liman ve nöbetçi gemi fenerlerinin zamanında ve usulüne göre yanmasını, siste tipide, gerekli işaretlerin verilmesini sağlar.

Madde 465 - Nöbetçi personel ile vasıta personelinin kılık ve kıyafetlerinin düzgün temiz ve daima itibar görecektir görünüşe sahip olmalarını sağlar.

Madde 466 - Lümbar ağzında selâmlara:

a. Gemiye gelen tekmiil şahısların nazikâne bir muamele görmelerini temin eder.

b. Gemiye gelen makam sahiplerinin karşılanma ve uğurlanma merasimini yapar, keza gemiye gelen tekmiil subayları lümbar ağzında karşılar ve uğurlar.

c. Gemiden ayrılan veya gemiye avdet eden bütün personelin kendisine rapor edilmesini sağlar.

d. Gemi yanından geçen forslu vasıtaları, harb ve ticaret gemilerinin usulünce selâmlanmasını temin eder.

Madde 467 - Gemi jurnalini doğru ve temiz bir şekilde tutar.

Madde 468 - Nöbet talimatına uygun olarak nöbet değiştirmedikçe nöbet yerinden ayrılmaz.

Gemi makine nöbetçi subayının görevleri

Madde 469 - Makine nöbetçi subayı, gemide başçarkçı hariç enaz üç makine subayı var ise tutulur.

Makine nöbetçi subaylığı tutulmuyorsa görevlerini ana makine subayının teknik direktifi ve güverte nöbetçi subayının idarî direktifi ile gemi makine nöbetçi astsubayı yapar.

Madde 470 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi limanda iken makine nöbetçi subaylığı, başçarkçı hariç olmak üzere gemide görevli makine subayları tarafından tutulur. Uygulanan liman vardiyası gözönüne alınarak, makine subaylarının sayısı yeterli olmadığı durumlarda, subaylara ilaveten astsubaylar da, komutan emri ile makine nöbetçi subayı olarak görevlendirebilir.

Makine nöbetçi subayının görevi, bütün makine branşlarının günlük faaliyetlerinin yürütülmesini, makine ve kazanlar ile motorların uygun şekilde çalışmasını, geminin yangın ve yarasavunma emniyetinin alınmasını sağlamaktır.

Makine nöbetçi subayı, mesai saatleri dışında vardiya amirine karşı sorumludur.

Madde 471 - Seyir hazırlıklarında, limanda ana makinelerin torna çark edilmesinden önce gemi nöbetçi subayına torna çarkın yapılmasında mahzur olup olmadığını öğrenecek ve yetkili personelin mevkilerini almalarını sağlayacak ve bundan sonra torna çark'a müsaade edecektir.

Gemi güverte nöbetçi astsubayının görevleri

Madde 472 - Güverte nöbetçi subayının yardımcısı olarak amelî ve idarî görevlerini yapacaktır.

Madde 473 - Güverte nöbetçi subayına ait görevleri bilir. Bu görevleri zamanında nöbetçi subayına yardımcı olarak emrine göre hizmet icra eder. Nöbet işlerinin yürütülmesinden birinci derecede sorumludur. Nöbetini sekizer saatlik vardiyalar halinde tutar. Nöbette uyumaz. Yedek zamanı nöbetçi subayına haber vererek emrine göre hareket edecektir.

Madde 474 - Gemide vakit cetvelinin uygulanmasından, gemi temizlik ve nete bataryasından, arya ve hisa bayrak merasiminden, silâhların fora ve kapela burndasından ve gemi vasıtalarının programa göre idaresinden sorumludur.

Madde 475 - Gemi vasıtaları personelinin intizamını donanımlarının uygunluğunu sağlar.

Madde 476 - Gemiye sık sık dolaşarak, temiz, emniyetli ve nete bulundurulmasını kontrol eder ve uygunluğunu sağlar.

Madde 477 - Kumanya verilışı ve yemek dağıtılması sırasında bizzat bulunur.

Madde 478 - Geminin dıştan görünüşünü bozacak şeylere mâni olur. Yan metaforası ve top namlularının seviyelerine dikkat eder.

Gemi makine nöbetçi astsubaylarının görevleri

Madde 479 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Lumbarağzı emniyet astsubayı; nöbetçi subayına karşı sorumlu olup, nöbetini lumbarağzında silâhlı olarak tutar.

Lumbarağzı emniyet nöbetçi astsubayı; yürürlükteki yönerge, plan ve verilen emirler doğrultusunda lumbarağzının disiplin ve emniyetini sağlar ve ilgili kayıtları tutar.

Madde 480 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Gemi makine nöbetçi astsubayı; gemi makine nöbetçi subayının yardımcısı olup, emredilen ameli ve idarî görevleri yapar. Makine nöbetçi subayının görevlerini bilir. Emrine göre, bizzat icra eder. Nöbet işlerinin yürütülmesinden de, birinci derecede sorumludur.

Gemi makine nöbetçi astsubayı, nöbetini sekizer saatlik vardiyalar halinde tutar. Nöbette uyumaz. Yemek zamanı, güverte ve makine nöbetçi subayına haber vererek emrine göre hareket eder.

Madde 481 - Makine bölümünde vakit cetvelinin uygulanması, makine kazanlar ve sair yerlerde gerekli liman personelinin tam olarak bulundurulması. Vardiya değişmesinin vaktinde yapılması. Su, yakıt, sarfiyatında tasarruf sağlanması ile sorumludur.

Madde 482 - Tehlike ve arıza vukuunda ilgili branş subaylarının veya astsubaylarının derhal haberdar edilmelerinden sorumludur.

Madde 483 - Limanda kullanılan ırgat, metafora, vinç makinelerinin çalıştırılması sırasında başında bulunur.

Madde 484 - Elektrik istihsal eden makineler ile motorlar ve gemi soğutma, havalandırma tesis ve donanımlarını kontrol eder.

Gemi nöbetçi çavuşunun görevleri

Madde 485 - Gemide mevcut güverte erbaşları arasında tutulur.

Madde 486 - Gemi kumandanı gerektiğinde gemide mevcut astsubay çavuşları da bu göreve tefrik edebilir. Kıdemli onbaşılar dahi nöbetçi çavuşluğu vazifesine seçilebilir.

Madde 487 - Nöbetçi çavuşu görevlerini lümbar ağzında tutar.

Madde 488 - Lümbar ağzı personelinin her zaman tertipli bulunmalarından nöbetçi vardiyanın, gemide, vakit cetvelinin ve sair emirlerin zamanında ve doğru yaymasını, izinsiz ve vazifesiz hiç bir erbaş veya erin gemiden ayrılmamasını ve gemiden çıkanların temiz giyimli olmasını, gemiye ait bir şeyi dışarıya çıkarmamalarını temin etmekten sorumludur.

Madde 489 - Gemiye giren ve çıkan subayları bilir ve levhaya işaret eder.

Madde 490 - Gemiye giren ve çıkan eşyayı nöbetçi subayına haber verir.

Madde 491 - İskeleler, lümbar ağzı ve civarında temizlik ve neteye dikkat eder.

Madde 492 - Gemi vasıtalarının bağlanması ve iskeleye yanaşmalarında gerekli ikazda bulunur.

Madde 493 - Yan metaforası ve kış omuzlukta bekleyen vasıtaları zamanında iskelelere celp eder.

Madde 494 - Gemiye tanınmayan veya parola veremiyen vasıtaları yaklaştıramaz.

Madde 495 - Nöbetçi subayı ve astsubayı tarafından verilen diğer emirleri icra eder.

Gemi nöbetçi onbaşısının görevleri

Madde 496 - Gemide mevcut güverte onbaşları veya kıdemli erleri arasında tutulur. Bütün gemi için bir tek veya bölümlerde ayrı ayrı ihdasına gemi kumandanı yetkilidir.

Madde 497 - Nöbetçi onbaşı, nöbet alacak erlerin kıyafetlerini, teçhizatlarını kontrol ederek zamanında nöbetleri devir ve teslim ettirir.

Madde 498 - Yemek dağıtımını yaptırır. Sofraların zamanında hazırlanmasını, bulaşık yıkanmasını, er mangalarının temizlik ve intizamını, gemi temizliği ile sair müteferrik işlerin yapılması için er tefriki ile hizmetin yapılmasını icra eder.

Madde 499 - Erlerin günlük vakit cetveli ile hareketlerini ve yoklamalarda nöbetçi ve vazifeli erlerden gayri personelin tabura geçmesini temin eder.

Gemi nöbetçi polisinin görevleri

Madde 500 - Gemide suç işlenmemesine, disiplinin korunmasına çalışır, suç işleyenleri rapor eder. İzinden dönenlerin izin kâğıtlarını toplar, kontrol eder. İzine çıkanların izin kâğıtlarını sorar. Gemi mevcudunu deftere işler. Gemiye gelen sivil şahısların kimliklerini tesbit eder. Geminin sabotaja karşı emniyetini sağlar.

Madde 501 - Gemiye gelen yabancıların silâhlarını alır.

Madde 502 - Ceza odasına girecek astsubay, erbaş ve erlerin üstlerini arar, ceza odasında kontrollerini yapar.

Madde 503 - Gemiye yasak maddelerin sokulmaması için gerekli tertibatı alır. Giren ve çıkanları kontrol eder.

Lümbarağzı silâhlı nöbetçisinin görevleri

Madde 504 - Lümbar ağzında silâhlı olarak ve gündelik kıyafetle bulunur.

Madde 505 - Esas görevi lümbarağzı emniyetini sağlamak ve gemiye zorla çıkışa mâni olmaktır.

Nöbetçi vardiyasının görevleri

Madde 506 - Mümkün ise gemi dahilî muhabere elektrikçileri arasından seçilir.

Madde 507 - Gemi nöbetçi subayı ve astsubayının emri ile gemide vakit cetveline göre yoklama, tabur, yat kalk vesair zamanlarını ve sair emirleri, alârmı, kumanda gereci ile veya avz ile gemide yayar.

Nöbetçi porsunun görevleri

Madde 508 - Gemide dolaşarak, demir ve zincirlerin nete bulunduğu, ırgat ve kastanyola civarında funda ve viraya mâni bir şey bulunmamasına, bosa emniyetine, gemi arma donanımları ve matafora, dike halatlarda gemicilik ve emniyete mugayir bir şey olup olmadığına bakarlar.

Madde 509 - Filika ve sair vasıtalar asılırken veya mayna dururken emniyetle çalışılmasına, eşya naklinde armadorluk işleri ile gerekli palanga donanımları, açavele ve kasavele donatılmasını yaparlar.

Madde 510 - Mataforalarda bulunan vasıtaların paletlerini ve sair emniyet tertiplerini kontrol ederler.

Gemi başüstü nöbetçisinin görevleri

Madde 511 - Silâhlı olarak, gemi başüstünde bulunur. Yanında megafon ve düdük bulunacaktır.

Madde 512 - Gemi başüstünde dolaşarak demir tertibatı ve zincirinin durumuna, geminin tarayıp, taranmadığına, zincirden kimsenin tırmanmadığına, gündüz demir şamandırasına, gece baş liman fenerlerinin yandığına, gemiye iskelelerden başka bir yerden kimsenin çıkmamasına dikkat eder. Ve emniyeti sağlar.

Madde 513 - Yan mataforalarındaki vasıtalara da dikkat eder.

Madde 514 - Baş omuzluklar hizasına kadar, balık adamlar emniyetini sağlar.

Nöbetçi telsizcilerin görevleri

Madde 515 - Donanma veya birlik kumandanı emrine göre dinlemede veya mesaj vermek ve almakta gerekli işlemlerini yapmak üzere telsiz operatörü astsubay erbaş ve erler arasında tutulur.

Madde 516 - Esas görevleri, daireleri ve gereçlerinin emniyet, kifayet ve gizlilik ve sürat ile çalıştırılmasını temin etmektir.

Madde 517 - Mesaj alınması ve verilmesinde mer'i talimname ve yönetmeliklere göre işlem yaparlar.

Madde 518 - Fırtınalı havalarda antenlerinin emniyetini sağlarlar.

Nöbetçi vardabandıra (İşaretçi) nin görevleri

Madde 519 - Gemi işaret astsubay erbaş ve erleri arasında tutulur.

Madde 520 - Nöbetlerini en az iki kişi olarak tutarlar.

Madde 521 - Esas görevleri gemiye verilen veya geminin vereceği görünür işaret mesajlarını doğru, süratli ve emniyetli şekilde alıp vermektir.

Madde 522 - Gemi vasıtalarını gözle takip ederler.

Madde 523 - Sisli tipili havalarda kampana ve sis düdüğünü çalar ve çalınan düdüklere dikkat eder, yaklaşan düdüklere nöbetçi subayına rapor ederler.

Madde 524 - Toka ve arya bayrak için çekilen işaretleri takip eder ve zamanında nöbetçi subayına haberdar eder.

Madde 525 - Gemi baş ve kıç liman feneri ile şapka kırmızı fenerlerini kumandan fenerlerini yakarlar ve bunların elektriksiz yedeklerini hazır tutarlar.

Madde 526 - Başüstü nöbetçilerinin raporlarını nöbetçi subayına pasaparola ederler.

Madde 527 - Gemiye yaklaşmakta olan vasıtalar ile geçen forslu vasıtaların, boş veya dolu olarak geçişlerini, limana gelen veya giden gemileri nöbetçi subayına rapor ederler.

Madde 528 - Hisa bayraktan evvel limana gelen gemilere bayrak gösterirler.

Madde 529 - Tüccar gemilerinin selâmlarını iade ederler.

Madde 530 - Arya ve hisa bayrakda kıç ve civadra bayrağını, fors ve flandraları arya ve toka ederler.

Madde 531 - Denizde ve kıyıda olan mühim vakaları, yangınları, batma ve çatışmaları nöbetçi subayına rapor ederler.

Madde 532 - İşaret jurnalini tutarlar.

Emniyet nöbetçilerinin görevleri

Madde 533 - Gemide II nci kumandan tarafından lüzumu kadar emniyet nöbetçisi tesis olunur. Para kasası... Açık cephanelik veya ambar gibi yerlerle açıkta bulunan malzeme ve silâhlara ve yanıcı, patlayıcı maddelere emniyet nöbetçisi tahsis olunur.

Madde 534 - Gemiye para alınması sırasında ikmal subayı yanına da astsubay veya er emniyet nöbetçisi verilebilir.

Madde 535 - Görevleri, kendi muhafızlarına tevdi edilen şeyleri olduğu gibi muhafaza etmektedir.

Madde 536 - Nöbet yerinde yangın emniyetini de sağlarlar.

Madde 537 - Nöbet talimatlarındaki hususi hizmeti yaparlar.

Saygı nöbetçilerinin görevleri

Madde 538 - Verildikleri yere göre, makamın veya sancak vesair nöbet aldıkları yerin maddî ve manevî şahsiyetine tecavüzü önlerler.

Madde 539 - Buldukları yerlerde sükûneti sağlarlar.

Manga nöbetçisinin görevleri

Madde 540 - Mangada, temizlik, emniyet ve disiplini muhafaza etmek düzeni sağlamak, mangaya kokacak, bozulacak birşey getirilmesine mâni olmak, mangayı havalandırmak, tenviratını kontrol etmek, kalk borusunda ve alarında, yangında uyuyanları uyandırmak, gece uyurken açılanları örtmek ve manga personeli eşyasının emniyetini sağlamakla görevlidirler.

Ceza odası nöbetçilerinin görevleri

Madde 541 - Oda hapsi ve katıksız hapis cezasını çekenlerin hapis odasından kaçmamalarını, kanun ve nizamın tecvizi etmediği mahallere uzaklaşmamalarını sağlar.

Madde 542 - Katıksız hapis cezası çekenlere hariçten yiyecek getirilmemesini ve cezalıları ziyaret yapılmamasını sağlar.

Madde 543 - Mahpusun edep ve terbiye dairesinde bulunmasını sağlar.

Madde 544 - Mahpusların hava almaları ve defî hacet zamanlarında nöbetçi polis ile işbirliği yapar.

Makine nöbetçi çavuşlarının görevleri

Madde 545 - Makine vardiyası personelinin yerlerinde olup olmadıklarını kontrol eder.

Madde 546 - Makine bölümünde vakit cetvelinin uygulanmasını ve vardiyaların zamanında değişmesini sağlar.

Madde 547 - Vardiyadan çıkan erbaş ve erlerin temizliklerini yapmalarını ve terli vücutla rüzgâra çıkmamalarını sağlar.

Madde 548 - Gemi yara savunma ve yangın donanımlarını kontrol eder.

Madde 549 - Kapalı kalması gereken bölmelerin kapalı olduğuna dikkat eder.

Madde 550 - Gemi havalandırma tertibatını kontrol eder.

Madde 551 - Gemi ısıtma tertibatının kifayetini sağlar.

Nöbetçi elektrikçilerin görevleri

Madde 552 - Bütün gemi tenvirat devresinin daimî kontrolünü yapar. Tasarruf için gerekli lâmbaları söndürür, ârızaları tamir eder.

Madde 553 - İcabeden yerlere cereyan verir.

Madde 554 - Gemide mahsus yerinden başka ütü, elektrikli ocak kullanılmasına mâni olur.

Madde 555 - Dizellerin jurnale geçecek kayıtlarını saat başlarında ve bizzat görerek tutar. Altörnatör veya dinamolara yağ ve su veya yabancı bir madde girmemesine bakar.

Nöbetçi motorcular (Dizel) in görevleri

Madde 556 - Gemi dizellerinin ve motorlarının kifayet ve emniyet ile çalışmalarını, yağlanmalarını, temizlenmelerini sağlar.

Madde 557 - Gemide ve vasıtalarda çalışan benzin motorlarını kullanır. Bakımlarını, yağlanmalarını sağlar.

Madde 558 - Motorlarda soğutma suyu devrini kışın donmalara mâni olacak tedbirleri kontrol eder ve sağlar. Yağ seviyesi ve devrini kontrol eder.

Madde 559 - Ana makinesi dizel veya dizel elektrik ve motor olan gemilerde gemideki esas liman vardiyasının görevlerini yaparlar.

Seyirde nöbet hizmetleri

Madde 560 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Seyir Nöbeti, "Savaş Yerleri/Manevra Yerleri Paydos, I/II/III üncü veya Sancak/İskele Vardiya Savaş/Seyir Nöbet Yerlerine" anonsu ile başlar; geminin seyir hitamında demirleme, şamandıraya bağlanma, aborda veya kıçtankara olmak üzere personelin manevra yerlerine alınmasıyla sona erer.

Seyir nöbeti, genel olarak mevcut taktik durumun gerektirdiği hazırlık seviyesine göre; tek, 1/2 veya 1/3 vardiya esasına göre tutulur. Bu durum, gemi komutanının emrine göre belirlenir.

Seyirde vardiya amiri, gemi komutanı tarafından görevlendirilen o vardiyadaki en kıdemli güverte subayıdır. Vardiyada görevli diğer tüm subaylar, vardiya subayı olarak isimlendirilir. Vardiya değişim zamanları ve süreleri, gemi tipi ve uygulanan vardiya düzenine bağlı olarak yürürlükteki talimatlara göre belirlenir.

Madde 561 - Liman nöbetleri vardiya esasına göre tutuluyorsa seyir nöbetinden liman nöbetine geçişte hangi vardiya seyir nöbetinde bulunuyorsa o vardiyadan başlamak üzere liman nöbetine devam edilir.

Güverte vardiya subaylarının görevleri

Madde 562 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Güverte vardiya subaylığı, güverte branşına dahil subaylar tarafından tutulur. Denizaltı gemilerinde makine branş subayları da, güverte vardiya subayı olarak görevlendirilir.

Vardiya subaylarının esas görevi, gemiyi emniyet ve selâmetle tesbit edilen rotada seyrettirmektir. Vardiya subayları, vardiya amirinin emirleri doğrultusunda hareket ederek, ona yardımcı olurlar.

Madde 563 - Seyir esnasında, tehlikeli hallerde ve düşmanca hareketler karşısında durumu derhal gemi kumandanına haber verir. Ancak hemen alınacak tedbirleri de almakla sorumludur.

Madde 564 - Geminin rotasında bulunup bulunmadığını daima mevkiiler koyarak tesbit eder ve seyir subayına da kontroller yaptırır.

Madde 565 - Birlik halindeki seyirlerde geminin esas mevkiini, mesafe ve aralıkların muntazam olmasını sağlar.

Madde 566 - Hidrografik neşirayata göre tesbit ettiği aksaklıkları veya yeni bilgileri seyir subayına ve kumandana bildirir.

Madde 567 - Müstakil seyirlerde mevki raporlarını hazırlar ve zamanında ilgili makamlara verilmesini sağlar.

Madde 568 - Üst makamlardan alınan emirleri (Mesajları) yapılacak işleri zamanında kumandana ulaştırır.

Madde 569 - Sis bastırması halinde kumandanı hemen haberdar eder ve geminin emniyeti için gerekli yara savunma tedbirlerini gözden geçirtir ve siste hareket tarzını uygular.

Madde 570 - Geminin, denizde çatışmayı önleme tüzüğü gereğince gerekli fener ve işaretlerle tam donanmış olarak seyirden sorumludur.

Madde 571 - Gemiden denize adam veya eşya düşmesi halinde gereken işleri yapar.

Madde 572 - Rastlanan Türk harb gemilerini selâmlar veya yabancı harb gemilerinin veya ticaret gemilerinin selâmlarını zamanında iade eder.

Madde 573 - Köprü üstünde tutulması icap eden kayıtların muntazam ve eksiksiz olarak seyir jurnalına yazılmasını sağlar.

Madde 574 - Personelin zamanında vardiyalarını almalarını, yemek yemelerini yatmalarını, kalkmalarını, v.s. temin eder. Geminin genel temizliğinin yapılmasını sağlar.

Madde 575 - Düşman karşısında hemen alarm vererek personelin savaş yerlerini almasını temin eder ve görevini kumandana devreder.

Makine vardiya subayının görevleri

Madde 576 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Makine vardiya subaylığı görevi; seyre hazırlık durumu ile başlar ve personel mevcuduna göre başçarkçı hariç olmak üzere makine subayları tarafından; gemi tipi, hazırlık durumları ve diğer koşullara bağlı olarak, üst makamlar veya gemi komutanı tarafından belirlenen oranlardaki vardiya esasına göre tutulur.

Madde 577 - (Değişik:RG – 05/03/1999 - 23630)

Makine vardiya subayının esas görevi; kazanlar, ana makineler, gaz türbini ve yardımcı makinelerin emniyet ve kifayyetle çalıştırılmasını ve köprüüstünden verilen makine komutlarının zamanında ve tam olarak uygulanmasını sağlamak; geminin seyrini ve emniyetini ilgilendiren hususlarda, vardiya amiri, başçarkçı ve gemi komutanının emirlerine göre gerekli tedbirleri almak ve işlemlerini başlatmaktır.

Madde 578 - Gemide, yangın ve yara savunma A. B. C. emniyetini sağlar.

Madde 579 - Sitimli gemilerde seyifli valfin atmamasına ve fakat çeşitli süratler ile manevralara geçecek sitimin bulunmasını, istenecek fazla cereyanın hemen verilmesini sağlar.

Madde 580 - Makine arızalarında yardımcı veya istirahatçı vardiyadan da personel olarak arızaları tamir ettirir.

Madde 581 - Makine seyir jurnalini tutar.

Madde 582 - Munavebe ile çalışacak kazan ve makineleri, motorları zamanında çalıştırır.

Köprü üstü astsubay erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 583 - Seyirde köprü üstünde, seyir, işaret, serdümen, makine telgrafçı radarçı, S.H.M.ci vardabandra, telsizci, D.S.A.cı vesair hareket branşlarından lüzumu kadar personel bulunur.

Madde 584 - Bu personel vardiya subayının emrine göre kendilerine verilen asli görevleri dikkat ve ihtimam ile yapar.

Madde 585 - Gemi kumandanı kendi gemisinin ihtiyacına göre nöbetleri ve talimatlarını yapar.

Madde 586 - Kullandıkları gereçlerde ihmal ve dikkatsizlikten doğacak arızalardan bizzat ve birinci derecede sorumludurlar.

Makine, astsubay, erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 587 - Seyirde ve gerekirse limanda kazan ve makineler ile sair yerlerde tam kifayyetle hizmeti görececek şekilde vardiya halinde personel bulunur.

Madde 588 - Bu personel vardiya subayı emrinde olarak, kendilerine verilen asli görevleri yaparlar.

Madde 589 - Makine, şaft vesair yerlerin yağlanmasına dikkat ederler.

Madde 590 - Kullandıkları gereçlerde ihmal dikkatsizlikten doğacak arızalarda bizzat ve birinci derecede sorumludurlar.

Elektrik astsubay, erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 591 - Seyirde makine vardiya subayına bağlı olarak gemi elektrik cihazlarının çalışmasını kontrol ederler. İstenilen akım kuvvetini sağlarlar.

Madde 592 - Kullandıkları gereçlerde doğacak arızalardan bizzat sorumludurlar.

Kazan astsubay, erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 593 - Kazanların tam kifayyetle istenen stimi sağlamasını, devreye girecek ve çıkacak kazanların usulüne göre hazırlanmasını, yakılmasını, çekilmesini sağlarlar.

Madde 594 - Yangına karşı gerekli bütün tedbirlerin alınmasını ve dairelerinin nete bulundurulmasını sağlarlar.

Madde 595 - Kazanların su seviyesi hava ve yakıt durumunun uygunluğunu sağlarlar.

Madde 596 - Kazanlar ve dairelerde doğacak arızalardan bizzat sorumludurlar.

Motor astsubay, erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 597 - Motorlarda yakıt, yağ ve soğutmanın tam olarak bulunmasını ve motorların kifayet ve emniyetle çalışmasını sağlarlar.

Madde 598 - Yangına karşı tedbir alırlar ve dairelerinin nete bulunmasını sağlarlar.

Madde 599 - Doğacak arızalardan ve arızanın izalesinden bizzat sorumludurlar.

Yarasavunma astsubay, erbaş ve erlerinin görevleri

Madde 600 - Gemide kapalı tutulması icap eden bölmeler, kaportalar, lümbuz ve sairenin kapalı tutulmasını sağlarlar.

Madde 601 - Yakıt ve su kavancasını yaparlar. Donanımlarını kontrol ederler.

Madde 602 - Yara savunma (A.B.C.) ve yangın donanımları, gereçleri ve malzemesini zamanında ihzar ve kullanmakla görevlidirler.

Madde 603 - Arıza ve tedbirlerinden dolayı bizzat sorumludurlar.

Madde 604 - Bölmelerin açılıp kapanmasında her geminin özelliğine göre mer'i talimatlara riayet edilir.

Gözcülerin görevleri

Madde 605 - Seyir halinde bulunan her gemi köprü üstü, güverteye veya lüzumu halinde baş ve kıç güverteye geminin seyir istikametini, gemiye balık adam veya mayın, torpito, uçak gibi bir şey gelip gelmediğini ve denize bir şey düşüp düşmediğini gözetlemek ve ufkun her tarafını tarassut etmek üzere gözcüler konur.

Gözcüler, gündüz gemi, kayık, duman enkaz, kara sahil, ada ve şüpheli herhangi bir yeri ve gece fener, ışık, tenvir mermisi, top alevli, veri fişeği gibi fasıllı ziyaları, ışiksiz tekne ve karaltılar gibi gördüğü şeyleri her sesi ve gürültüyü cihet ve istikametlerini söylemek üzere köprü üstüne rapor ederler.

Madde 606 - Gözcülere birer dilim verilir ve 360 dereceyi gözetliyerek burada gördüklerini devamlı olarak rapor ederler.

Kıç gözcüsü denize adam düştüğünde emir beklemeden can simitini atar.

Deniz filikacılarının görevleri

Madde 607 - Gemide, seyirde bir filika, kik veya motor daima mataforada denize alabura olmuş vaziyette askıda tutulur, vasıtayı tam donatacak personel ile vasıtayı mayna edecek porsun, elektrikçi gibi personeli de tefrik edilir.

Personel daima can yelekli olarak filikalarının yanında güvertede bulunurlar.

Can filikasında tolsun sandığı, muhabere vasıtaları ile diğer lüzumlu malzemeler ve miktarı kâfi can yeleş simidi ve salvo bulunur.

Deniz filikası lüzumu halinde usulüne göre mayna edilir. Personeli içine can halatından iner ve gerekli kurtarma görevini yaparlar.

Can filikası personelinin filika maynası ve bilhassa gemi üzerinde yol varken vasitanın gemiden ayrılması usulleri hakkında özel eğitimleri yapılır.

2 - Denizin kara tesislerindeki nöbet hizmetleri

Madde 608 - Müstahkem mevki, üs ve bölge kumandanlıkları camiasındaki nöbet hizmetleri; genel esaslarda açıklanan hususlara ve mahallin, görevlerinin özelliklerine göre bu kumandanlıklarca düzenlenir.

Karakol, karakol nöbetçisi ve devriyeler

1 - Genel esaslar:

Madde 609 - Karakollar ve nöbetçiler: Emniyet karakolu, emniyet nöbetçisi, saygı karakolu ve saygı nöbetçisi olmak üzere ikiye ayrılır.

Madde 610 - Karakol ve nöbetçiler kanun ve nizamlarla tâyin edilen yerlere konur. Karakol hizmeti kaideden yaya sınıflar tarafından yahut atlı sınıflardan yaya olarak yapılır. Bunların atlı veya motorlu olarak bulunmaları icap ediyorsa o şekilde tertip olunurlar.

Madde 611 - Her kıt'a ve kıt'ası bulunan karargâh ve kurumlarda bir nizam karakolu bulunur. Nizam karakolunun kuvveti; çıkaracağı nöbetçi ve devriyelerin adedine göre hesap edilir. 24 saat içinde her nöbet için asgari üç er hesap edilir. Karakol çavuşu ile onbaşılar, borazan ve trampetçiler bu hesaptan hariç kalmalıdır. Emniyet karakolları ve nöbetçiler askerlikçe mühim olan noktalara, cephanelik, harb silâh ve vasıtaları, ambar ve kasa ile mahpusların muhafazası için çıkarılırlar.

Bunlar haricinde askerlikçe mühim olan yerlere karakol ve nöbetçi çıkarılması garnizon kumandanının emir ve müsaadesi ile olur.

Madde 612 - Kıt'a bulunmayan kurumlardaki nöbet ve devriye hizmetleri için iş bu müesseselere garnizon kumandanının emriyle ayrı karakollar tahsis edilebilir. Kıt'alara yakın bulunan ve kıt'a nöbetçileri gibi değiştirilmesi mümkün olan kurumlara ait nöbetçiler işbu kıt'anın nizam karakolundan çıkarılır. Ayrı karakollar tahsis edilen kurumlardaki karakollar en çok haftada bir değiştirilmelidir.

Madde 613 - Kurum ve karargâhtaki muhafız kıt'aları birer nizam karakolu mahiyetindedir.

Madde 614 - Nizam karakol erbaş ve erlerin kıt'alarında silâhlı ve seferi teçhizatlı (Cephane dâhil) olarak çıkarılır. Bu karakoldan çıkacak nöbetçi ve devriyelerin nöbet esnasında da seferi teçhizatını kamilen taşıyıp taşımayacakları o zamanki vaziyete göre kumandanlıkça tâyin ve emrolunur.

Madde 615 - Nizam karakolundan uzak ve ıssız yerlere çıkarılan nöbetçilerin tüfekleri geceleyin dolu ve kapalı bulunur. Ceza evi ve tutuk evlerinde bulunan nöbetçiler ile fevkalâde hallerde bütün nöbetçilerin silâhları gece ve gündüz dolu bulundurulur. Nöbetçilere verilecek mermi miktarını kışla kumandanı tesbit ve emreder.

Madde 616 - Saygı karakolu: Cumhurbaşkanı ikametgâhına yaya kıt'alar tarafından (Atlı ve motorlu kıt'alardan yaya olarak) çıkarılır. Kıt'a bulunmayan yerlerde bu vazife jandarma tarafından yapılır. Saygı karakolu bunu çıkaracak kıt'anın kumandanı tarafından tesbit edilecek kuvvette ve bir subay (Asteğmen, üsteğmen) kumandasında olur. Bu karakol her hususta Cumhurbaşkanı başyaveri emrinde bulunur.

Madde 617 - Saygı nöbetçisi: Millî Savunma Bakanı ve kolordu ve daha yukarı makam sahibi general ve âmiraller bir garnizona geldikleri zamanda ikametgâhları önüne çıkarılır. Bu nöbetçi iki kişi olur. Saygı nöbetçisi ihtiram olunan generalin oradan bir günden fazla bir zaman için ayrılması halinde kaldırılır. Avdet ederse tekrar konur. Her kışlanın nizam kapusundaki nöbetçi aynı zamanda saygı nöbetçisidir.

Saygı karakol erbaş ve erleri ve nöbetçilerinin ve vazifesi aynı zamanda saygı olan emniyet nöbetçilerinin ve hassaten halkın gelip geçtiği yerlerde ve çarşı pazarda bulunacak

karakol devriye ve nöbetçilerin elbise ve ayakkabıları behemahal temiz, yırtıksız ve yamasız, teçhizatları da gene böyle temiz ve muntazam olmalı ve kendileri traş olmuş bulunmalıdır.

Nöbetçilerin muayyen ve devamlı nöbet yerlerinden, hava tesirinden korunmaları için numunesine uygun birer nöbetçi kulübesi olmalıdır.

2 - Nizam karakolu:

Karakolun çıkması ve değiştirilmesi)

Madde 618 - Nizam karakolu; kıt'a, karargâh ve kurumlarda piyade bölükleri (Kıt'aları) arasından sıra ile çıkarılır. Kuruluşunda piyade olmayan birliklerde o birliğin silâhlı erleri arasından çıkarılır. Nöbet yerlerinin çokluğundan dolayı bu bölüğün silâhlı erbaş ve erleri kâfi gelmezse kıt'a kumandanının emrine göre diğer bölüklerden (Kıt'alardan) kâfi miktarda erbaş ve erlerle takviye edilir.

Bir bölüğün (Kıt'anın) mevcudu nizam karakol hizmetlerini kamilen yapmağa kifayet etmediği zamanlarda, bu bölüğün diğer bölüklerden (Kıt'alardan) takviyesi veya aynı zamanda iki bölüğün (Kıt'anın) birden hizmete memur edilmesi şeklinden biri kışla kumandanı tarafından tesbit ve emredilir.

Madde 619 - Nizam karakolu çıkararak birliğin nöbetçi subayı veya astsubayı aynı zamanda nizam karakol kumandanıdır.

Madde 620 - Nizam karakolu nöbetçi heyeti ile birlikte değiştirilir.

Madde 621 - Nizam karakol görevini alacak olan kuvvet, onu çıkararak bölüğün (Kıt'anın) kumandanı tarafından toplanma yerinde gözden geçirilir ve ondan sonra nöbetçi subay veya astsubayının emrine verilir.

Madde 622 - Karakollar ve nöbetçilerin değiştirilmesi hususi merasimle yapılır. Nizam karakol nöbetçi subayı veya nöbetçi astsubayı emrine verilen nizam karakol kuvvetini değiştireceği eski nizam karakol kuvvetinin bulunduğu yere doğru sevkeder, bu esnada eski karakol, karakol yerinin önünde hazır ve toplu bir halde bulunur. Yeni karakol münasip mesafeye yaklaşınca silâh başı eder. Her iki karakol birbirine altı adam mesafe kalınca «dikkat sağa (Sola) bak» komutu ile birbirini selâmlar yeni karakol kuvveti sağ yanı eski karakolun sol yanı karşısına gelecek veçhile kumandanı tarafından safa geçirilir ve bundan sonra her iki kumandan kıt'alarını rahat ettirir ve teslim ve tesellüm işlerini görürler.

Madde 623 - Her nöbet yerine ve devriyeye bir numara verilir. Yeni karakol, nöbetçi yerlerine ve çıkarılacak devriyelerin adedine göre postalara taksim edilir. Her nöbet postasının erleri posta içinde ayrıca bir sıra numarası alır. (Meselâ: bir numaralı nöbet yerinin bir numaralı nöbetçisi, iki numaralı nöbetçisi gibi),

Madde 624 - Nöbet yerlerinin yeni karakol tarafından teslim alınması işine her postanın bir numaralı erlerinin bir araya toplanmasıyla başlanır. Bu suretle toplanan kıt'aya (Nöbetçi kıt'ası) denir. Onbaşılardan biri değiştirici olarak bu kıt'aya kumanda eder ve kıt'ayı hareket ettirir ve her nöbet yerine uğrıyarak eski karakolun nöbetçilerini değiştirir. Bu esnada eski değiştirici onbaşı da yeni değiştiricinin yanında bulunur ve nöbetçilerini topluyarak karakola getirir.

Madde 625 - Bu nöbet teslim işi yapılırken eski ve yeni karakol kumandaları da karakola ait eşyayı karakolun ve muntkasının temizliğini, nöbet yerlerini gözden geçirirler. Temizlikte bir kusur varsa eski karakol hemen bu kusuru giderir. Eşyada bir noksan varsa 24

saatlik vukuat raporuna ayrıca yazılır ve her iki kumandan tarafından imza edilir. Bu rapor yeni nöbetçi âmiri tarafından kışla kumandanına sunulur.

Madde 626 - Eski karakolun nöbet yerlerinde bulunan erleri karakola geldikten sonra eski karakol kumandanı kıt'asına silâhbaşına ederek karakoldan hareket ettirir ve münasip yere kadar götürerek oradan erbaş ve erlerin koğuşlarına gitmelerine müsaade eder.

Madde 627 - Nizam karakolunun temizliğine ve nizamına bakmak üzere yedek olarak fazladan getirilen erlerden biri memur edilir. Nöbette olmıyan erler tüfeklerini tüfekliye posta posta ve nöbet sırasıyla korurlar. Teçhizat ve eşyalarını da hemen giyinip kuşanacak veçhile başuçlarında derli toplu olarak bulundurulurlar.

Madde 628 - Her nizam karakolunda nöbet yerlerini ve nöbetçisinin genel ve özel talimatını ihtiva eden bir (Nizam karakolu talimatı) ve bir de yangın halinde hareket tarzını gösterir bir talimat, kıt'anın günlük ve nöbet hizmetlerini ve daha buna benzer işleri gösterir cetveller bulunur.

Madde 629 - Nizam karakolları aşağıda yazılı kumandanlara resmî tazim yapar:

1 - Alay (Hava ve denizde benzeri) kumandanlarına ve karargâhı kışla dahilinde bulunan daha yukarı kumandanlara her gün kışlaya ilk gelişlerinde;

2 - Karargâhı kışla veya garnizon haricinde bulunan kumandanları kışlaya gelişlerinde kışladan çıkışlarında.

3 - Nöbetçilerin nöbet yerinde hareket tarzları:

Madde 630 - Nöbetçi; nöbet yerinde nöbet müddetince oturamaz. Bir yana dayanmaz, uyumaz, yemez, sigara içmez, kıyafetini bozmaz, palaskasını çıkarmaz, silâhını elinden bırakmaz, gösterilen ve işaret edilen mevki asla terketmez. Müsaade edilmişse nöbet yerinde emredilen mesafe içinde dolaşabilir. Daima etrafına bakar, dinler, gelip geçenlere dikkat eder, vazifesi başında ölmedikçe ayrılmaz, lüzumu halinde kıt'asını ve komşu nöbetçileri acele silâh atmakla işaret veya düdük, çingirak veya varsa telefonla haberdar etmeyi bilir.

Madde 631 - Her nöbet yeri için nöbetin cinsi ve nev'ine göre (Kiler, hapishane emniyet, cephanelik...) bir talimat yapılır ve varsa nöbetçi kulübesine, yoksa kışla karakolunun içine asılır. Nöbet tesliminde de nöbet yerine mahsus talimat maddelerinin nöbetçilere söylenmesi ve tekrar ettirilmesi lazımdır.

Madde 632 - Nöbetçilerin umumi olarak bilmesi lâzım gelen mevaddan başka bulunduğu yerin ve civarının isimlerini, bulunduğu yerden her tarafa giden yolların nereye gittiklerini, civarda nerelerde hangi kıt'alar bulunduğunu bir taarruza uğrarsa veya muhafazasına mecbur olduğu mahaller bir taarruz vukuu bulursa ne suretle hareket edeceğini, gündüz ve gece nerede bulunup ne suretle hareket edeceğini bilmelidir. Savaşta nöbet hizmetleri bununla ilgili talimname hükümlerine göre yürütülür.

Madde 633 - Silâhlı eşkiya karşısında nöbetçinin tavır ve hareketi savaştaki nöbetçilerin tavır ve hareketlerinin aynıdır.

4 - Nöbetçilerin değiştirilmesi:

Madde 634 - Nöbet değiştirme saati geldiği veya buna mahsus işaret verildiği zaman yeni nöbetçi kıt'ası ve yeni değiştirici onbaşı nizam karakol talimatı ile tâyin edilmiş olan kendilerine mahsus toplanma yerinde toplanır. Burada nöbet değiştirici onbaşı süngü

takması emredilmiş olan nöbetçilere süngü taktırır, tüfeklerin dolu bulunması icap eden ahvalde tüfekleri doldurtur. Emniyet kanatlarının kapalı bulunmasına bilhassa dikkat edilmelidir ve nöbet yerlerini sıra ile dolaşmak üzere kıt'ayı düzgün olarak sevk eder.

Madde 635 - Nöbetçi kıt'ası bir nöbet yerine yaklaştığı zaman o nöbet yerinin nöbetçisi yerinde durmuyorsa (Geziniyorsa) yerine gidip hazır ol vaziyetini alır ve nöbetçi kıt'asını selâmlar. Nöbet değiştirici onbaşı kıt'ayı durdurup nöbet yerinin yeni nöbetçisine nöbete emrini verir; yeni nöbetçi eski nöbetçinin sol yanına doğru uygun adımla yürür ve nöbet yerinin vaziyetine göre icap ediyorsa tam veya yarım bir dönüşle eski nöbetçinin sol yanında bir hizada olmak şartıyla durur. Değiştirici onbaşı, her iki nöbetçinin bir adım açığında ve tam ikisi ortasında, yüzü her iki nöbetçinin aynı istikamette bulunan yüzlerine karşı dönük bulunur. Selâm vaziyetinde nöbet yerine ait vazifenin teslimine dair eski nöbetçinin sözlerini ve yeni nöbetçinin de tekrarlamasını dinler. O nöbet yerinin talimatına uygun olmayan sözler söylenirse düzeltilir, eksik varsa tamamlar. Evveleminde değiştirici ve yeni nöbetçi nöbet hududu dahilindeki her şeyin nizamında bulunduğu kanaat getirmelidir. Çifte nöbetçi konan nöbet yerlerinde yeni nöbetçiler yukarıdaki tarife uygun olarak biri eski nöbetçilerin sağında ve diğeri solunda bulunmak üzere vaziyet alırlar. Değiştirici onbaşı dört erin ortası karşısında bulunur. Nöbetin tesliminde nöbet alanla nöbet değiştiricinin işitebileceğinden daha yüksek sesle konuşulmaz. Nöbetlerin tesliminde konuşmaların âmirden başkasının duymasına müsaade etmemelidir. Bir nöbet yerinde teslim ve tesellüm işi bittikten sonra değiştirici eski nöbetçiye «kol nihayetine marş» emrini verir. Bu emir yapıldıktan sonra kıt'ayı nöbet yerine hareket ettirir. Bu suretle bütün nöbet yerleri dolaşılıp eski nöbetçiler değiştirildikten sonra gene topluca, karakola dönülür. Burada kıt'a durdurulur. Süngü çıkartılır, dolu silâhlar boşaltılır ve emniyet için bir defa da silâhlar muayene edilir ve ancak ondan sonra kıt'aya karakola girmelerine müsaade edilir. Değiştirici onbaşı, bu işler yapıldıktan sonra karakol erbaşına vazifesini yaptığını ve nöbet yerlerinde görüp de söylemesi lâzım gelen şeyler varsa onları haber verir.

Madde 636 - Nöbetçiler genel olarak iki saatte bir değiştirilir. Ancak nöbet hizmetinin ve iklim şartlarının özelliği dolayısıyla zaruri hallerde bu müddetler azaltılabilir veya çoğaltılabilir. Çoğaltma 4 saati geçemez.

Madde 637 - Fevkalâde hallerde şehir ve kasabalar içine konan karakolların hareket tarzı, karakolun çıkmasını emreden birlik veya garnizon kumandanı tarafından maksada vaziyete ve nizamlar uygun bir şekilde yapılacak talimatlarla tanzim olunur.

Madde 638 - Karakol kumandanı emirsiz olarak ancak nöbet yerlerini ve devriyeleri teftiş etmek maksadıyla ayrılabilir ve bu takdirde bırakacağı vekile gideceği yeri ve ne vakit döneceğini söyler.

Madde 639 - Karakollar her türlü ahvalde daima hazır bulunurlar. Geceleri elbiseleri ile yatarlar. Fevkalâde hallerde teçhizatlarıyla birlikte en kısa zamanda her an silâh başına edebilecek veçhiyle hazır bulunurlar. Baskın vukuu melhuz ise karakol erbaş ve erlerinden ihtiyaca göre bir kısmı veya hepsi yatmaz, uyumaz ve lâzımsa karakol dışında hazır bulunurlar. Bu takdirde silâhlar erlerin yanında bulunur. İcabında maksada uygun başkaca tertibat da alınır.

Madde 640 - Karakol, nöbetçi ve devriyelerin silâh kullanma selâhiyetleri Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanunu 87-90 maddelerinde yazılıdır.

Karakol, karakol nöbetçisi ve devriyelerin muvakkat yakalama selâhiyetleri

Madde 641 - İç Hizmet Kanununun 80-82 nci Maddelerinde olduğu gibidir.

K) Hazır kıt'a:

Madde 642 - Hal ve vaziyetin icap ettirdiği zamanlarda her kışla, konak ve ordugâhta derhal kullanılmak üzere bir hazır kıt'a bulundurulur. Bunun dışında hazır kıt'a bulundurulmaz.

Hazır kıt'anın teşkil edileceği zaman ve kuvvetini garnizon kumandanı bildirir. Ayrıca bu kıt'anın teşkilini üst makamlar da emredebilir.

Madde 643 - Hazır kıt'anın bütün erbaş ve erleri hep bir arada ve mümkün ise ayrı bir oda ve koğuştta bulundurulur. Hazır kıt'a gece dahi seferi teçhizatlı silâhlı ve giyimli olarak harekete hazır bulunur. Bu kıt'anın nöbetle uyku uyuyup uyumayacağı çıkaran kumandanca emredilir.

Madde 644 - Hazır kıt'anın kuvveti ihtiyaca göre tâyin edilir. Kumandanı subaydır. (Zaruri hallerde astsubay olabilir.) Bu kıt'anın kuvveti en az bir mangadır.

Madde 645 - Hazır kıt'a kumandanın tensip edeceği birlikten çıkarılır. Bu birliğin kuvveti kâfi gelmezse diğer birlikten takviye edilir. Hazır kıt'a lüzum ve ihtiyaca göre başka sınıflarla da takviye edilir. Bir kışlada başka başka sınıflardan asker bulunursa bu kıt'a kaideten yaya sınıflardan sıra ile tertip olunur. Eğer kışlada yaya sınıftan asker yoksa o zaman bu kıt'a kışlada oturan sınıftan yaya ve lüzumunda atlı ve motorlu olarak tertip edilir.

Madde 646 - Hazır kıt'a için bir toplanma yeri gösterilir.

Madde 647 - Şayet bir ihtilâl ve isyan çıkması muhtemel ise askerlerin hepsinin kışlalarda mevcut bulunması emredilir.

Madde 648 - Bütün birliğin hazırlanması veyahut bir kısmının hazır kıt'a olarak bulunması icap eden fevkalâde hallerde dışarda olup biten işlerden haber almak, alâkadar makamlarla ve civar kışla askerî müesseselerle irtibatta bulunmak ve lüzumlu olan telgraf, telefon hatlarını muhafaza etmek ve kışla dışında rastlanacak erbaş ve erleri kışlalarına göndermek için münasip kuvvette devriye kolları çıkarılır. Hale göre komşu makam ve kıt'alarla irtibatta bulunmak üzere irtibat vasıtaları hazır bulundurulur.

Madde 649 - Kışlada bulunmak emri verildikten sonra er, erbaş astsubay ve subaylardan hiç bir kimse kışladan emirsiz ayrılamaz. Herhangi bir sebeple veya iş maksadiyle kışla dışına çıkarılacak kuvvetin miktarı durumun ehemmiyetine göre hesap edilmeli ve bu kuvvet silâhlı ve cephaneli olmalıdır.

Madde 650 - Hazır kıt'anın cephanesi çabuk ve kolayca dağıtılacak bir yerde ve vaziyette bulundurulmalıdır.

Fevkalâde hallerde her erbaş ve erin üzerinde münasip miktarda cephane bulunmalıdır. Bu miktar hazır kıt'anın teşkili emreden kumandan tarafından bildirilir.

L) Asayişin temini için askerinin nasıl kullanılacağı ve örfi idare:

1 - Örfi İdare ve asayişin temini İç Hizmet Kanununun 86 ncı maddesinde olduğu gibidir.

2 - Silâh başına.

Madde 651 - Birliklerin silâh başına edilmeleri ilgili ve yetkili kumandanların emriyle olur. Bir kışladan bir kısım askerinin fevkalâde ahval karşısında silâh başına edilmesi kışla kumandanının veya kışla nöbetçi âmirinin emriyle olabilir.

Madde 652 - Askerin silâh başı edilmeleri kaideten boru veya trampet veya alarm düdüğü vesair işaretiyle olur. Bu işaret icabında uzaktan işitilip görülecek surette mesalâ; top, işaret tabancası attırmak ve ateş yaktırmak, tayyare uçurmak ve telefon gibi evvelden kararlaştırılacak vasıtalarla da yapılır.

Madde 653 - Silâh başına borusu, nizam, karakolunun (Hazır kıt'anın) borusu ile ve varsa diğer borazanlar tarafından tekrar tekrar çalınır.

Madde 654 - Silâh başına emir veya işaretiyle o mevkide bulunan bütün birlikler kendilerini muharebeye hazır bir hale koyarlar, böyle bir halde birliklerin alacakları tertipler kuvvetlerin özel talimat ve emirlerine göre olur.

Madde 655 - Asker her an ve zamanında ve hususiyle silâh başına emir veya işareti verildiği vakit hemen takınıp kuşanacak ve süratle çıkabilecek veçhile eşya ve teçhizatı hazır bulunmalıdır. Bu gibi zamanlarda kışla ve konakların dışında bulunan askerler hemen kışlaya koşar ve çabucak hazırlanıp evvelden tesbit edilen yere giderler.

Madde 656 - Kışla nöbetçi subayları evlerinde bulunan subaylara «silâh başına» emrini çabucak ulaştırırlar ve emniyete lüzum görülürse muhafız da gönderilir.

Madde 657 - Birlikler; senede birkaç defa ve muhtelif maksatlarla talim için silâh başı ettirilir.

3 - Nokta dizmek:

Madde 658 - Bazı ahvalde nokta dizmek icap edebilir. Bu husus için ayrılan asker münasip aralıklarla karşılıklı bir veya iki sıra üzerine tertip olunur ve bunlara vazifeleri iyice anlatılır. Vazifenin ifası sırasında halka iyilikle ve nezaketle muamele edilmeli, verilen emre aykırı hareket edilmesine rıza gösterilmemeli bu vazife atlı ve motorlu askerler tarafından yapılırsa bir kaza vukuuna asla meydan verilmemelidir.

Astsubay ve subaylar gürültüsüzce ve lüzumsuz yere dolaşmıyarak kendi kıt'alarının hududu içinde nizamın muhafazasına dikkat ve nezaret ederler.

Madde 659 - Nokta dizmek için tahsis edilen askerlerin teçhizat ve kıyafetlerinin ne şekilde olacağı her defasında emredilmelidir. Mızraksız atlı noktalar kılıç çekerler.

Madde 660 - Noktaya memur olanlar karakol gibi vazife görürler.

M) Askerlerin silâh kullanma yetkileri:

Madde 661 - İç Hizmet Kanununun 87 ilâ 90 ıncı maddeleri hükümleri uygulanır.

N) Askerlerin inzibat kuvvetlerinin vazife teşkil ve yetkileri:

Madde 662 - Askeri inzibat kuvvetleri;⁽¹⁾

1. Askeri disiplini korumak, bozulan disiplinin süratle iadesini sağlamak, ilgili mevzuat hükümlerine göre askeri trafik hizmetlerini yürütmek, asker kişilerin suç işlemelerini önlemek ve gerektiğinde bunların kimliklerini tesbit etmek, üstlerini aramak.

2. İzinsiz kıt'asını terk etmiş olan veya korunması için yakalanması gereken ya da askeri disiplini bozucu davranışlarda bulunan asker kişileri yakalamak.

3. Aşağıda gösterilen hallerde:

a. Adli bir görevin yerine getirilmesi amacıyla; yetkili merciin isteklerini yerine getirmek için,

b. Adli takibat amacıyla;

(1) Kendi muhafazaları altına tevdi edilmiş olan insanlarla eşyanın korunmaları için muvakkaten yakalanması zorunlu görülen,

(2) Karakola, karakol nöbetçisine, devriyelere (veya görevlerini yaptıkları sırada ya da görevlerinden dolayı askeri inzibat görevlilerine) karşı tecavüz müessir fiil veya hakaret eden veya muvakkaten yakalanmaması halinde bu fiillere devam edeceği anlaşılan,

Asker veya sivil kişileri yakalamak,

4. Suç üstü hallerinde delillerin kaybolmasını önlemek, gerekli işlem yapılmak üzere; suç delilleriyle birlikte sanık asker kişileri en yakın kıt'a komutanlığına veya askeri kurum amirliğine, sivil kişileri ise mahalli polis veya jandarma karakoluna teslim etmek,

5. Askeri adli makamların isteklerini yerine getirmek,

6. Gerektiğinde askeri ceza ve tutuklevlerinin korunmasını sağlamak,

7. Yukarıdaki bentlerde belirtilen görevlerin ifası sırasında kuvvetinin yeterli olmaması halinde, en yakın askeri birlikten, acele ve gecikmesinde sakınca olan hallerde de polis ve jandarma kuvvetlerinden yardım istemek,

8. Polis ve jandarmanın vaki yardım taleplerini yerine getirmek,

Görev ve yetkilerini haizdirler.

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun uygulanacağı ve Genel Güvenlik Kuvvetlerinin de yeterli olmadığı hallerde, valinin isteği üzerine ve garnizon komutanı ile mülki amirin müştereken tesbit edecekleri yer ve zamanlarda, tefrik edilecek askeri inzibat kuvvetleri; karakol, karakol nöbetçisi, devriye, trafik, kolluk, kurtarma ve yardım görevlerini, polis ve jandarma yetkilerini haiz olarak yerine getirirler.

Bu görevlerin nasıl yapılacağı ve yetkilerin nasıl kullanılacağı Genelkurmay Başkanlığınca çıkarılacak yönergede gösterilir.

O) Sosyal hizmetler:

1 - Ordu pazarları:

Madde 663 - Ordu pazarları hususi kanunlara göre teşkil edilerek yürütülecektir.

2 - Ordu evleri ve askerî gazinolar:

Madde 664 - Büyük garnizonlarda (Tümen ve eşidi askerî kurumlar ile daha büyük kıta ve kurumlarda deniz ve havada eşitlerinin bulunduğu) bir ordu evi bulunur. Bu evler garnizonun adı ile anılır. Ankara Orduevi, İzmir Orduevi gibi astsubaylar için de bir ordu evi kurulabilir. Diğer garnizonlarda subay ve astsubaylar için birer askerî gazino bulunabilir. Kışlalar içinde de subay, astsubay ve er gazinosu bulunur ve bunun adına da kışla gazinosu denir.

Bunlar askerî binalar olup askerî mahal vasıf ve mahiyetini haizdir.

1. Orduevleri ve askerî garnizonların tesisinden maksat, Silâhlı Kuvvetler mensupları ve ailelerinin münasebet ve irtibatını samimileştirmek ve mesleki, içtimaî inkişaflarını kolaylaştıracak vasıtaları hazırlamaktır.⁽¹⁾

2 - Orduevleri ve gazinoları istirahat yeridir. Harb oyunları, konferanslar mesleğe ve hizmete mütaallik müzahabe için de bir ders mahallidir. Ordu evlerinde ve askerî garnizonlarda aile toplantıları, hususi ve resmî ziyafetler, düğünler ve müsamereler de yapılabilir. Kışla gazinolarında umumi müsamere ve aile toplantıları yapılabilir. Ancak, ordu evleri ve askerî gazinoların salonları (Silâhlı Kuvvetler personeli ve bunların emeklileri hariç)

diğer kişiler için düğün ve saire sebeplerle toplantı mahalli olarak hiç bir suret ve sebeple tahsis edilemez.

3 - Ordu evleri ve askerî gazinoları mütalâa ve oyun salonları ile spor, tenis mahalleri, yatak odaları, banyo ve sahillerde yüzme yerleri, deniz sporları vasıtaları için kayıkhanesi gibi müştemilâtı ihtiva eder. Kışla gazinolarında kütüphane ve yıkanma yerleri, tabildot salonları bulunur.

4 - Subaylar, askeri memurlar ve astsubaylar ile bunların emeklileri orduevlerinin ve askeri gazinoların tabii üyeleridirler.

Tabii üyeler ile orduevleri, askeri gazino ve öteki askeri sosyal tesislerden yararlanma hakkına sahip diğer kişilerin (...);

a) **(Ek ibare:17/11/2007-26703)** Bu Mahallerde Siyasi konuşma yapmaları, siyasi telkin ve öneride bulunmaları, yasal ve yasa dışı kurulmuş bulunan siyasi amaçlı parti, kuruluş, dernek ve örgütlerden herhangi biri hakkında propaganda yapmaları yasaktır. Bu yasağa uymayanlar hakkında gerektiğinde yasal işlem yaptırılmakla birlikte, emekli üyeler ile sosyal tesislerden yararlanma hakkına sahip diğer kişilerden birinin bu tür faaliyette bulunduğu herhangi bir şekilde tesbit edilenler anılan sosyal tesislerden yararlanma haklarını kaybederler.

b) Söz atma, sarkıntılık, ırz ve iffete tecavüz, askerlik haysiyet ve şerefine dokunan fiilleri işlemeleri veya **orduevleri, askerî gazino ve öteki askeri sosyal tesislerde⁽¹⁾** uyulması öngörülen kurallara uymamakta ısrar etmeleri halinde bunlar hakkında gerektiğinde yasal işlem yaptırılmakla birlikte bu tesislere girişleri Genelkurmay Başkanlığınca yasaklanabilir. Yapılan yasal işlem sonucunda bu fiilleri işlemedikleri anlaşılanlar hakkında, daha önce alınmış olan yasaklama kararı Genelkurmay Başkanlığınca kaldırılır.

c) **(Değişik:RG - 14/02/1999 - 23611)** Emekli üyeler ile bunların aile fertlerinden birisinin, irticai, bölücü, yıkıcı faaliyetler içerisinde yer aldığı ya da Türk Silâhlı Kuvvetleri aleyhinde beyanda veya faaliyette bulunduğu tespit edilmesi halinde, bu kimselerin, orduevleri, askerî gazinolar ve diğer askerî sosyal tesislere girişleri, Genelkurmay Başkanlığınca geçici veya sürekli olarak yasaklanabilir.

ç) **(Ek.R.G.:17/11/2007-26703)** Kendisine özel bir görev verilmediği halde görevi ve sıfatı icabı muvazaflık yaptığı dönemde bulunduğu görev ve görev yerleri hakkında beyanat veren, yazı yazan veya sair surette açıklamada bulunan, astlık-üstlük münasebetlerini zedelemeye, amir veya komutanlara karşı güven hissini yok etmeye yönelik olarak açıkça aşağılayıcı söz ve davranışta buldukları çeşitli komutanlık ve resmî kaynaklardan intikal eden bilgi ve belgelerden tespit edilenlerin orduevleri, askerî gazinolar ve diğer askerî sosyal tesislere girişleri, Genelkurmay Başkanlığınca geçici veya sürekli olarak yasaklanabilir.

5 - Kadrolu olupta idarî personel atanması yapılmamış olan askerî gazino ve kışla gazinoları, buldukları birlik ve kurumun kadro personelinden seçilecek kurul veya personel aracılığıyla yönetilir.

Kadrolu gazinoların işletilmesi, muhasebe, teftiş ve murakabeleri Orduvleri Tüzüğü hükümlerine; kadrosuz gazinolar ile kışla gazinolarının işletilmesi Orduvleri Tüzüğü, muhasebe, teftiş ve murakabeleri ise Askerî Kantin Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.

Askerî gazino ve kışla gazinolarının komutanları, garnizon ve kışla komutanıdır. Yönetim kurulu başkanları ise yönetim kuruluna seçilen subay ve astsubayların en kıdemlisidir. Bu yerlerin yönetim kurulları subay, askerî memur ve astsubaylar tarafından her takvim yılı başında seçilirler. Yönetim kuruluna dahil personel gelecek yıl içinde de seçilebilirler. Er gazinoları faaliyetlerinde de kışla gazinoları hakkındaki esaslar uygulanır. Ancak, bunların yönetimi birlik komutanı veya kurum amiri başkanlığında olur.

6 - Ordu evlerini (Askerî gazinolar ve kışla gazinoları dâhil) sermayeleri:

a. İşletme gelirlerinden

b. Üye aidatından

c. Teberruattan

d. Millî Savunma Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten teşekkül eder.

7 - Üye aidatı brüt maaş ve emekli maaşının binde biridir. Bu aidat:

a. **(Değişik:RG-24/12/2004-25680)** Subay, askerî memur, istisnâî memur ve astsubaylardan maaş bordrosu üzerinden kesilir.

b. a fıkrasındakilerin emeklileri ordu evlerine ve askerî gazinolara girebilmek için ikamet ettikleri mahal garnizonunun ordu evi veya askerî gazino müdürlüğüne makbuz mukabilinde aidatlarını öderler. Bunlara üye giriş kartı verilir.

Erlerden aidat kesilmez.

8. **(Değişik:RG-16/03/2006 - 26110)** Ordu evleri ile askerî gazinolar Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına mahsustur. Ancak koşullar gerektirdiğinde yabancı ülke silahlı kuvvetler mensupları da bu yerlerden Genelkurmay Başkanlığının yazılı müsaadesi ve yapılacak düzenlemeler çerçevesinde faydalandırılabilir.

Konser ve konferanslarla ziyaret ve merasim günlerinde komutan tarafından davet edilmiş olan tanınmış sivil zevat ve aileleri buralara girebilirler.

Subay, askerî memur ve astsubaylar refakatlerinde ordu evleri ve askerî gazinolara sivil misafir götüremezler. Garnizon komutanlarının uygun göreceği tanınmış kişiler ordu evi müdürlerince verilecek özel giriş kartları ile ordu evlerine girebilirler.

Ordu evleri ve gazinoları icara verilemez.

9. Ordu evlerinin otel kısımlarında devamlı ikamet edilemez. Subay, askerî memur ve astsubaylar bu gibi yerlerde, azami iki ay kalabilirler. Emekliler, ikamet ettikleri mahal ordu evi ve askerî gazino otellerinden istifade edemezler. Başka garnizonlara gittiklerinde ordu evi ve askerî gazino otellerinden azami 15 günü geçmeyecek şekilde faydalanırlar.

Ancak, ordu evlerinin otel kısımları müsait olduğu takdirde, kurs, geçici görevli gelmiş veya zorunlu sebeplerle ailesini getirememiş subay, askerî memur ve astsubaylar süre gözetilmeksizin; bunların aileleri ise hastalık ve zorunlu hallerde, kısa süreler için garnizon komutanlarının müsaadeleriyle, otel kısımlarından (gerektiğinde çıkmaları şartıyla) istifade ettirilirlir.

10 - Ordu evleri ve askerî gazinolarda alkollü içkiler ancak lokanta ve büfelerde, sarhoş olmamak şartıyla içilebilir. Kışla gazinolarında ve gemilerde alkollü içkiler içilemez. Ordu evleri, askerî gazino ve kışla gazinolarında her çeşit oyunlar eğlence maksadiyle olup kumar şeklinde oynanmaz ve oynatılmaz.

11 - Orduvevleri ve askerî gazinolarda gösterilecek sinema filimleri, meslekî, terbiyevî ve ahlâki olmalıdır. Sinemalarda hiçbir zaman ticaret fikri gözetilmez ve reklâm yapılmaz. Buralara subay, askerî memur, astsubay ve bunların emeklileriyle sağlık fişine sahip olan aile fertleri ve resmî elbiseli askeri öğrenciler girebilirler. Refakatta sivil kişiler giremez. Ancak, Garnizon Komutanlarının uygun görecekları tanınmış kişiler, orduvevi müdürlüklerince verilecek özel giriş kartları ile orduvevlerine girebilirler.

12 - Her ordu evi askerî gazino ve kışla gazinosu içişleri için hususi bir talimatı olur. Ve bu talimat gazinoda asılı bulunur. Herkes bu talimata uymağa mecburdur.

3 - Dinlenme kampları ve karşılama ekipleri

Madde 665 - Subay, askerî memur ve astsubaylarla ailelerinin dinlenme ve moral ihtiyaçlarını temin maksadiyle mahalli ve özel kamplar tesis olunabilir.

(Değişik ikinci fıkra:RG – 29/09/2004 - 25598) Bu kampların ne zaman ve nerede açılacakları, süreleri özel veya mahallî olacakları, Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından tespit edilir.

Kampların işletilmesinde askerî nakil vasıtaları ve askerî eşyalardan istifade edilir.

Madde 666 - Mahalli kamplar; müstakil tabur ile muadili kurumlar seviyesine kadar açılabilir.

Madde 667 - Özel kamplar bilhassa garnizon dışı birliklerden gelecek personel ve ailelerinin istifadelerine tahsis edilir.

Aynı garnizonda bulunan personel ve aileleri ancak günü birliğine istifade edebilirler.

Madde 668 - Kamplardan, subay, askerî memur ve astsubayların aileleri dışındaki şahıslar faydalanamazlar.

Madde 669 - Kamplardan bir dönemden fazla istifade edilemez.

Dönemlerin 15 günden az olmamasına dikkat edilir.

Madde 670 - Kamp bölgesinin kurtarma ve emniyeti için tahsis edilen vasıtalar hiç bir surette başka maksatla kullanılamaz.

Madde 671 - Kampların işletilmesi Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan kamp talimatına göre olur.

Madde 672 - İmkânlar müsait olduğu takdirde kamplar sabit hale getirilebilir.

Madde 673 - Bir garnizona tâyin edilerek gelen subay, askerî memur ve astsubayları karşılamak ve lojman veya boş olduğu tesbit edilen meskenlere yerleştirilmelerini veya girebilmelerini temin maksadı ile ekipler kurulur. Bunların teşkili ve vazifeleri özel talimatla düzenlenir.

4 - Kışla kantinleri:

Madde 674 - Kışlalarda askerlerin ihtiyaçlarını ucuz ve kolaylık ile temin maksadı ile lüzumu kadar kantin kurulur.

Bu kantinlerin gelirleri, teşkili, idaresi, işletme şekli ve kontrolları Milli Savunma Bakanlığınca hazırlanacak bir Yönetmelik ile düzenlenir.

Askerî kantinlerin teşkili idare ve murakabesi ve kârın tevzii İç Hizmet Kanununun özel hükümlerine göre ve düzenlenecek yönetmeliğe göre yapılır.

5 - Bakım ve onarım tesisleri:

Madde 675 - Bakım ve onarım tesislerinden subay, askerî memur ve astsubayların faydalanmalarını usul ve şekli Millî Savunma Bakanlığınca ayrıca hazırlanacak bir yönetmelik ile düzenlenir.

6 - Askerî nakil vasıtalarından istifade:

Madde 676 - Kıta, karargâh ve kurum âmirlerince tahsis edilecek kara ve deniz sınıfı vasıtalarından mesaiye geliş ve gidişlerinde subay, askerî memur, astsubaylar ve sivil memurlar istifade ederler.

Servis vasıtalarından ancak boş yer bulunduğu takdirde ve seyir istikametleri değiştirilmemek şartı ile bu şahısların aileleri de istifade edebilirler.

(Ek fıkra:RG – 11/11/1976 - 15760) Acilen sevki gereken hasta ve cenaze nakilleri için tahsis edilecek vasıtalarda boş yer olduğu takdirde subay, askerî memur, astsubay ve aileleri de yararlandırılabilir.

(Ek fıkra:RG – 11/11/1976 - 15760) Savaşta ve olağanüstü hallerde, izinli personel ve hizmetin gerektirdiği diğer işlerde görevlendirilecek subay, askerî memur, astsubay ve Silâhlı Kuvvetlerde görevli sivil memurlar ile sivil moral ekipleri, hareket bölgesi ve hareketle ilgili diğer garnizonlara gidiş ve dönüşlerinde kara, deniz ve hava ulaştırma araçlarından yararlandırılabilirler.

(Ek fıkra:RG – 11/11/1976 - 15760) Barışta ve olağanüstü hallerde, Genelkurmay Başkanının emri ile önemli kişiler ve bunların refakatündakiler veya önemli görev ve hizmetler için hava ulaştırma araçları tahsis edilebilir.

Madde 677 - Kıta, karargâh ve kurumlardaki subay, askerî memur ve astsubayların şehir içi :

- a. Ev değiştirilmesinde eşyaların nakli
- b. Şehirdeki depolardan mahrukatın eve nakli için kumandan veya âmir tarafından vasıta temin edilir. (Tahsis)
- c. Vasıtası olmayan kıta, karargâh ve kurumların personelinin bu nakliyatı garnizon kumandanlığınca düzenlenir.

Madde 678 - Subay, askerî memur ve astsubaylar makam araçları hariç hizmet maksadı ile aynı istikamete giden boş vasıtalarından istifade edebilirler.

Madde 679 - Uzak garnizonlarda oturan subay, askerî memur ve astsubay ailelerinin şehirle irtibatları ve çocukları okula götürülüp getirilmesini temin için garnizon kumandanlığınca bir program dahilinde vasıta tahsis edilir.

Madde 680 - Gündelik ve muayyen tarifeli umumi vasıtaları işlemediği garnizon ve kıtalara tâyin edilen subay, askerî memur ve astsubayların zafî eşyaları ile ailesi efradı ve kendisi umumi vasıtanın en son gittiği yerden vazife mahalline kadar askerî vasıta ile götürülür ve getirilir. Bu husus garnizon kumandanlığınca düzenlenir.

Madde 681 - Yukarıda bahsedilen hususlar için tahsis edilecek vasıtaların tertip tanzim, program ve icrası kumandan ve âmirlerce hazırlanacak özel talimatlara göre yürütülür.

6 - Sivil nakil vasıtalarından tenzilâtlı istifade :

Madde 682 - Sivil nakil vasıtalarından tenzilâtlı istifade Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanununun 109 uncu maddesinde olduğu gibidir.

P) Merasim :

Madde 683 - Askerî merasimler, askerî merasim ve protokol yönetmeliği ile yanaşık düzen ve merasim talimnamesi esaslarına göre yapılır.

R) Harb esirleri ve mülteciler :

1 - Esaslar :

Harb esirlerine 6020 ve mültecilere de 4104 sayılı kanun hükümleri tatbik edilir.

Madde 684 - Harb esirleri, mahpus, alelâde insan, hayvan, eşya mühimmat ve sairinin bir kıta muhafaza ve nezareti altında bir yerden diğer yere götürülmesinde bunların muhafız kıta ile birlikte teşkil ettikleri intizamlı topluluğa kabile denir.

Muhafız kıtanın kuvveti vazifeye ve duruma göre tâyin olunur. Ve bu tâyinde birliklerin parçalanması esası gözönünde tutulur.

Madde 685 - Yürüyüşe başlamadan evvel kabile komutanı teslim alınacak herşeyi sayı veya tartısına göre tamam olarak teslim alır. Muhafız kıtanın vazifesi ve kafilenin sureti hareketi hakkında kabile komutanına icap eden emir ve talimatla idare ve iaşe işlerine ait ayrıca emir ve talimat verilir.

Madde 686 - Sevk ve muharebe talimnamesinin yürüyüş faslında yazılı kaidelere umumi olarak kabileler de tabidirler.

Madde 687 - Kafilelere lüzum halinde bir borazan, tabip, veteriner veya bir sıhhiye, veteriner erbaşı katılır.

2 - Harb esirleri ve mahpus kabileleri :

Madde 688 - Harb esirlerine Türklüğe yakışır bir surette insaniyetle muamele edilir. Hususiyetle yaralı, hasta zayıf düşmüşe iyi muamele etmek her namuslu askerin vazifesidir. Düşman ölülerine hürmet etmelidir.

Madde 689 - Harb esirlerinin ve mahpusların muhafazasına memur olanların daima çok dikkatli davranmaları lâzımdır. Yollarda bilhassa molalarda ve su başlarında esirlerden veya mahpuslardan birkaçının derhal üzerine hücum ederek silâhını elinden alabileceğini daima gözönünde bulundurulmalıdır. Kafile eratı gerek yürüyüşte ve gerek molada kafileye yanaşmıyarak açığında ve daima müteyakkız bulunur. Kafile komutanı mahpusları teslim alırken bunların eşkalini ve suçlarını gösteren defteri de beraber alır, hareketten evvel bunların ve harb esirlerinin üzerinde silâh olarak kullanılacak veyahut kaçmalarını kolaylaştıracak vasıtaları aldırır. Karşı koyar ve dayanırlarsa bağlanacaklarını, kaçmağa kalkıştırlarsa, üzerlerine ateş edileceğini ihtar eder ve muhafızlara da vazifeleri hakkında sarih talimat verir. Muhafızlar yaya sınıftan iseler bunlara süngü taktırır. (Süvari iseler kılıç çektirir) ve silâhlarını doldurtur. Doldurma işini harb esirlerinin veya mahpuslarının gözlerinin önünde yaptırır.

Madde 690 - Kafile kumandanı yürüyüşte muhafızları harb esirlerinin veya mahpusların dörtbir tarafını saracak veçhile tertipler, kendisi de en geriden yürür. Eğer muhafızlar bir veya birkaç kişiden ibaretseler harb esirlerinin veya mahpusların gerisinde yürürler.

Madde 691 - Sevkiyat arabalar veya kamyonlarla yapıyorsa hale ve muhafaza şekline göre muhafızlar tertip olunur.

Madde 692 - Mahpusların muhafızlarla veyahut diğer kimselerle münasebette bulunmalarının önüne geçilmelidir. Aksi halde bu münasebetten mahpusların kaçmalarını kolaylaştıracak imkânlar hâsıl olabilir.

Madde 693 - Muhafızlar, bilhassa ârızalı arazide, şehir, kasaba ve köprülerin yakınında, sokaklarda velhasıl harb esirlerinin ve mahpuslarının kaçmalarına müsait olabilecek bütün mevki ve hallerde dikkatlerini artırmalı, meskûn yerlerden mecburiyet olmadıkça durmadan geçmelidir.

Madde 694 - Tren veya vapurlarda harb esirleri ve mahpuslar diğer yolculardan ayrı bir yerde bulundurulmalıdır. Muhafızlar harb esirlerinin veya mahpusların bulunacağı yerlerin kapı ve pencereleri yakınında bulunmalıdırlar. Mahpuslardan karşı koyanlara ve kaçmalarından şüphe edilenlere kelepçe vurulmalı, yoksa ip, kayış vesaire gibi vasıtalarla elleri bağlanmalıdır.

Madde 695 - Harb esirleri veya mahpuslar uzak yere sevk ediliyorsa miktarlarına ve gidilecek yolun haline göre (Ormanlık, çok dolambaçlı yol ve arazi, şüpheli mıntaka vesaire gibi) münasip kuvvette bir muhafız kıtası tertip edilir. Buna rağmen kafiye kumandanı yollarda muhafızların fazlaştırılmasına lüzum görürse ilk askerî garnizon kumandanına veya mahalli Hükümete müracaat ederek bu lüzum anlatılır. Bu gibi hallerde mahalli Hükümetler jandarma ile yardımda bulunurlar.

Madde 696 - Harb esiri ve mahpus kafiyelelerinin geceyi geçirecekleri yerde varsa garnizon kumandanlığına yoksa mahalli Hükümete haber verilerek bunların kaçmalarına meydan vermiyecek kapalı ve münasip yerler istenir ve buralarda emniyet altında yerleştirilir.

Madde 697 - Bir harb esiri veya mahpus yürüyemeyecek derecede hastalanırsa kumandanlığa veya mahalli Hükümete ilmühaber alınarak evrakı ile birlikte teslim edilir.

3 - Adi kafiyeleler :

Madde 698 - İnsan, hayvan, eşya, mühimmat ve saire kafiyelelerinden yol esnasında hastalanan olursa ve kafiye yanında tabip bulunmazsa en yakın Hükümet veya belediye tabibine veya veterinerine müracaat olunur. Tabip raporu ile hastalığı tesbit veya gidemeyecek kadar hasta oldukları görülenlerin nakli için bir vasıta tutulur veyahut hastahaneye yatırılır. Hastahane yoksa ya en yakın askerî garnizon veya en yakın bir hastaneye gönderilmek üzere mahalli Hükümete, köylerde ihtiyar heyetlerine teslim edilerek imzalı kâğıt alınır. Bu gibiler için yazılacak hasta tezkeresinin iyi olduğu zaman nereye gönderilmesi icap ettiği ve varsa üzerindeki para miktarı yazılır. Köy ihtiyar heyetlerine bırakılan hastalar için en yakın askerlik şubesine ve mahalli Hükümete de haber verilir. Şayet bir hastanın hastalandığı yerde sıhhiye memurlarından kimse bulunmazsa kafiye kumandanı bu gibileri en yakın sıhhiye memurunun bulunduğu yere nakil vasıtasıyla gönderir.

Kafilede nakil vasıtası yoksa veya var olup da tahsisi kendi işini veya yürüyüşünü aksatacak olursa sivil nakil vasıtalarından istifade olunur ve bu takdirde verilen ücrete karşılık bir makbuz alınır.

Madde 699 - Kafiye eratından birinin ölmesi halinde askerî veya mülki tabipten bir rapor alınarak cenazesi dinî merasimle gömülür. Ölenlerin gerek Hükümet tarafından

verilmiş ve gerek şahsına ait bulunan eşyası kıtasına teslim edilmek üzere beraber taşınır. Şayet beraber taşımakta güçlük varsa silâh ve cephaneden gayrisi en yakın askerî garnizona teslim olunur.

Madde 700 - Yürüeyebilen veya yürümesinde mahzur olmıyan hasta hayvanlar yedekte çekilir. Yürümesinde mahzur olanlar en yakın garnizon kumandanlığına, yoksa Hükümete veya ihtiyar heyetine teslim olunur. Hastalığın bulaşıcı olduğundan şüphe edilirse böyle hayvanlar hemen ayrılır ve mutlaka en yakın askerî garnizon kumandanlığına veyahut veterineri bulunan mahallî Hükümete teslim olunur. İktiza ettiğı halde bakıcısı da beraber bırakılır.

Madde 701 - Hastalık sebebiyle bir yere teslim edilen erat ve hayvanların iâşe ilmühaberini hemen vermek imkânı yoksa, bu sonradan gönderilmek üzere bunlar kafiye kumandanlığınca verilecek muvakkat bir muhtıra üzerine teslim olundukları mahallerce iâşe olunurlar.

Madde 702 - Teslim olunan hayvanlar için tesellüm eden yerden esbabı mucibeli ve eşkali bir ilmühaber alınır.

Madde 703 - Bu hayvanda ruam, kuduz vesaire gibi bulaşıcı ve kızıl kurt gibi korkulu hastalıklar görülürse veyahut kuduz bir hayvan tarafından ısırılacak olursa her askerî veteriner ve bulunmadığı takdirde her Hükümet veya belediye veterineri, hayvanı muayene etmeğı ve fennen alınması lâzımgelen tedbirleri almağı mecburdurlar.

Madde 704 - Öldürülmesine veteriner tarafından rapor verilen hayvanlar kafiye kumandanı tarafından tâyin edilecek bir heyetin gözü önünde öldürülür ve bir de zabıt kâğıdı tutulur. Böyle hayvanlar derisi ile beraber derince gömülür ve buldukları ahırlar fenni bir surette temizlenir.

Madde 705 - Ölen hayvanların ölüm sebebi için alınacak veteriner raporu garnizon kumandanlığına tasdik ettirilerek tutulacak zabıt kâğıdına iliştilir.

Madde 706 - Kafile kumandanları sevkine memur oldukları eşya, mühimmat ve sairenin iyi muhafazasından mesul olduklarından ona göre tedbir düşünüp almalıdırlar. Gerek yürüyüşte ve gerek duruşlarda yangına karşı ayrıca tedbir düşünmelidirler. Patlayıcı ve çabuk yanıcı eşya, mühimmat ve sairenin, para ve kıymetli eşyanın naklinde hususi talimatı mucibince hareket olunur ve bu talimat kafiye tertip eden âmirden istenir.

Madde 707 - Kafile kumandanları mühim vakaları en yakın garnizon kumandanlığına ve kafiye tertip ve sevkeden âmire bildirirler.

Madde 708 - Kafile kumandanları aldıkları vazifeyi bitirip dönünce âmirlerine döndüklerini bildirirler ve ayrıca yazı ile bir de rapor verirler. Vazifeye giderken şayet kendilerine masraf için para verilmiş ise dönüşlerini takip eden bir kaç gün zarfında masraflarına mukabil aldıkları makbuzları teslim ederek hesaplarını keserler.

S) Tabii âfetlerde yardım :

Madde 709 - Yer sarsıntısı, yangın, su basması, yer kayması, kaya düşmesi, çığ benzeri tabii âfetler vukuunda :

1 - Afet bölgelerinde veya civarında bulunan Türk Silâhlı Kuvvetleri kumandan ve âmirleri, hazarda kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenilecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yapmaya mecburdurlar.

2 - Afetlerin vukuunu ellerinde bulunan muhabere vasıtaları ile mahallin en büyük mülkiye âmirine haber vermekle mükelleftirler.

3 - Afetlerin vukuunu ihbar veya yardım talepleri için yapılacak muhaberatı askerî birlikler her işe tercihan yapmağa mecburdurlar.

4 - Afet bölgelerindeki askerî hastaneler, yaralanan ve sakatlanan eşhası hemen kabul ve tedaviye mecburdurlar.

5 - Tabii âfetlere yardım hususunda 7260 sayılı kanunun hükümleri dâhilinde hareket olunur.

Ş) Yangında yapılacak işler :

Madde 710 - Kışla ve müstemilâtında yangın çıktığı takdirde 182 ve 183 üncü maddelerde belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilir.⁽¹⁾

Madde 711 - Yangın şehir veya kasaba içinden çıkar da o mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından askerî yardım istenirse, garnizon kumandanı ve dar zamanlarda her birlik kumandanı yardım için kâfi kuvvette bir kıta sevkeder. Bu kuvvetten yangın söndürmeğe tefrik edilen kısım silâhsız ve karakol vazifesi görecektir olanlar silâhlı olur.

Madde 712 - Uzun zaman söndürülemeyen yangınlarda yangın mahallindeki emniyet ve disiplinin muhafazası maksadiyle lüzum görülen mahallere karakollar ihdas edilir. Bu karakollar geceleri de yangın mahallinde kalacaklarsa hususi binalarda ikametleri ve iaşeleri garnizon kumandallığına tanzim ve vazifeleri bir talimatla tesbit olunur.

Bu karakolların umumi olarak yangın yerindeki vazifeleri şunlardır:

1 - Yangın söndürme vasıta ve aletlerinin geçecekleri yolları açık bulundurmak, işi olmıyan kimseleri yangın yerine yaklaştırmamak, hırsızlığa, yağmacılığa mâni olmak ve asayiş bozacak vakalar hususunda zabıta memurlarına yardım etmek.

2 - Hükümete ait binaları korumak ve icabında eşyasını muhafaza etmek.

Madde 713 - Yangın kışlaya yakın bir yerde çıkar da etrafı sararsa kışlanın askerî mükemmelen giyinmiş, kuşanmış olduğu halde silâh başına eder ve yangından zarar görmeyecek münasip bir yerde tüfek çatar, teçhizatını çıkarır, emniyet ve disiplin için karakollar ayrıldıktan sonra geri kalan bütün asker iki kısma ayrılır. Bunlardan bir kısmı kışlanın tehlikeden kurtulması için alınacak tedbirleri yapmakta kullanılır. Diğer kısmı da yangının söndürülmesine yardım için yangın yerine gönderilir. Her halde hazır kıta daima hazır bulunmalıdır.

Madde 714 - Her garnizon kumandanı, askerî yardımına lüzum hâsıl olacak yangınlar vukuunda askerî yapacağı vazifelerle intizamın ve Hükümet mallarının muhafazası için ne gibi tedbirler alınacağını mahallin en büyük mülkiye âmiri ile evvelce görüşerek bir talimatla tesbit eder.

T) Askerî öğrenciler :

Madde 715 - Liselerden yukarı okul, yüksek okul ve üniversitede okuyan askerî öğrenciler askerî mükellefiyet altına girmiş bulunmakla Askerî Ceza ve Askerî Muhakeme Usulü Kanunlarına tabidirler.

1. (Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887) Bütün askerî öğrenciler; subaylara, astsubay hazırlama ve astsubay sınıf okulu öğrencileri aynı zamanda astsubaylara karşı ast durumunda olup, askerî öğrencilerin belirtilen hallerin dışında gerek kendi aralarında gerekse erbaş ve erlere karşı astlık ve üstlük münasebetleri yoktur. Askerî inzibat kuvvetleri,

askerî lise, harp okulları, fakülte ve yüksek okullar öğrencilerine subaylar gibi, askerî orta okul ve muadili okullar ile astsubay hazırlama ve sınıf okulları öğrencilerine astsubaylar gibi muamele yaparlar.

2. Bütün askerî öğrenciler sağlık işleriyle ilgili hükümlerden yalnız kendileri subaylar ve astsubaylar gibi istifade ederler. Şehir içi ve şehirler arası seyahatlerde emsali sınıf talebeler gibi istifade ederler.

Madde 716 - Askerî öğrenciler öğrenim bakımından öğrenim, müesseselerinde tabi oldukları statüye, öğrenim şartlarına ve imtihana hazırlık için gerekli mesai şekillerine hâlel gelmemek üzere Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanununun 113 üncü maddesinde yazılı esaslar gözönünde tutularak nöbet ve diğer hususlarda bağlı oldukları karargâh, kurum ve askerî okulların talimat hükümlerine tabidirler.

Silâhlı kuvvetlerde çalışan sivil personel

Madde 717 - Silâhlı Kuvvetlerde çalışan sivil memur, müstahdem müteferrik müstahdem ve gündelikçi sivil personel Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanunu ile bu Yönetmeliğin askerlere tahmil ettiği sorumluluk ve hizmetlerin ifası bakımından :

a) Amir vazifesi alanlar; maiyetindeki bütün askerî ve sivil personele hizmetin icabettirdiği emirleri verebilir. Ceza vermek selâhiyetleri yoktur. Maiyetini cezalandırılması icabeden hallerde en yakın askerî âmir müracaat edilir.

Bu halde ceza verecek en yakın askerî âmir kendisine ceza verilecek olan askerî veya sivil personelin en yakın askerî disiplin âmiridir.

b) Silâhlı Kuvvetlerde vazifeli her nevi sivil personel emrinde çalıştıkları askerî âmirlere karşı ast durumunda olup, Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 14 üncü maddesi ile bu madde ile ilgili yönetmelik hükümlerinin asta tahmil ettiği vazifeleri aynen yapmaya mecburdurlar. Hilâfına hareket edenler askerlerin tabi oldukları cezai sorumluluklara tabidirler.

c) (Ek : RG – 31/05/1991 - 20887) Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silâhlı Kuvvetleri kadrolarında veya kadro açıklamalar bölümünde özel nitelikli olarak gösterilen görev yerlerine atanan memurların askerî personel ile olan protokol münasebetleri, görevlendirildikleri kadro derecesindeki subaylar gibidir. Bu statüdeki personele ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine Yönergede tespit edilen kimlik kartları verilir.

d) Askerî tabiplerce muayene ve tedavi edilecek, askerî hastanelere yatırılacak sivil personelin askerî tabip ve hastanelere müracaat usulü şekli, muayene ve tedavileri için gerekli ilaç iâşe ve malzeme bedellerinin verilmesi ve temini hususlarında kendi hususi kanunlarında hüküm bulunmadığı veya temini imkân olmadığı hallerde işbu Yönetmeliğin sağlık işleri bölümünde askerler hakkında konulan hükümler tatbik olunur.⁽²⁾

Madde 718 - Silâhlı Kuvvetlerde çalışan sivil personelin, Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanunu ile bu Yönetmeliğin askerlere tanıdığı hak ve selâhiyetlerden faydalanmaları ve mükellefiyetleri yerine getirmeleri aşağıdaki esaslar dahilinde olur :

a) Müracaat ve şikâyet bölümlerinde gösterilen usul, hak ve kayıtlara aynen tâbidirler.

b) İzin hususunda; Türk Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Kanununun 33 üncü maddesi ve bu madde ile ilgili Yönetmelik hükümlerine aynen riayetle mükelleftirler.

Ancak, yıllık izinleri kendi özel kanunlarındaki esaslara göre tâyin ve tanzim olunur.

c) **(Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887)** Hastalık ve ölüm hallerinde bütün sivil personel hakkında tâbi oldukları özel kanunlar hükümleri tatbik olunur. Ancak sivil personel ve bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri, bunlardan harp ve vazife malülü olanlar ile bakmakla yükümlü buldukları aile fertleri ve harp ve vazife malüllüğünü gerektiren nedenlerden dolayı ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimleri, 211 sayılı Kanununun 66 ncı maddesinin (a) ve (b) fıkraları ile 67 nci maddesinin hükümlerinden aynen istifade ederler. Aile fertleri; eş, çocuklar (üvey ve evlatlıklar dahil) ile ana ve babadır.

Ayrıca, özel kanunları hükümlerine tâbi maaşlı, ücretli ve gündelikçi personel ile diğer şekillerde istihdam edilen sivil personelin sadece kendileri askerî tabipler tarafından muayene ve tedavi edilebilir ve askerî hastanelere yatırılabilirler.

d) Silâhlı Kuvvetler teşkilâtında vazifeli erkek ve kadın tüm sivil personel gördükleri hizmetlerin hususiyetleri gözönüne alınarak emri komutayı icap ettirmeyen nöbet görevlerinde, asker kıt'a, karargâh ve kurumlarda nöbetçi heyetlerinde yardımcı olarak istihdam edilirler.

e) Hususi kanunlarına göre kurulacak ordu pazarlarından ve askerî kantinlerden yalnız kendileri aynen ve askerler gibi askerî nakil vasıtalarından ise İç Hizmet Kanununun 108 inci maddesi ve bu madde ile ilgili Yönetmelik hükümleri dâhilinde istifade ederler.

f) **(Değişik : RG – 31/05/1991 - 20887)** Sivil personelin görevdeki kıyafetleri, Kıyafet Yönetmeliğinde gösterilir.

g) **(Ek : RG – 31/05/1991 - 20887)** Millî Savunma Bakanlığı ile Türk Silâhlı Kuvvetleri kadrolarında veya kadro açıklamalar bölümünde özel nitelikli olarak gösterilen görev yerlerine atanan memurlar Türk Silâhlı Kuvvetleri Sosyal tesislerinden görevlendirildikleri kadro derecesindeki subaylar gibi istifade ederler. Bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin bu tesislerden istifadesinde de aynı esas uygulanır.

Madde 719 - 1 Mart 1961 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 9 Mart 1961 tarih ve 10753 sayılı Resmî Gazete ile neşredilmiş bulunan Silâhlı Kuvvetler İç Hizmet Sağlık İşleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - Bu yönetmeliğin 662 nci maddesi gereğince hazırlanacak yönerge yürürlüğe girinceye kadar, Kara Kuvvetleri Komutanlığınca çıkarılmış olan ST 19-1 Askeri İnzibat Talimnamesi hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.⁽³⁾

Madde 720 - 211 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 120 nci maddesine istinaden tanzim olunan Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliği 27 Mayıs 1961 tarihinden itibaren mer'idir.

(1) 17/11/2007 tarihli ve 26703 sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanan Yönetmelik değişikliği ile 664 üncü maddesinin ikinci fıkrasının 4 numaralı bendinin ikinci paragrafında yer alan "bu mahallerde" ibaresi metinden çıkarılmış, aynı bendin (a) alt bendinin başına "Bu mahallerde;" ibaresi eklenmiş, (b) alt bendinde yer alan "anılan yerlerde" ibaresi "orduevleri, askerî gazino ve öteki askerî sosyal tesislerde" olarak değiştirilmiştir.